

The Project Gutenberg eBook of Lukemisia lapsille 4, by Zacharias Topelius

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Lukemisia lapsille 4

Author: Zacharias Topelius

Release date: May 2, 2016 [EBook #51934]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUKEMISIA LAPSILLE 4 ***

Produced by Tapio Riikonen

LUKEMISIA LAPSILLE 4

Kirj.

Z. Topelius

Suomentaneet Aatto Suppanen, Em. Tamminen ja Olof Berg

Werner Söderström, Porvoo, 1893.

SISÄLLYS:

Valkeille kirsikan kukille.

David ja Goljat.

Egyptinmaan pääsky.

Kylvä kukkia.

Poika Sammatista.

Kirkonkukko.

Kaiku.

Soutajapojalleni.

Kuihtunut lehti.
Ahdin lahja.
Makeampi makeaa.
Karttapallo.
Jättiläinen ja koulupoika.
Ole hyvä köyhille.
Lotta täti.
Metsäkarhu.
Tehtaan tyttö.
Seppä.
Poika Pernajasta.
Tyttö Kauttuan rannalta.
Rohkeus vaarassa.
Kalain elämä meressä.
Punainen tupa.
Knut Soittelija.
Vasaramies.
Yövahti.
Poika, joka kuuli äänettömyyden puhuvan.
Sipi Ilonen.
Mylläri.
Tukkijunnari.
Oppinut poika.
Sokurileipuri.
Kirkonkellot.
Puutarhuri.

VALKEILLE KIRSIKAN KUKILLE.

Vielä linnut laulaa voi.
Vielä metsän laulut soi
Poskuselle omenan.
Kangas kasvaa kanervan.
 Kylvetään,
 Niitetään,
Lauletaan ja leikitään.
Koski kuohuu ainiaan.
Ei sen aarre lopu vaan.

Poika kumartaa nyt vain —
Ennen istui polvellain;
Neitinen on venynyt,
Suuta mull' ei suikkaa nyt.
 Laveat
 Opinnat
Elon on ja laulelmat.
Kirsikka ei oksallaan
Valkokukkaa muistakkaan.

Keväällä taas runko tää
Uudet umput synnyttää;
Niillä yhtä valkoiset
Kukat on kuin entiset,
 Viaton.

Suruton
Kukin suku kerran on;
Taikavärein vuoret, maa
Ruusun punaa kimaltaa.

Ah, jos aamukastehen
Silloin saisi vilpoisen
Nämä valkolehtiset,
Saisi puhtaat pisaret;
Vapahan
Sointuman,
Ydinsateen räikkähän,
Silkkipukuist' totuutta
Ynnä päivänpaistetta!

Älä kevään rintaan tuo
Hallaa, minkä syksy luo!
Älä kevään lehdintään
Kuihtumusta kylväkkään!

Anoa
Valoa
Taivaan voit ja hoitoa.
Kylvä siemen juurtumaan
Kristuksessa Jumalaan!

Onneton, ken eksyttää
Lasta, taivaan perijää!
Herra, suojaa lasta, oi,
Paremmiin kuin vanhin voi!
Kirsikkain
Riemuisain
Valkokukille suo vain
Voima marjoiks muuttumaan
Iloks taivahan ja maan!

Z. T.

DAVID JA GOLJAT,

Seikkailu.

Henkilöt:

Kuningas Saul.
Mikal, hänen tyttärensä.
David.
Goljat.
Abner, Saulin sotapäällikkö.

Näkyvähä niitty israelilaisten ja filistealaisten leirin välillä.
Etupuolella muutamia puita.

Saul ja Abner tulevat eri tahoilta.

Saul. No, mitä kuuluu, Abner? Eikö kukaan minun sotilaistani uskalla taistella Goljattia vastaan?

Abner. Ei, herra kuningas. Ei kukaan uskalla lähteä sellaista hirviötä vastaan, jonka keihäsken on kolmatta sylvä pitkä. Huomatkaa, herra kuningas, että tavallinen mies ei ylety edes hänen miekankahvaansaakaan.

Saul. Totta, Kidronin ojaan kautta! minä en ole tällaista häväistystä vielä ikänäni kärsinyt! Minun

översteilläni ei ole sen vertaa rohkeutta rinnassaan kuin millä kuormapojan repaleella hyvänsä, ja minun kapteenini ja luutnanttini ansaitisivat selkäsauvan joka mies. Neljäkymmentä päivää on nyt jo tuo filistealainen yllytellyt meitä, eikä koko minun sotajoukossani ole ainoatakaan ritaria, joka uskaltaisi astua miekan, keihään ja kilven kanssa tuota vihollista vastaan.

Abner. Se on rangaistus meidän ylpeydestämme. Meidän täytyy nöyrytyä filistealaisten alamaisuuteen, ett'eivät he meitä kokonaan tuhoa.

Saul. Ei niin kauan, kuin minä olen kuningas ja jaksan kantaa miekkaa sivullani. Minä itse astun taistelemaan Israelin puolesta.

Abner. Mitä aiotkaan, herra kuningas! Sinä olet vanha ja voimaton; Goljat voisi pistää sinut keihääsensä kuin poika nauriin puikkoonsa.

Saul. Kas, tuossa tulee hän uudestaan, se pitkä roikale, meitä ärsyttämään. Se roisto! Minä olen aivan tukehtua kiukusta.

Abner. Väistykäämme vähän syrjemmäksi.

Menevät.

Goljat, sittemmin Saul ja Abner.

Goljat. Kuulkaas, Israelin miehet, missä te piileskelette, pelkurit raukat? Eikö täällä ole yhtään ainoata, joka uskaltaisi koetella voimia minun kanssani? Neljäkymmentä päivää olen minä jo seisonut joka aamu ja ilta tässä niityllä odotellen vastustajaa, mutta ei kellään ole ollut rohkeutta nähdä edes minun partaanikaan. Mitä pitää minun oikeastaan ajatella teistä, Israelin lapset. Te olette kaikki tyyni kuin varikset aidan seipäissä: kun minä vain paukautan käteni yhteen, tulee teille kiire lentää maihin matkoihinne. Nälkäisiä koiranpentuja te olette; kyllä minä kuulen teidän haukkua räkyttävän, kun käännän teille selkäni, mutta kun polkasan jalkaa ja sanon: makaamaan! ryömitte te nelin kontin piiloon pensaihin. Menkää kotiinne, Israelin miehet, ja pukeutukaa hameihin ja yömyssyihin sekä ruvetkaa neulomaan sukkia ja keittämään puuroa, niin teette edes jotakin hyötyä, ettekä ole täällä vastuksina kilpinenne ja kypäröinenne parempain tiellä! (Kuuntelee.) Ei kukaan vastaa! Astunpahan kerran tämän niityn ympäri, ja kun ensi kerran palaan, onkin se viimeinen kerta. Jos ei silloin ketään tule taistelemaan, huudan minä Danista Bersabaan asti, että koko Israelin kansa on pelkkiä raukkoja ja että yksi ainoa filistealainen on parempi kuin kymmenen tuhatta israelilaista. Eespäin, mars!

Hän menee. Saul ja Abner tulevat.

Saul. Ei, Abner, nyt minä en enää jaksaa hillitä mieltäni. Mene leiriin ja huudata, että ken tahtoo taistella Goljattia vastaan ja surmata hänet, hänelle minä annan vaimoksi tyttärenti, prinsessa Mikalin, ja hän on oleva minun poikani sekä korkein mies minun jälkeeni koko valtakunnassa.

Abner. Se on tapahtuva, herra kuningas!

Menee.

Saul yksin, sitte David.

Saul. Ei pidä enää tapahtuman, että tuo pitkä roikale häpäsee meitä. Tosinhan minun käteni ovat hiukan kankeat ja jalkojani kiusaa leini; mutta jos ei kukaan minun väestäni lähde taistelemaan, niin lähden minä niin totta, kuin olen kuningas ja kannan kruunua päässäni. Mutta mikä poikanen tuolta tulee niityn takaa?

David yllä leijonantalja, olkapäältä nauhasta riippumassa reppu ja kädessä linko. Hyvää päivää, herra sotilas! Tiedätköhän sanoa minulle, mistä tapaisin veljeni Eliabin, Abi Nadabin ja Samman, jotka palvelevat täällä kuninkaan sotaväessä?

Saul. Kukas sinä olet ja mitä sinulla on asiaa?

David. Olen David, Isain poika, ja isäni lähetti minut tänne tuomaan veljilleni tuoretta leipää ja juustoa.

Saul. Sinäpä näytät minusta reippaalta pojalta. Osaatko sä muutakin kuin juosta toisten asioita?

David. Osaan minä paimentaa lampaita, soittaa harppua ja vähän käyttää linkoa.

Saul. Hyvä on. Mene tuonne leiriin, niin tapaat siellä veljesi.

David menee, mutta kääntyy takaisin. Tiedätkö, herra sotilas, sanoa, mitä tuo pitkä filistealainen tuolla niin ylvästellen kävelee niityllä? Hän minusta näyttää varsin sopivalta korvapuustitella.

Saul. Mitäs se sinuun koskee, pikku poika?

David. Eipä juuri mitään. Minua vain niin erinomaisesti himottaa kiskaista häntä vähän parrasta.

Saul. Voi, poika parka, eivät paremmatkaan miehet kuin sinä uskalla häntä edes katsoakaan. Sen pitkän miehen nimi on Goljat, ja hän on nyt jo neljäkymmentä päivää ärsyttänyt meitä, mutta ei kukaan uskalla mennä taistelemaan.

David. Sepä on suuri häpeä. Ell'ei kukaan muu anna hänelle selkään, niin minä annan.

Saul. Sinäkö?

David. Niin, miksikä en? Tulihan tässä eräänä päivänä leijona ja sieppasi minun laumastani lampaan. Ohoh, ajattelin, olisitpa voinut jättää tuon tekemättä. Minä juoksin leijonan jäljestä, otin sitä kiinni parrasta ja kaadoin sen maahan. Ja tässä on sen leijonan turkki minulla palttona. Eiköpähän mies, joka on ottanut leijonaa parrasta, voi ottaa parrasta yhtä filistealaistakin?

Saul. Oletpa sinä reipas poika; sinä minua miellytät. Mutta mitäs kuningas siitä sanoisi?

David. Kuningas sanoisi: kiitos sulle, kunnon David; hyvin teit, kun voitit sen kerskailijan.

Saul. No niin, minä olen kuningas, ja jos ei kukaan muu uskalla, niin saatathan sinä koettaa.

David. Ohoh, oletko sinä itse kuningas? Minä en ole koskaan ennen nähnyt kuningasta.

Saul. Jos surmaat filistealaisen, niin minä annan sinulle vaimoksi tyttäreni Mikalin, ja sitte saat soitella minulle harppua.

David. Kiitoksia paljon, herra kuningas. Mutta en minä osta sikaa säkissä. Ennenkuin minä otan vaimon, tahdon nähdä, miellyttääkö hän minua.

Saul. Tuollahan hän tulee minun sotapäällikköni Abnerin kanssa.

Saul. David. Abner. Mikal.

Mikal. Onko totta, kun sanotaan sinun, isä hyvä, aikovan taistella Goljattia vastaan.

Saul. Saammepahan nähdä, hyvä lapsi.

Mikal. Rakas isä, älä suinkaan mene taistelemaan sitä rumaa partamiestä vastaan! Minä tulin niin levottomaksi sinun tähtesi, että kiiruhdin tänne rukoilemaan, että olisit varovainen. Hyvä, rakas isä, älä mene taistelemaan.

Saul. Oleppas vaiti, pikku hupakko; kuulkaamme, mitä Abnerilla on sanomista.

Abner. Herra kuningas, minä olen tehnyt, niinkuin sinä käskit, mutta ei kukaan huoli lähteä taistelemaan. He sanovat kaikki, ett'eihän kukaan voi taistella sellaista sotilasta vastaan, jonka keihäs on paksu kuin kangastukki.

David ottaa maasta kiven ja pistää sen reppuunsa.

Saul. Mitä sä teet, David?

David. Enpä juuri mitään, herra kuningas. Löysin vain oivallisen linkokiven.

Saul. Kuuleppas, Abner. Kosk'ei kukaan muu tahdo taistella, niin taistelkoon tämä poikanen. Vai mitä, David?

David katsoo hetkisen Mikalta. Kyllä minä taistelen, herra kuningas.

Abner. Tuoko pikku poika menisi taistelemaan Goljattia vastaan?

Saul. No, ken on kaatanut leijonan, voinee toki vähän rinnustella yhden filistealaisenkin kanssa.

Abner. Enpä ole vielä mokomaa kuullut!

Mikal. Vai niin, onko sinun nimesi David ja oletko sinä niin urhollinen poika? Minua miellyttää, että pojalla on rohkeutta rinnassa. Mutta David parka, jospa hän vain ei surmaisi sinua!

Saul. David saakoon minun sotapukuni.

Sovittelee Davidille kypärän, kilven ja miekan.

David yrittää astua, mutta ei jaksa; riisuu nauraen Saulin aseet. Ei, herra kuningas, tämä ei mitenkään käy päinsä, en minä ole tottunut tällaisiin koristuksiin. Antakaa minun mennä sellaisena, kuin olen, ainoastaan linkoineni ja kivineni, niin tulen toimeen paljon paremmin.

Saul. Tee miten tahdot, mutta syytä itseäsi, jos hän halkasee sinut kuin morajuuren.

Abner. Kyllä poika on hulluna.

Mikal. David, David, minun sydämmeni sykkii! Jos hän sinut surmaa, ei minulla ole koskaan enää iloista hetkeä!

David. Jos hän surmaa minut, pikku prinsessa, niin testamenttaan minä sinulle harppuni. Kun sitä soittelet, niin minun henkeni suhisee sen kielissä ja kertoo sinulle: muista Davidia, Isain poikaa, joka kuoli nuoruudessaan Dammimin laaksossa filistealaisen Goljatin miekkaan!

Mikal. Ja silloin Mikal itkee siniset silmänsä punaisiksi, ja hänen kyyneleensä putoilevat Davidin harpunkielle, kunnes ne sulavat.

Saul. Ei, lapset, lakatkaa jo, minunkin sydämmeni alkaa pehmitä, eikä nyt ole aikaa ujeltaa. Tuollahan jo Goljat näkyikin palaavan tänne päin. Me muut nyt siirtykäämme vähän syrjemmälle katselemaan taistelua! Rohkeutta, David!

Mikal. Jää hyvästi, David!

David. Hyvästi, prinsessa!

Abner. Pois ja pian! Goljat tulee!

David. Goljat.

Goljat alussa huomaamatta Davidia. Nämä israelilaiset eivät ole sen arvoiset, että minä kuluttaisin kenkiäni täällä mättäikössä heidän tähtensä. Asekan hirvet ja Bitoon jänikset ovat sankareja heidän rinnallaan. Minun kärsivällisyyteni on loppunut ja minä kuulutan heidän häpeänsä ympäri koko maailman.

David. Maltahan vielä vähän, herra Goljat. Onpa tässä yksi, jolla on vähä tekemistä sinun kanssasi.

Goljat katselee häntä kummastellen. Mitä pikku itikka sinä olet, kun uskallat puhua minulle lankeamatta polvillesi ja rukoilematta minua säästämään henkeäsi?

David. Minä olen David, Isain poika, Betlehemistä, enkä minä ole tullut lankeamaan polvilleni sinun eteesi, vaan taistelemaan.

Goljat nauraen niin, että vatsaansa pitelee. Ha ha ha, ho ho ho, hi hi hi... ei, mene matkoihisi, minä, minä nauran itseni kuoliaaksi, ja olisipa vahinko minun laisestani miehestä. Ho ho hoi, oi oi! minä menedyn.

David äreästi. Naurapahan varovasti, pitkä roikale ja sivalla miekkasi. Saammehan nähdä, kumpi meistä viimeksi nauraa.

Goljat yhä nauraen. Malta, minä en jaksa enää, minä säästän henkesi, itikka, jos vain menet tiehesi. Totta tosiaan, jos elän tämän hauskuuden ohi, syön minä varmaankin koko harjan aamiaiseksi, sillä naurusta sanotaan tulevan hyvän ruokahalun.

David. Niin, jos elät tämän hauskuuden ohi.

Goljat. Mitä nyt? Luulenpa itikan rupeavan surisemaan vielä kotkan nokassakin. Katsos tarkkaan minua. Kuinkahan pitkäksi minua luulet?

David. No, onhan sinulla pituutta noin kuusi kyynärää ja kämmenen leveys. Se ei paljoa merkitse.

Goljat. Vai ei. Ja mitä luulet minun panssarini painavan?

David. Noin viisituhatta vaski-sikliä. Vaan ei sekään merkitse mitään.

Goljat. Entä rauta minun keihäissäni, paljonko se painaa?

David. Noin kuusisataa sikliä. Mitä minä huolin sinun panssaristasi ja keihäästäsi?

Goljat. Sepä olisi ihme. Olenko minä sitte koira, että tulet minua vastaan keppeä kädessä?

David. Et olekaan; mutta sinä luotat pituuteesi ja voimaasi ja aseihisi, vaan minä luotan Israelin Jumalaan.

Goljat. Sepä lienee köyhä Jumala, kun hänellä ei ole parempia miehiä lähettää minua vastaan kuin sinut. Laskeudu heti maahan palvelemaan meidän jumaliamme Astarotia ja Baalia, niin minä vain kuritan sinua vitsalla ja päästän sinut menemään.

David. Eikö ole niin sanottu, että jos minä surmaan sinut, saa minun kansani hallita sinun kansaasi? Mutta jos sinä voitat minut, pitää Israelin palveleman filistealaisia.

Goljat. Niin on sanottu. Ja koska sinä, mulikka, välttämättömästi tahdot, niin pistänpähän sinut keihääseni ja hakkaan sinut ruoaksi kanoille filistealaisten kaupungissa Ekronissa.

David. Ja minä otan sinun pääsi, vaan jätän suunnattoman ruumiisi korppien ruoaksi, kun olet häväissyt Israelin Jumalaa.

Goljat. Astarot ja Baal! Astarot ja Baal! Varo, muurahainen, mahtavaa kättäni!

Heittää Davidia keihäällä, mutta David hypähtää syrjään sen tieltä.

David heilutellen linkoansa. Katsokaammepas, auttavatko jumalasi sinua Israelin Jumalaa vastaan.

Heittää kiven. Goljat kaatuu.

Goljat kuolemaisillaan. Voi minua... Kyllä osasit hyvästi. Sinun Jumalasi on suurempi minun jumaliani... Hyvästi, Ekronin ylpeät muurit... filistealaisten sankari on kaatunut... minun kansani pitää palveleman Israelia... minä kuolen...

David. Kuoleva Goljat. Saul. Mikal. Abner.

David vetää Goljatin miekan ja polkee häntä niskalle. Voitto! Voitto Israelille!

Saul. Voitto! Voitto ja ihme! Paimenpoika on voittanut kaiken filistealaisten voiman!

Abner. Onko tuo poika loitsittu! Enhän oikein voi uskoa omia silmiäni!

Mikal. David, David on voittanut! David on meidän pelastajamme. David on uskollisin poika koko Israelissa!

Saul. Ylistys ja kunnia Davidille, Goljatin voittajalle! Hän saa palkaksensa minun tyttäreni sekä kultaistuimen minun istuimeni viereen.

Abner. Koko Israelin kansa on kantava häntä kilvillensä, ja huilut ja rummut ilmoittavat hänen kunniansa Danista aina Bersabaau asti.

Mikal. Israelin tyttäret kylvävät ruusuja ja myrtejä hänen tiellensä, ja Mikal sitoo vehreän seppeleen hänen tummien kiharainsa peitoksi. Isäni ja kuninkaani, katsos, sotilaasi rientävät suurin joukoin julistamaan Davidin kunniaa.

Monta ääntä näyttämön takaa. Kunnia, kunnia Davidille, Isain pojalle, Israelin pelastajalle!

Saul synkästi ja ajatuksissaan. Enkö minä ole heidän kuninkaansa, ja nyt he antavat kaiken kunnian tälle poikaselle!

Äänet kuin äsken. Kunnia, kunnia Davidille. Isain pojalle, Israelin sankarille!

Saul hiljaa. Tuo poika tulee vaaralliseksi...

Äänet kuin äsken. Kunnia, kunnia Davidille, Isain pojalle, joka kerran on tuleva Israelin kuninkaaksi!

Saul vielä hiljemmin. Tämän pojan pitää kuoleman.

David laskee maahan Goljatin miekan, paljastaa päänsä ja puhuu nöyrästi. Israelin kansa, mitä sanoja minä tässä kuulen teidän suustanne! Ettekö tiedä, että minä kukistin tämän filistealaisen Jumalan voimalla enkä omallani? Jumala yksin on kyllin väkevä kukistamaan mahtavain ylpeyden, mutta David, Isain poika, on vain köyhä paimenpoika, joka ei mitään voi itsestään. Sentähden kunnia, kunnia Israelin

Jumalalle, joka on pelastanut kansansa!

Kaikki. Kunnia, kunnia Israelin Jumalalle, joka on pelastanut kansansa!

David Saulille. Nyt voit ottaa henkeni, jos sen katsot hyväksi.

Saul taluttaen hänen luoksensa Mikalin. En minä tahdo henkeäsi, vaan rakkauttasi ja harppuasi. Ota tyttäreni, jos hän on kyllin hyvä Israelin paraimmalle pojalle. Ja soittele joskus minullekin, David!

Mikal. Oletko niin hyvä, että otat minut, David?

David. Niin, otanpa sinut niin totta, kuin ei kukaan vielä tätä ennen ole lingollansa rikastunut.

Abner. Filistealaiset pakenevat joka taholle!

Saul. Israel voittaa!

Kaikki. Kunnia, kunnia, Israelin Jumalalle!

Esirippu laskeutuu.

EGYPTINMAAN PÄÄSKY.

Oletteko nähneet pientä taloa tuolla maantien varrella, jossa on punaiseksi maalatut seinät, valkoiset ikkunanpielet ja pienoinen rappujen katos sekä keltainen portti. Se näyttää viehättävältä; siinä varmaankin asuu hyviä ihmisiä. Portin vieressä sisäpuolella aivan tien laidassa on suuri tuuhea puu, jossa linnut aina laulelevat ja jonka tuoksu on niin suloinen keväällä, että koko seutu siitä hajahtaa. Kenenkään tämä rauhallinen talo lienee ja mikä on tuo outo ulkomaalainen puu jota muuten ei koskaan näy täällä kolkossa Pohjolassa?

Monta, monta vuotta sitte asui siinä vanha mummo, ja hänellä oli kolme pikku tyttöä, joista vanhimman nimi oli Iilia, keskimäisen Miilia ja nuorimman Emiilia. Omituiset nimet se mummo oli pannut tyttärilleen! Mikähän olisi tullut neljännen nimeksi, jos sitä olisi ollut?

Ei maksa vaivaa ruveta sitä arvailemaan. Samapa se. Ne kolme tyttöä olivat siivot, tottelevaiset ja hyvät lapset; he eivät koskaan tehneet vastoin äitinsä mieltä. Mitäpä sitte väliä, vaikka heidän nimensä olisivat olleet Ruohonkorsi, Vaapukkamatto ja Räystäsvesi. Eihän nimi mitään vaikuta, ja hullu narri se on, joka itkeskelee siitä, että hänen nimensä on Stiina tai Susanna. Kun vain ollaan hyvä ja hurskas, se on pääasia; silloin aina koristetaan nimensä.

Talossa asui vielä viideskin olento, ja se oli pääsky. Hänen erityinen pikku asuntonsa oli kattohirren alla ja siinä hän vuokraa maksamatta asui koko kesän pikku poikinensa. Talveksi hän aina läksi pitkille ulkomaan matkoille, mutta hän ei matkustanut vaunuilla eikä kuomureellä, eikä hänen myöskään tarvinnut pakata tavaroitaan kapusäkkeihin tai hattukoteloihin. Hän liiteli nopeasti kuin nuoli mustilla, välkkyvillä siivillään, ja olisipa hauska nähdä sitä kyytihevosta, joka voisi juosta helkytellä kilpaa hänen kanssansa, mutta sellaista hevosta ei olekaan. Tuo matkalle lähtö tapahtui joka vuosi samaan aikaan. Eikä kuitenkaan kukaan sanonut pääskylle syksyllä: "mene nyt pois!" Samoin ei kukaan sanonut hänelle keväälläkään: "palaa nyt kotiin!" Mutta hän tiesi sen kenenkään muistuttamatta, ja tytöt sen myöskin tiesivät vallan hyvin, sillä kaikki he rakastivat sitä ahkeraa, kaunista lintua. Kukapa ei pääskyä rakastaisi? Pääskyhän on viehättävin lintu kaikista koko Jumalan vehreässä maassa, ja ken tekee pahaa pääskylle, hänet kyllä saisi varis hakata ja haukka syödä.

Eräänä päivänä syyskuussa, kun haapa ja pihlaja jo alkoivat kellastua ja pilvet kokoutuivat paksuiksi möhkäleiksi taivaalle, istuivat kaikki kolme tyttöä penkillä rappujen katoksen alla ja puhelivat keskenään: "tänään lähtee pääsky!"

"Tirr-tsirr! niinpä lähdenkin", visersi pääsky, kuullen ne sanat istuessaan katon reunalla ja nokkiessaan liinan siementä lähtöamiaisiksi.

"Mutta sanopas kerran, hyvä pääsky," pyytelivät tytöt, "mihinkä sinä noin lennät joka syksy, missä oleskelet talvella, mitä teet siellä vieraassa maassa ja kuka sinulle näyttää tietä sinne ja sieltä takaisin."

"Tirrirr! olipa siinä monta kysymystä yht'aikaa", visersi pääsky. "Oletteko te koskaan ajatelleet Häntä, joka sanoo keväällä kukille: 'kasvakaa!' ja maan ruoholle: 'tee maa vehreäksi!' Saman Jumalan hyvä,

lempeä ääni se sanoo syksyllä pikku linnuille: 'menkää!' ja keväällä: 'tulkaa!' Ja pikku linnut ovat Jumalan kuuliaiset lapset, he kuulevat hänen äänensä, ja hän näyttää heille tien äärettömässä avaruudessa kukoistavain maiden ja pauhaavain merten ylitse. Niin me lennämme pois syksyllä, kun kuulemme sydämmessämme kehoittavan äänen; me lähdemme rakkaasta Pohjolasta ja lennämme muutamissa päivissä tuhansia peninkulmia, kunnes saavumme kauas etelään eräisen maahan, jota sanotaan Egyptiksi."

"Niin, niin," sanoivat tytöt, "sen maan me kyllä tiedämme. Sinnehän Jesus-lapsi pakeni vanhempiensa Herodes-kuninkaan julmuutta. Se lienee varmaankin kaunis maa, kun Jesus sai pienenä ollessaan siellä turvaa."

"On kyllä", sanoi pääsky, "se on kaunis ja siunattu maa! Kukkulat välkkyvät kalleista kivistä ja kullasta, hedelmälliset laaksot tuoksuvat lukemattomista ruusuista ja vedet ovat täynnä kummallisia eläimiä. Jospa näkisitte sen kauniin puun, jossa minä asun! Sen vehreys ei koskaan lakastu minkään talvilumen voimasta, sen kukat tuoksuvat kuin paratiisi ja sen hedelmät ovat oikein kuninkaalliset. Sen oksille minä tein pesäni mahtavan Niiljoen varrella, jossa kultakalat välkkyvät vedenpinnassa; ja siitä minä nousen ylös korkeaan, siniseen ilmaan, lennän polttavan kuumain aavikkojen yli, jossa leijona janoissaan läähättää, ja Sennaarin jättiläisvuorien yli, joiden rotkoista timantit välkkyvät vasten aurinkoa."

"Mutta, miksi sinä, pikku pääsky, sitte haluat keväällä pois siitä siunatusta maasta?"

"Ah, enpä tiedä. Siellä kaukana ei ole mitään talven ja kesän eikä syksyn ja kevään eroa; ei siellä voi erottaa muita kuin sateen ja kuivan ajan. Mutta minä tunnen itsessäni, milloin on Pohjolassa kevät. Silloin minulle tulee omituinen ikävä, minä haluan niin mielelläni nähdä rakasta, syrjäistä kotiseutuani täällä kaukana. Minä muistelen yksinäistä pikku taloa, jonka räystäään alla minä olen syntynyt, jossa äitini minulle toi ensimmäisen siemenen pikku nokkaani ja jossa hän opetti minua lentämään oksalta oksalle ja katolta katolle. Silloin minusta tuntuu, kuin ei mikään maa koko maan päällä olisi niin ihmeellisen kaunis, niin sydämmeen asti rakas kuin tämä köyhä maa kaukana lumisessa Pohjolassa; ja kun mieleeni johtuivat sen nuoret koivut, sen vehreät niemet ja sen lukemattomat kirkkaat vesipeilit, ah, silloin en olisi tahtonut vaihtaa sen punaisia mansikoita paratiisinkaan kultahedelmiin, ja ennemmin minä asun pienessä yksinkertaisessa pesässäni töllin räystäään alla kuin Sennaarin välkkyvien timanttien keskellä. Mitenkä ihmiset rakastanevatkaan isänmaatansa, kun ei edes ilman pääskykään voi unhottaa synnyinseutuaan, vaikka väliin lentää tuhansien peninkulmain päähän toisiin maihin!"

"Niin, niin," sanoivat tytöt, "niinpä pitäisi olla."

"Mutta johan aivan unhotan matkakiireeni", sanoi pääsky. "Tahdotteko minua tuomaan teille jotakin oikein kaunista Egyptistä?"

"Minä tahtoisin mielelläni timantin Sennaarin vuorilta", sanoi Iilia säihkyvin silmin.

"Ja minä", sanoi Miilia, "tahtoisin ennen kaikkea kauniin kultakalan Niilistä."

"Ja minulle, hyvä pääsky, tuo yksi pienoinen siemen siitä puusta, jossa asut siellä Egyptissä", sanoi kainosti Emiilia.

"Tirr-tsirr!" vastasi pääsky ja lensi pois.

Siitä päivästä alkoi syksy ja sade ja likaa teillä ja marjojen keittelemineen sokurin kanssa ja makkarain teko ja paljo muita syksyn toimia. Sitte tuli talvi lumineen ja jääneen, takkavalkeineen ja satuineen, joululahjoineen ja lumiukkoineen ja kaikenlaisine muine toimineen, jotka kuuluvat talveen. Mutta sitte tuli taas kevät, jää alkoi sulaa ja linnut laulaa, maa paljastui, kainoja pikku kukkia pilkisteli aurinkoa kohti, puihin ilmestyi lehtisilmikoita ja pieniä lehtiä, ja paljo muutakin tapahtui sellaista, kuin kuuluu kevääseen. Pitkä talvi oli kulunut niin sukkelaan, että kaikki ihmettelivät.

Sattuivatpa sitte Iilia, Miilia ja Emiilia taas eräänä kauniina aamuna toukokuussa istumaan pikku penkillä rappujen katoksen alla ja puhuivat keskenään: "tänään tulee pääsky!"

"Tirr-tsirr!" Siinäpä hän jo olikin, istui räystäällä nokkimassa heinän siemeniä, sillä hänelle oli tullut matkalla nälkä. Heti kaikki tytöt hypähtivät ylös ja heittivät jokainen sormisuukkosensa hänelle. "Toitkos, mitä lupasit?" kysyivät he.

"Titterli!" vastasi pääsky ja samassa putosi suuri välkkyvä timantti Iilian esiliinaan. Kyllä hän sillä kertaa oli sukkela ottamaan lyyryä. Timantti oli niin suuri kuin suurin herne, ja sen loisto niin häikäsevä, että sitä tuskin sieti katsoa; kirkkain lähdevesikään ei ole kirkkaampaa kuin sen kalliin kiven loisto. Mitähän sellainen pikku kivi saattoikaan maksaa, sitä tytöt eivät käsittäneet. Kyllä kaiketi he

olisivat ällistyneet, jos olisivat kuulleet, että sen arvo oli toista sataa tuhatta markkaa.

"Kas niin, tytöt," huusi pääsky, "mitä nyt katsoa töllistelette? Toimittakaa pian astiaan vettä Miilian kultakalalle! Timantti kyllä tuli helposti siiven alla, mutta kalasta minulla oli sanomaton vastus, kuljettaa sitä niin pitkä matka fiikunanlehdessä ja pitää siinä muutamia pisaroita Kordofanin kosteikon vettä!"

Eipä Miiliaa tarvinnut kahdesti kiirehtää; pian hän toi suuren lasiastian, joka oli vartavasten tilattu kalan asunnoksi. Se oli leveämpi alapuolelta kuin suusta ja sen pohjassa oli komero, johon saattoi panna kukkia tai elävän vehreävarpusenkin. Olipa hauskaa katsella, kun kala ja lintu tulivat toimeen saman katon alla, ja kun varpunen pikku nokallaan tavoitteli kiiltävää kultakalaa ja kala purstoaan pyöräyttäen ui lintua pakoon. Miilia oli erittäin ihastunut. Hänestä oli parempi tuo elävä kulta kuin kuollut kivi.

Emiilia odotti vaiti ja kärsiväisesti. Kyllähän hän arvasi, ett'ei pääsky, jolla on hyvä muisti, ollut häntäkään unhottanut, eikä hän siinä luulossa pettynytäkään. "Otas vastaan, sinä!" visersi pääsky ja pudotti Emiilian avokämmentelle pienen harmaan siemenen, joka ei ollut suurempi tavallista omenan siementä. Ja pääsky lensi heti pois. Uteliaina tulivat toiset sisaret katsomaan, mitä Emiilia oli saanut, ja nähtyään ruman siemenen timantin ja kultakalan rinnalla purskahtivat he nauramaan ja sanoivat: "olipa nyt tuokin lahja tuotava oikein Egyptistä asti! Anna tuo kanoille aamiaiseksi. Pääsky kaiketi tahtoi vain narrata sinua; kyllä hän on tuonut jotain parempaa."

Emiilia maltoi mielensä ja mietti: pitäisiköhän nyt antaa tuo siemen kanoille. Ei toki, minä istutan sen ruukkuun, eiköhän tuosta jotakin kasvaisi. Saattaisipa olla niinkin, että minä olenkin saanut paraan lahjan kaikista.

No nyt, lapset, saatte kuulla mitenkä kävi niiden sisarusten ja heidän lahjainsa. Iilia, joka oli saanut kalliin, ihanan timantin, ei malttanut lakata sitä katselemasta. Päivät päästänsä hän sitä katseli; yöllä hän piti sitä vieressään ja näki siitä unta. Hän ei ajatellut mitään muuta, ei viitsinyt enää rukoilla eikä tehdä työtä, vaan tuli huolimattomaksi, laiskaksi ja tottelemattomaksi. Ja pahin kaikesta oli, että kun hän pian kasvoi jo suureksi, niin hän luuli olevansa suunnattoman rikas, tuli turhamaiseksi ja ylpeäksi, piti koreita vaatteita ja näytti muille, että hän muka oli arvokkaampi toisia tyttöjä. Koska hän oli rikas, oli tietysti monta, jotka häntä imartelivat. Vaan hän antoi monelle kosijalle rukkaset ja valitsi viimein kohteliaimman ja muhkeimman kaikista miehekseen. Se oli oivan näköinen luutnantti, jolla oli mustatut viikset, kultaa kauluksessa ja kultasapeli sivulla. Pari vuotta elettiin hyvin komeasti nuoren pariskunnan kotona, pidettiin loistavia pitoja ja oltiin olevinaan kuin pikku ruhtinaat. Mutta kun se kaikki tehtiin velaksi, jonka panttina oli se harvinaisen suuri ja kaunis timantti, niin tulipa viimein päivä, jolloin ei kukaan enää tahtonut antaa heille lainaa. Sen sijaan tuli eräänä aamuna kaupunginvouti ja pyysi tuhannesti anteeksi, jos hän häiritsi; hänen vain täytyi ottaa takavarikkoon sekä timantti että kaikki muut korut. Siihen se ihanuus meni!

Luutnantti karkasi Amerikkaan. Iilia jäi supi köyhäksi: hänen täytyi ansaita leipänsä piparkakkujen paistamisella ja ryynimakkarain teolla. Rikkaudesta köyhyyteen vie leveä avoin ovi, jota sanotaan turhamaisuudeksi, ja siinä ovesa on aina kulkijoita.

No, mitäs luulette Miiliasta tulleen? Hänestä tuli hyvin runollinen ja tunteellinen mamseli, joka ei tehnyt muuta kuin hoiteli pikku kultakalaansa ja lakkaamatta luuli sitä kipeäksi. Milloin sillä muka oli keuhkotauti, milloin hinkuyskä. Sitä paitsi luki Miilia paljon romaaneja ja kirjoitteli sellaisia värsyjä, joita luetaan takaperin. Hän oli niin äärettömän sivistynyt, ett'ei hän osannut tehdä ainoatakaan työtä kunnollisesti, ja niin sanomattoman arkatuntoinen, että väsytti kaikki, kenen seuraan vain joutui. Kerran makasi kultakala lasiastiassaan kuolleena ja siitä surusta Miilia ei ollut ollenkaan selvittä; hän oli pahoillaan, että oli pannut kalan veteen, johon se tietysti oli hukkuva. Hänen piti nyt saada jokin muu elävä hoidellaksensa, ja hän saikin sylissä pideltävän rakkikoiran, nimeltä Tippe. Ja Tippeä Miilia nyt ryhtyi hyväilemään niinkuin ennen kultakalaa. Tippe oli muka heikkohermoinen ja sairas; sen piti juoman milloin lääkkeitä, milloin kermaa ja vaapukkahilloa; sen piti maata pehmeimmillä tyynyillä eikä se koskaan saanut mennä ulos, ett'ei muka vilustuisi. Mutta äkäinen se Tippe oli, hirveän äkäinen ja pahanknriinen, ja sellaisiin joutavuuksiin Miilia raukka tuhlassi suurimman osan pitkästä elämästään.

Moni mietiskellee ehkä itseksensä, mitähän tulikaan Emiiliasta ja hänen siemenestään. Sen nyt saatte heti kuulla. Kun siemen oli kolme kuukautta ollut ruukussa, alkoivat pienen, vaaleanvehreän taimen sirkkalehdet näkyä. Emiilia heti pani juomalasin ylösalaisin sen päälle ja hoiti kasvin taimea kuin pikku lasta. Se pikku kasvilapsi ei tarvinnut ruokaa, vaan ainoastaan juomaa, ja juoda se sai joka aamu kaikkein kirkkainta lähdevettä. Puolen vuoden kuluttua oli taimi jo niin suuri, että se täytyi panna suurempaan ruukkuun, ja toisen puolen vuoden kuluttua oli se jo lähes kolme kyynärää pitkä. Silloin se istutettiin ulos pehmeään puutarhamultaan lähelle tietä. Ympäri tehtiin aita niin kauaksi, kuin puu oli vielä hento, ja joka talvi lapioitiin runsaasti lunta sen juuren ympärille, ett'ei pakkanen saisi sitä kylmää. Niinpä kasvoi muutamissa vuosissa siitä rumasta pikku siemenestä kaikkein kaunein suuri puu. Niin, se oli sellainen puu, jonka vertaista ei oltu koskaan ennen nähty täällä Pohjolassa. Se kasvoi

viimein niin tuuheaksi ja suureksi, että ainakin parikymmentä mummoa sopi juomaan kahvia sen varjossa. Sen tuoksu oli niin voimakas, että koko seutu siltä hajahti, ja sen hedelmä niin suloinen, että sellaista tuskin on Marokon keisarinkaan pöydällä. Huomatkaa, hyvät lapset, että ken rakastaa kukkia ja puita, hänelle ne moninkertaisesti palkitsevat kaikki vaivat.

Emiilia tuli puutansa hoidellessaan myöskin hyväksi ja lempeäksi ihmisiä kohtaan. Joka aamu ja ilta rukoili hän, että pysyisi Jumalan lapsena, ja koko päivän teki hän työtä. Siitä hän pysyi iloisena ja hyvänä itsekkin, niin että kaikki häntä rakastivat. Eräs hyvä poika pyysi päästä hänen ystäväkseen. Hän ei paljoa kursaillut, vaan vastasi heti: tule vain, ja niin heistä tuli pariskunta. Ja koska he rakastivat toinen toistansa ja yhä edelleenkin rukoilivat, tekivät työtä ja elivät rehellisesti, niin he olivat myöskin onnelliset eikä heidän tarvinnut kärsiä puutetta jokapäiväisestä leivästä, jona oli voita ja leipää sekä pyhinä vielä lisäksi paistiakin. Ja kun Emiilian sisaret, Iilia ja Miilia jonkun vuoden kuluttua köyhtyivät, kutsui Emiilia heidät luoksensa siihen pikku taloon, jossa heidän äitinsä ennen oli asunut. Kun Iilia ja Miilia näkivät, miten siellä elettiin hyvin työssä ja rukouksessa, rupesivat he itsekkin rukoilemaan ja tekemään työtä ja ihmettelivät vain suuresti, mitenkä he olivat aina siihen asti voineet elää ymmärtämättä, millä tavalla totinen onni löydetään maan päällä.

Niin kuluivat vuodet hiljakseen. Iilia, Miilia ja Emiilia tulivat vähitellen vanhoiksi mummoiksi, jotka tavallisesti pitivät myssyä päässään ja neuuloivat sukkaa Emiilian lapsille ja lapsenlapsille.

Kerran minä astuen pitkin maantietä tulin sen pikku tuvan kohdalle. Egyptinmaan pääsky oli kuollut, tuvan vanha mummo samoin, ja Iilia, Miilia ja Emiilia itse olivat tulleet vanhoiksi. Mutta pääskyn tuomasta siemenestä kasvanut puu oli aina yhtä nuori ja vihanta, se tuoksusi niin sanomattoman suloisesti, vaikka nyt oli syksy, ja hedelmät välkkyivät keltaisina kuin kulta lehtien välistä. Silloin minä ajattelin luonnon ijäistä nuoruutta, vaikka kaikki inhimillinen vanhenee ja katoaa, sekä Jumalan ijankaikkista rakkautta, vaikka ihmisten mieli vaihtelee kuin tuuli. Sydämeni pehmeni sekä surusta että ilosta, sillä minä ajattelin, miten se puu on elävä vielä satoja vuosia senkin jälkeen, kun sen istuttaja on jo ammuin joutunut maan poveen, ja miten Jumalan kaikkiviisaus on elävä vielä paljon kauemmin kuin se puu, aina ja ijankaikkisesti. Olipa varsin omituista sitä ajatella, ja minä melkein itkin.

Mutta kolme mummoa, myssyt päässä, istuivat puun alla ja joivat kahvia. He viittasivat minua tulemaan luoksensa ja minä näin heidän kasvonsa loistavan hurskaudesta ja iloisesta luottamuksesta, ikäänkuin he olisivat ajatelleet: mitä nyt itket? Surisimmeko me ehkä, että olemme tulleet vanhoiksi ja harmaiksi ja että tämä puu on elävä kauemmin kuin me? Ei, ei, rakastakaamme me Jumalaa ylitse kaikkea ja toinen toistamme, niin sielumme pysyvät nuorina. Joka niin tekee, hän tulee tämän puun kaltaiseksi: joka talven jälkeen, kun lehdet putoavat surusta, tulee uusi kevät, jolloin kukat ilosta aukenevat. Ja mitä sitte, jos me kuolemme? Emmehän me todella kuolekaan; paras osa meidän olemuksestamme elää eikä voi koskaan kuolla. Sillä meidän sielummekin on tämän puun kaltainen: sillekin tulee lyhyen talven jälkeen haihtumaton kevät.

Sitä lukiessani mummojen kasvoista kuulin puusta laulun kuin tuhannen linnun viserrys. Mahdollisesti kyllä ei siinä laulussa ollut sanoja, mutta kyllä minä niitä olin kuitenkin erottavinani. Minusta tuntuivat linnut laulavan seuraavaa pikku laulua:

Sä siunaa, Herra, ahkerat
Ja rukoilevat lapset,
Sä siunaa myöskin iloisat
Vanhukset harmaahapset,
Kun keväällä kukkaset puhkee.

Kuin pohjoisen lumi katoova
On kullan ja helmein loiste,
Ja turha ilo on kastetta,
Min kuivaa päivän paiste,
Kun keväällä kukkaset puhkee.

Vaan rukous, rakkaus, usko, työ
Perustavat elon onnen,
Jos vaivojen vitsa meitä lyö,
Ne antavi voiman ponnien,
Kun keväällä kukkaset puhkee.

Jumala työtämme siunatkoon
Ain' elämän päivinämmä;
Hän hyvän siemenen hoitakoon,
Hänt' aina me ylistämme,
Kun keväällä kukkaset puhkee.

KYLVÄ KUKKIA.

Uusi vuosi 1869.

Jo kellot ne kaikuu
Nyt tornissa yllä,
Ja torvikin raikuu
Yövärtian kyllä;
Jo on sydän yö,
Kaksioista jo lyö,
Jäi vuosi ja uus tuli aika ja työ.

Hyv' yötä, sä meille
Toit leivästä vajaan,
Veit tuskien teille,
Veit manalan majaan;
Mut kyynelihin
Toit lohtuakin,
Ja Jumalan armoa hädässäkin.

Sä vitsana Luojan
Löit rankaisemalla,
Sä taas avun, suojan
Toit armahtamalla,
Ett' ilossa me
Ja tuskissamme
Tok' ain' Jumalaa yhä kiittäisimme.

Uus vuosi, mi aamun
Kointähtenä loistat.
Ja varjojen haamun
Yön usmaset poistat,
Sä toivoa tuo,
Ja onnea suo,
Ja Luojalta siunaus kaikille luo!

Oi, lapseni, kiitä
Nyt taivahan Luojaa,
Ain' armosta siitä,
Mi meit' yhä suojaa!
Uus vuosi on taas,
Sä siis Jumalaas
Rukoile, ett' suojaisi hän isänmaasi

Sä kukkia kylvä,
Vie haudoille, missä
Nyt hanki on kylmä,
Maa jääkitechissä!
Ja haavoihin sä
Vie lääkkehiä,
Ne hoitele nuoruuden lempeyllä!

Nyt siis ilon rusko
Sun poskillas olkoon,
Ja toivo ja usko
Ne vahvaksi tulkoon!
Kun vuosi on uus,
Niin myös iloisuus
Meill' olkohon uus sekä Jumalisuus!

Sä ruusuja riistä
Ja kukkia kannan,
Tee seppele niistä,
Se maallesi anna,

Mi kuihtumaton
Ja lauhtumaton
Sun sydämes juurelta poimittu on!

Nyt alamme vuotta.
Sen tahdomme päättää,
Ja Luojahan luottaa,
Jok' onnemme säätää.
Hän johdattakoon
Hän lohduttakoon
Hän Henkensä voimalla virvoittakoon!

POIKA SAMMATISTA.

Sammatti on paikkakunta Pohjois-Uudellamaalla. Siellä on paljo vuoria ja järviä sekä korkeita, vanhoja, varjoisia metsiä. Seutu on kaunis, mutta yksinäinen ja köyhä, sillä kovasta hietakankaasta kasvaa vain heikkoa laihoa.

Siellä on Paikkarin torppa Valkjärven rannalla. Torpassa asui ammoiden sitte köyhä mies vaimonsa ja seitsemän lapsensa, viiden pojan ja kahden tytön keralla. Eräänä sunnuntai-aamuna, kun neljäs poika piti vietämän kirkolle kastettavaksi, nousi lumipyryn myräkkä, niin että tuskin voitiin nähdä kättänsä silmäin edestä. "Briitta," sanoi torppari sisarelleen, joka oli siellä häntä auttamassa vaimon sairaana ollessa, "ajappa sinä pojan kanssa kirkolle; minä en voi lähteä, kun olen niukauttanut jalkani."

Briitta ei myrskyä peljännyt, vaan läksi ajamaan, pikku lapsi käärittynä lampaannahka-vällyihin. Kun Briitta kantoi lapsen kirkkoon papin eteen, kysyi pappi: "Mikä pannaan pojalle nimeksi?" Briitta tuosta vähän ällistyi, kun ei ollut kotoa lähtiessään muistanutkaan kysyä vanhemmilta nimeä. "No," sanoi pappi, "eipä tuosta lukua, onhan tänään almanakassa *Elias*; olkoon pojan nimi Elias." Ja hänen ristittiin Eliakseksi. Mutta kun Briitta palasi kotiin ja kertoi, mitenkä oikeastaan kävi, sanoi torppari nauraen: "Mitäpä siitä, vaikka hänet olisi ristitty *Tuiskuksi!*" Torppari oli iloinen ja leikillinen mies kaikessa köyhyydessään; hän ei tiennyt, että tuossa nimessä oli ennustus, ja että hänen pojastaan oli kerran tuleva, niinkuin Juudankansan Eliaksesta, suuri profeetta omassa maassansa.

Torppa oli pieni; mitä suuremmaksi lapsilauma kasvoi, sitä niukemmaksi kävi jokapäiväinen leipä. Mutta torppari ja hänen vaimonsa olivat jumalliset ja ahkerat sekä luottivat Jumalaan, joka antaa ravinnon korpin pojillekin. Heistä oli turhaa nähdä nälkää, kun he voivat ja jaksoivat tehdä työtä. Torppari osasi vähän räätälinammattia, ja kun pojat kasvoivat, niin että voivat vähin autella töissä, ryhtyi hän talviaikoina käymään taloissa ompelemassa vaatteita.

Torpan luona, melkein rappusten vieressä oli suuri mänty, nimeltä *Iso Mänty*. Siinä pojat hyvin mielellään kiipeilivät, ja mies se, joka korkeimmalle pääsi. Eräänä päivänä astui torppari ulos tuvastaan ja näki neljä poikaa ylhäällä männyssä. Kolme vanhinta poikaa sysi ja tyrkki ilon innoissaan toinen toistansa ylimmillä oksilla, mutta neljäs poika Elias istui alempana oksalla seljin runkoa vasten ja luki.

"No, Elias," sanoi isä, "etkö sinäkin tahdokaan koettaa kiivetä korkealle täällä maailmassa? Mitä sinä nyt teet?"

"Luen katkismusta", vastasi poika.

"Kaikkiapa saadaankin kuulla!" ilvehti isä. "Vastahan sinä olet kuudennella vuodella. Tuleppas alas, niin opetan sinut ompelemaan nuttua!"

Elias laskeutui maahan ja oppi kuromaan yhteen nutun eri kappaleet; mutta kun se oli tehty, kiipesi hän jälleen puuhun kirjoinensa. Kuuden vuoden ijässä osasi hän koko katkismuksen ulkoa. Pappi ja kaikki naapurit ihmettelivät kylänluvuissa. "Kuulkaas, isä torppari," sanoi pappi, "tuo poika teidän pitäisi toimittaa kouluun."

"Ei ole varaa", vastasi isä.

Vaan mitenkä olikaan; kun naapurit eivät lakanneet ihmettelemästä pojan suurta oppia, kokosivat vanhemmat säkillisen leipiä, pytyn voita, ja toisen suolaisia muikkuja sekä lähettivät pojan lähimpään kouluun Tammisaareen. Mutta Sammatissapa puhuttiin pelkkää suomea ja Tammisaaren koulussa

opetettiin kaikki ruotsiksi. Kovalla poika oli, mutta täytyipä sentään käydä, ja kävikin se, sillä poika oli uttera. Kohta hän osasi katkismuksensa ulkoa ruotsiksikin. Mutta kauanpa ei ollut kotoa lähettää leipää, voita eikä muikkuja, ja niin täytyi pojan lopettaa koulun käyntinsä parin vuoden kuluttua. Se on tapahtunut monellekin köyhälle pojalle Suomessa.

"Rupea sinä räätäliksi, rakas poikani, ja kulje minun kanssani!" sanoi isä. Pikku Elias huokasi, sillä häntä enimmin huvitti kirjansa, mutta hän oli tottelevainen ja nöyrä ja oppivainen, kulki isänsä kanssa taloissa ja istui pöydällä, niinkuin räätäleillä on tapana, ompeli ja harsi, niin että sormia pakotti. Välistä sattui niinkin, että hänellä oli kirja taskussa ja hän hiipi johonkin nurkkaan lukemaan aikaisin aamusilla ja myöhään iltasilla. Kynttilää hänellä ei ollut pimeänä vuoden aikana, mutta näkeehän lukea päreenkin valossa. Ja hauskinta oli kirja kädessä istua Ison Männyn pitkällä oksalla, varisten raakkuessa sen latvassa. Sieltä Elias aina laulantai-iltoina kiiti täyttä laukkaa naapurin saunaan huuhtomaan päältänsä pois räättäliä, sillä niin köyhä oli torppa, ett'ei se jaksanut pitää omaa sauna.

"Eliaksesta tulee kelpo räätäli", sanoi isä tyytyväisenä; "eipä olekkaan mikään huonoin konsti, kun osaa ommella kunnolliset napinreiät ja saada napit pysymään, niin ett'eivät lennä irti nutusta joka kerran, kun sattuu syömään vatsansa täyteen."

Elias-poika luuli melkein samaa itsekin. Mutta kun hän yksinään käveli suuressa metsässä tai souteli pienellä ruuhellaan yksin kalastelemassa Valkjärvellä ja jyrkät vuoret katselivat kuviansa syvästä vesipeilistä sekä aikainen aamuaurinko kultasi honkain latvat, silloin tuli pojan mieleen ihmeellisiä ajatuksia. Sinä, joka nyt luet Eliaksen historiaa, etkö tiedä, että yksinäisyys on kaikkein suurten ajatusten äiti? Hänestä tuntui, kuin kuulisi hän luonnon sydämen sykkivän ja osaisi lukea runoja aaltojen väreistä. Kun tuuli humisi honkain tummissa latvoissa, oli hän kuulevinaan muinaisia, ammuin unhottuneita satuja, ja jokaisella yksinäisen kanervikon mättäällä oli jotakin sanomista hänelle. Tähdet sanoivat: "täällä asuu *Jumala!*" Ja jokainen vaaleanvehreä, nuori kuusenvesa, joka yleni salon sammalikosta, sanoi: "tässä on *isänmaa!*" Ne kaksi sanaa juurtuivat niin syväälle hänen sydämeensä, ettei hän koskaan voinut unhottaa niitä.

Kun hän sellaisilta retkiltä palasi torppaan ja isä sanoi: "paikkaappas Vahterin housut!" alkoi hän itkeä. "Mitä itket?" kysyi isä. Poika oli vaiti ja itki, mutta viimein hän tunnusti, että hän mieluummin lukisi kuin ompelisi. "No, minä puhun pastorin kanssa", lohdutti isä.

Pastori sanoi: "lähetä poikasi kouluun Turkuun, siellä hän oppii enemmän kuin Tammisaaressa." Isä mietti asiaa, sillä papin sanoja kannattaa ajatella, ja neuvoteltuaan naapuriensa kanssa ja saatuaan vähän apua hän lähetti pojan Turkuun. "No, mitäs olet lukenut?" kysyi rehtori ruotsiksi. Poika luetteli kaikki lukemansa kirjat suomeksi; hän oli jo unhottanut sen vähäisen ruotsin-taitonsa, jonka oli oppinut Tammisaaressa. Ja kun rehtori rupesi tutkimaan häntä, vastasi hän taaskin kaikki suomeksi. "Ei", sanoi rehtori, "kyllä tämä ei käy päinsä. Mitenkä sinä voisit tulla kouluun, kun et osaa muuta kuin suomea? Mene vain kotiisi, en minä voi ottaa sinua kouluun."

Siihen aikaan luettiin kaikissa kouluissa vain latinaa ja ruotsia; suomeksi voitiin oppia ainoastaan aapinen ja katkismus. Sammattilaisen pojan olisi täytynyt palata kotiinsa ja ruveta räätäliksi, ell'eivät muut opettajat olisi puhuneet hänen puolestansa rehtorille.

Hänet siis koetteeksi otettiin alimmalle luokalle, jossa hän sai kumppaniensa kanssa lukea latinaa ja ruotsia. Kyllä siinä tarvittiin ahkeruutta ja kärsivällisyyttä, mutta vähitellen rupesi kuitenkin onnistumaan, ja poika luki koulussa kolme luokkaa. Mutta silloin loppuivat taas varat köyhästä torpasta, ja Eliaksen täytyi laukku seljässä vaeltaa kotiin ilman vähintäkään toivoa koskaan enää päästä sinne takaisin. Hän rupesi taaskin räätäliksi ja kulki isänsä mukana taloissa, mutta nyt hän jo olikin aika pitkä poika ja taitava ammatissaan, että osasi ommella kuin oiva sälli omin neuvoin sekä mekot että nutut.

Eräänä sunnuntaina hän joutui kirkolla pastorin puheille, joka kysyi häneltä, miten hänen lukunsa edistyi. Eliaksen täytyi tunnustaa, että hän nyt lueskeli vain saksia, neulaa ja silitysrautaa. "Mitä hullua!" virkkoi pastori. "Pyydä isältäsi, että saat tulla pyhinä iltapäiväksi minun luokseni, niin opetan minä sinulle latinaa!"

Tuohon isä suostui, poika kävi pyhä-illat, milloin jousi räätälinammatistaan, pastorin luona ja luki latinaa. Viikon varrella hän nousi tuntia aikaisemmin ja kävi levolle tuntia myöhemmin kuin muut ja käytti ne hetket läksyjensä lukemiseen. Siten hän pääsi niin pitkälle, että pastori kahden vuoden kuluttua sanoi hänelle: "nyt voit mennä Porvoosen lukiolaiseksi."

Ja poika läksi Porvoosen, pääsi lukiolaiseksi! luki ja näki nälkää. Isä ja äiti eivät voineet lähettää hänelle muuta kuin kotikutoista sarkaa, josta hän itse sai ommella itselleen vaatteet, mutta jotainhan hänen piti myöskin syödä ja juoda. Hän läksi lupa-aikoina kyliin ja lauloi siellä leipäkakusta tai ruiskappasesta. Jumalisessa kodissaan oli hän oppinut monta virttä, osasipa hän myöskin muita lauluja, ja aina olivat häntä sekä virret että laulut miellyttäneet. Hyviä kylän ihmisiä liikutti kuulla köyhän

lukiolaisen laulavan heille, ja he antoivat mielellään hänelle vähän lisää evässäkkiin. Kun hän sitte laski yhteen saaliinsa, huomasi hän ihmeekseen, että oli laulamalla saanut kokoon kolmekymmentä tynnyriä ruista.

Hyväpä se. Olihan sellaisiakin aikoja, jolloin hänen ei tarvinnut nähdä nälkää. Mutta eipä koko ikäänsä käy olla lukiolaisena, täytyy tulla ylioppilaaksikin. Nyt hän jo osasi ruotsia yllin kyllä, mutta mistä saada rahaa, että voisi lähteä Turun yliopistoon lukemaan? Pitikö hänen nyt uudestaan vielä käydä käsiksi saksiin ja neulaan? Ei hän ei halveksinut vanhoja ystäviään, sittemminkin hänellä aina matkustaessa oli neulaa ja lankaa taskussa, joilla itse ompeli nutusta karisseet napit kiinni, mutta saatakoonpa sillä hyödyllisellä taidolla aikaan mitä muuta hyvänsä, niin ylioppilaaksi sillä ei päästä. Elias kuuli Hämeenlinnassa tarvittavan apulaispoikaa apteekkiin; mitäpä muuta, hän astuskeli sinne ja selitti saavansa kyllä selon latinaisista lääkkeenmääräyksistä. Hänen onnistui päästä apteekkiin, hän oppi tekemään pillerejä ja lusikkalääkkeitä sekä tuli vähitellen yhtä kelvolliseksi proviisoriksi kuin kuka muu hyvänsä.

Säästettyään kokoon pikku summan matkusti hän yliopistoon ja tuli ylioppilaaksi. Hän oli silloin kahdenkymmenen vuoden ijässä ja oli oppinut luottamaan Jumalaan sekä muuten itse auttamaan itseänsä; miksipä hän näkisi nälkää? Heti ylioppilaaksi päästyään alkoi hän johtaa pienempäin poikain lukua ja sillä tavalla ansaita jokapäiväistä leipäänsä. Kovapa työ sekin oli, sillä kun 6 tai 8 tuntia päivässä takoo latinaa laiskain poikain päähän, ei juuri ole enää paljoa halua eikä voimia itse lueskella niinä päivinä. Mutta käydä piti omankin luvun, ja se kävi. Kuluipa kuitenkin koko seitsemän vuotta, ennenkuin tämä ylioppilas tiesi kaikki, mitä hänen tarvitsi tietää voidakseen suorittaa kandidaatin-tutkinnot. Mutta silloin, vähää ennen Turun suurta paloa vuonna 1827, olikin hänen tiensä maailmassa turvattu.

No sinä, joka luet tätä pikku kertomusta, tahdotko tietää, mitä tuli Sammatin pojasta, hänestä, joka lukien istuskeli Isossa Männyssä, joka kuuli honkain laulavan, joka paikkasi Vahterin housut ja josta isänsä tahtoi tehdä räätäliä, joka oppi katkismuksensa ulkoa kahdella kielellä, joka oli liian köyhä käymään Tammissaaren koulua, joka töintuskin pääsi Turun kouluun, kun vastasi rehtorille suomeksi, jonka vielä täytyi sieltä palata saksien ja neulan pariin, joka laulamalla kokosi kolmekymmentä tynnyriä rukiita, päästäkseen näkemästä nälkää Porvoon lukiossa, joka teki pillerejä ja lääkkeitä Hämeenlinnassa säästellesään rahaa yliopiston matkalle, jonka siellä täytyi seitsemän vuotta tehdä enemmän työtä muiden opiksi kuin omakseen, niin, tahdotko tietää, mitä tästä pikku Eliaksesta tuli, joka niin omituisella tavalla sai profeetallisen nimensä?

Minä kerron sen. Hänestä tuli yksi kuuluisimpia ja suurimpia miehiä, kuin koskaan on syntynyt Suomessa. Hänestä tuli lääkäri, kirjailija, professori, virsien sepitsijä ja kielentutkija; eikä siinä kyllä, sillä niiksi voi moni muukin kohota; vaan hänestä tuli se mies, joka etäisistä salomaista etsi ja löysi ne vanhat, kauniit, muualta jo ammoin unhottuneet runot, joissa on Suomen kansan vanhimmat muistomerkit muinaisajoilta, Hän liitteli ne kokonaiseksi ja ikäänkuin lahjoitti kansalle sen muinaisuuden ja antoi sille uutta rohkeutta elää ja katsella tulevaisuutta kohti. Tuskinpa oli massamme yhtään niin köyhää tölviä, ett'ei hänen nimensä olisi siinä ollut tuttu ja rakas; tuskin oli mitään niin etäistä maan osaa, ett'ei hänen kuuluisa kansanlaulu-kokoelmansa olisi siellä ollut tuttu ja ihmetelty oppineiden miesten keskuudessa. Ja kun hän hyvin ijäkkäänä kuoli, kokoutuivat sekä rikkaat että köyhät, ylhäiset ja alhaiset hänen hautansa ympärille osoittamaan kunnioitustansa, niinkuin olisi hän ollut kuningas, eikä ollut tulla loppuakaan kauneista ja kalleista kukka ja lehtiseppeleistä, joita laskettiin haudalle hänen muistonsa kunniaksi.

Mitä muuta vielä tahdot tietää Sammatin pojasta? Sitäkö, miten nöyrä, yksinkertainen, jumalinen ja ihmisystävällinen hän oli kaikessa köyhän syntyperänsä ja suuren nimensä maineessa? Hän ajatteli aina mielessään, että muut olivat tehneet paljon enemmän kuin hän. Hän käveli paljain jaloin kesällä ja hiihteli talvella; hänen pukunsa oli niin yksinkertainen, että missä häntä ei tunnettu, käskettiin häntä kyökkiin palvelusväen pariin istumaan. Hän katsoi itseään aina Jumalan ja kansan palvelijaksi; milloin ei pyhinä sattunut olemaan pappia yksinäisessä Sammatissa, luki hän kirkossa saarnan; ja hän on sepinnyt monta ytimekästä virttä suomalaiseen virsikirjaan. Hän salaa autteli montakin köyhää, oli yhtä lempeä kaikille eikä hänellä ollut yhtään vihamiestä, mutta monta, hyvin monta ystävää. Kas, sellainen mies voi tulla joka pojasta, vaikkapa ei jokainen saakaan niin suurta mainetta.

Jos vielä tahdot tietää hänen nimensäkin, niin sanon sen sinulle, sillä ei sitä voida salata, se on Paikkarin torpasta levinnyt yli maan ja maailman. Joka tuuli on sen kertoellut Suomen kuusille, hongille ja koivuille; joka aalto merellä ja järvellä on kertonut rannoillensa; joka äiti sanonut sen lapsillensa; eikä miespolvi, joka nyt elää, suinkaan unhotta sitä kertomatta tuleville miespolville. Sammatin poika oli *Elias Lönnrot*.

KIRKKONKUKKO.

Nyt alotamme kummallista satua, jota voisi nimittää näin: "hukka ylpeän perii", mutta jokainen ajateltakoon siitä, mitä tahtoo. Ylpeä saattaa olla, vaikka ei olisi muuta kuin vaapukkamatonen; mitäpä kun saa kunnian olla kirkonkukkona.

Oli kerran kirkonkukko, joka istui kovin korkean tornin päässä. Mistä hän oli kotoisin ja miten hän oli tullut niin korotetuksi maailmassa, ei ole helppo sanoa. Arveltiin hänestä, että isänsä ei ollut mikään oikea kukko, vaan puuseppä, joka taisi puusta vuolla kotkia ja lohikäärmeitä, ja niin luullaan hänen pölkystä vuolleen kukonkin ja köydellä vivuttaneen sen tornin päähän, koska kukko oli niin tynni laiska, ett'ei voinut oppia edes lentämään.

Kenties tämä luulo oli perätön; kenties kukko muinoin oli päällikkönä mahtavan haltijattaren Gilimiliadolgan kanakopissa, mutta nosti ylpeydessään kapinan hallitsijatartansa vastaan, ja rangaistukseksi siitä muutettiin hänet puukukoksi ja kiinnitettiin kirkontorniin. Näitä ei voi kukaan aivan tarkoin tietää. Oli kuinka oli, siinä istui hän tornin korkeimmassa huipussa, paljon korkeammalla kuin korkein huoneenkatto ja korkein puu seitsemän peninkulman alalla. Niin korkealla hän istui, että maa hänen allansa ei näyttänyt pannukakua suuremmalta, ja ihmiset olivat ikäänkuin karpäsinä pannukakulla. Hetken aikaa näki kukko niiden siinä hyristelevän, ja sitten ne jälleen karkoitettiin suurella karpäis-läpsällä.

Kirkonkukko oli hyvin suuri. Hänellä oli korkea, punaiseksi maalattu harja nokan yläpuolella, lautasen kokoiset, viheriäiset silmät ja erittäin tuuhea pyrstö. Vatsaan mahtui hänelle kolme tynnyriä rukiita, niin ahnas oli hän.

Tietysti hän oli hyvin pöyhkeäkin. Koska hän oli niin iso ja istui niin korkealla, ei kukaan hänen mielestensä ollut niin suuri herra kuin hän itse. Kaikki kukot ovat ylpeät; sen kyllä näkee heidän käytöksestensä, kun he rikkatunkiolla rehentelevät ja nostavat nokkansa ilmaan, ikäänkuin jokaiselle tahtoisivat huutaa: mikä huitukka sinä olet? Mutta kirkonkukko oli kaikkein pahimpia. Saammepa nähdä, ett'ei semmoisen koskaan käy hyvin. Moni kopea kukko on päänsä menettänyt, kun herrasväkensä on pitoja valmistellut, ja sitten on kukko parka säälimättä kynitty, pantu paistinpannuun ja syöty, niinkuin siipieläin ainakin, kastimen ja marjahillon kanssa.

Ehkä kirkonkukko tiesi, ett'ei hänestä ollut mestattavaksi ja syötäväksi, ja sepä teki hänen muita kukkoja kopeammaksi. Hänellä oli muutama omituisuus, jota usein tavataan tässä maailmassa, nimittäin, että hän aina käänsi pyrstönsä tuulen mukaan. Sillä tavoin taisi hän katsella ympärilleen joka ilmansuuntaan. Mutta mihinpä hyvänänsä hän kurkisteli suurilla, viheriäisillä silmillään, ei hän missään maailmassa nähnyt vertaistansa. Sentähden rupesi hän uskomaan olevansa koko joukon parempi kaikkia muita, ja että koko maailman pitäisi oleman hänelle alamaisena. Hän ajatteli itsekseen näin:

"Minä olen hyvin suuri kukko, erittäin korkeasukuinen ja komea kukko olenkin. Vertaistani ei löydy kukkojen joukossa. Minä olen todellinen keisari-kukko. Tämä kirkko on silmännähtävästi rakennettu vartavasten minun tähteni, sopivaksi sijaksi korkealle arvolleni. Mistä muusta syystä ihmiset joka pyhä kokoutuisivat tänne kirkon ympärille, kuin minua ihailemaan ja palvelemaan. Niin, suuri kukko olen varmaankin, mahtava kukko, sangen korkeasukuinen ja ihmeellinen kukko minä olen."

Mutta korkeasukuisten on toisinaan jokseenkin ikävä, ja niin oli kirkonkukonkin. Lentää hän ei taitanut, työtä hän ei huolinut tehdä ja syödä hänen ei tarvinnut. Mitä oli tekeminen? Hän milt'ei vähän kadehtinut provastin kanoja, jotka joskus tulla teputtelivat tornin juurelle asti ja kuoputtelivat sukkelasti santaa, löytääksensä sieltä jonkun jyväsän.

Eräänä päivänä tapahtui, että varis sattui lentämään kirkon ylitse, aivan likeltä kirkonkukkoa, joka istui siinä äreänä ja ynseänä, suutuksissaan siitä, että kukaan uskalsi lentää niin korkealle kuin hän tahtoi istua.

"Kvaa, kvaa!" vaakkui varis. "Kuinka voit kukkoseni?"

"Brrr!" ärjähti kukko, pyörähti tuulen mukaan ja käänsi pyrstönsä varikselle. "Minusta sinä ainakin saisit sanoa: teidän ylhäisyytenne."

"Kas vaan!" sanoi varis. "No eikö teidän ylhäisyydellenne ajan pitkään tule jotenkin ikäväksi istua noin yksin, mitään tekemättä? Minun mielestäni pitäisi teidän ylhäisyytenne naida."

"Vai minunko naida!" sanoi kirkonkukko. "Mistä löytäisin kanan, niin komean ja korkeasukuisen, jota arvoani loukkaamatta saattaisin kosia?"

"Teidän ylhäisyytenne, olette oikeassa", vastasi varis. "Semmoista kanaa on tosin vaikea löytää, sillä en muistaakseni koskaan ole kuullut puhuttavan kirkonkanoista. Mutta teidän ylhäisyytenne pitäisi kumminkin johonkin työhön ryhtymän. Niin minä teen. Se lyhentää aikaa ja tekee mielen sekä raittiiksi että iloiseksi."

"Työhön!" ärisi kukko ja katsoi ylenkatseella varista. "Korkeat ja mahtavat eivät koskaan tee työtä. Se ei ole soveliasta."

"Vai niin", ajatteli varis itsekseen, kun lensi tiehensä, "sinä ehtimiseen kurkistelet ympärillesi, herra kukko, ja tiedät kuitenkin niin vähän kuinka maailmassa menetellään. Olen usein nähnyt korkeilla ja mahtavilla olevan enemmän työtä ja enemmän huolta kuin alhaisilla maailmassa. Mutta tuommoiset tyhmän pöyhkeät veikaleet kuin sinä, pidätte sitä arvokkaana, joka ei pane kortta ristiin, vaan läpilaiskana vetkuttelee muitten palveltavana ja ikävystyy päivihinsä. Huomaakin jo, että kirkonkukko on monen sadan vuoden vanha, ja ajattelee aivan niin kuin moni muinoin hänen nuoruudessaan ajatteli. Mutta nyt ymmärretään jo paremmin kuin ennen, että jokaisen pitää työtä tekemän ja oleman ahkera, jos haluaa tulla onnelliseksi ja tyytyväiseksi. Sitä kukko ei ymmärrä. Sen vuoksi kun on niin tyyni laiska, sanoo hän vaan: 'se ei ole soveliasta'." — Ja niin oikein olikin. Kukko oli laiska ja ylpeä, siinä koko asia. Monta sataa vuotta oli hän tuolla tornin huipussa istunut vähintäkään tekemättä; hän ei ollut edes laulanutkaan. Niin laiska oli hän, että ei ollut paikaltaankaan liikahtanut satoihin vuosiin. Kohtuullinen selkäsauna olisi ehkä virvoittanut häntä utteruuteen ja työhön. Mutta kuka olisi rohjennut semmoista yrittää? Sitä paitsi oli hän puusta, ja semmoiseen ei mikään vitsa pysty. Saamme kohta kuulla, kuinka hänen kävi.

Eräänä päivänä, kun kukko totuttuun tapaansa istui tuijottain sini-taivasta kohden ja näytti sangen ajattelevalta, vaikka ei paljon mitään ajatellut, niin näki hän ihmeekseen suuren väkijoukon kirkon ympärillä. "Mitähän tuo merkinnee", ajatteli hän, "eihän tänään pyhä ole?" Pian hän kuitenkin sai siitä selvän.

Se oli mainio nuoralla-tanssija, Karamatti nimeltään, joka oli nuoran jännittänyt kirkontornin ja tapulin välille. Nuoralla hyppi pieni poika ja pieni tyttö; he hyppelivät vastatusten, tehden mitä kummallisimpia käännöksiä. "Vai niin", ajatteli kukko, "eikö tuo muuta ollut? Minä luulin sen olevan jonkun uuden juhlallisuuden, jota nuo tyhmät ihmiset taas täällä viettäisivät minun kunniakseni."

Mutta yht'äkkiä heitti pieni Karamatti sormisuukoksen kansalle ja kiipesi kuin kissa ylös kirkontornia myöten, sillä vanhastaan oli rautapuikkoja lyöty tornin kattoon toinen toistansa ylemmäksi. Näitä myöten kiipesi nyt pieni Karamatti yhä korkeammalle ja tuli viimein lähelle kukkoa. "Hohoo", ajatteli kukko ja näytti vimmatun vihaiselta. Mutta Karamatti ei ollut tuosta millänsäkään, vaan heilaus vain ja yhdellä hyppäyksellä oli hän kukon selässä, istui siihen ratsastamaan ja huusi kaikin voimin: "Hopsan heponi! Hei hopsan heponi!" Nytkös kukko sai suuret silmät. Hän piti tätä kaikkea äärettömänä loukkauksena, hän, joka siinä kopeana istui eikä pitänyt ketään koko maailmassa vertaisensa. Ja nyt tuossa istui pieni poika nulikka ja piti häntä kannuskurissa, huutaen: "hei hopsan heponi!"

Ensin kukko luuli koko kirkon hajoavan kummastuksesta, kun tällöistä hävyttömyyttä tapahtui. Mutta kirkko pysyi kauniisti paikoillaan, ja nyt kukko rupesi kovin masentuneena käänteleimään, väänteleimään joka taholle. Mitä oli tekeminen? Hän oli ollut niin laiska, ett'ei ollut oppinut lentämään eikä laulamaan, ja nyt sai pitää hyvänänsä sen kolauksen, jonka hänen ylpeytensä sai, kun koko kansa alahalta huusi: "hyvin, hyvin, oivallisesti", ja katsoi sitä oikein sukkelaksi, että pieni Karamatti piti kirkonkukon kannuskurissa.

Niin tässä maailmassa käy: jos joku on laiska ja ylpeä, tulee vihdoinkin viimein pieni Karamatti ja pitää häntä kannuskurissa. Usko pois se.

Mutta kirkonkukko ei tullut siitä paljon viisaammaksi. Tuolla istui hän tornin huipussa vuosikaudet peräkkäin; polvi polvelta ihmiset tuolla alahalla kirkossa veisasivat virsiänsä Jumalan kunniaksi, elelivät aikansa ja vaipuivat hautaan, ja uusia ihmisiä tuli sijaan, ja he veisasivat samoja vanhoja virsiä samassa vanhassa kirkossa. Mutta kukko istui aina vain yhtä laiskana ja ylpeänä tornin huipussa, yhä odottaen, että viimein kuitenkin joku ihmeellinen onni olisi häntä kohtaava, hänen suuren isoisuutensa tähden. Kenties toivoi hän tulevansa kullatuksi kirkkaimmalla kullalla, jotta loistaisi kuin aurinko, taikka odotti hän tulevansa julistetuksi koko maailman kukkojen suur'sulttaaniksi. Niin, kukapa sen niin tarkoin tiesi? Hän odotteli odottelemistaan, vaan ei tuota toivottua onnea kuulunutkaan.

"Toivossa aika kuluu", niin kukonkin. Viimein tuli hän kovin vanhaksi ja lahonneeksi, niin että kappale kappaleelta putosi hänestä, kun tuuli kävi. Eräänä päivänä oli kova myrsky. Tuulen puuska kulki vinkuen kirkon yli, puhalsi maahan kukon tornin huipusta ja vei sen halki ilman muassansa järveen. Siellä sai nyt kukko, pyöreyksissään oudosta matkastansa, vihdoinkin viimeisen kerran katua, ett'ei ollut oppinut lentämään ja laulamaan. Sillä jos hän olisi sitä taitanut, ei hän olisi pudonnut järveen, vaan olisi sen sijaan lentänyt raastuvan katolle ja siellä laulanut niin, että maistraatti ja koko kaupunki olisi

ihmetellyt. Mutta nyt vei tuuli hänet järveen, ja aallot ajelivat häntä sinne tänne, niin että hau'it ja ahvenet töllistäen ihmettelivät, mikä merikummitus tuo oli.

Viimein aallot hänet viskasivat rannalle, ja siihen jäi hän makaamaan.

Rannalla oli pieni mökki, ja siinä asui vanha eukko, jolla oli kaksi lasta, tyttö ja poika. Eräänä päivänä lapset rakensivat rannalle pieniä sulkuja, ikäänkuin kammioiksi kalasille, jotka niihin uiskentelivat tullen menen. Kun nyt lapset kulkivat vähän matkaa pitkin rantaa, kiviä kokoilemassa, löysivät he kirkonkukon, tuon vanhan vaivaisen, joka siihen aikaan oli varsin surkean näköinen. Laineet olivat kokonaan huuhtoneet maalin hänestä, ja kiviä vasten hankautuen oli hän menettänyt sekä nokkansa että pyrstönsä.

Lapset sanoivat: "nyt ei ole hätää. Äiti aina valittaa varisten ja varpusten vahingoittavan hernemaatamme. Mutta tästäpä saamme hyvän peljättimen. Juoskaamme hakemaan köyttä, niin vedetään tuo suuri rötkäle hernemaalle. Ja niin nyt kukko vanhoilla päivin pystytettiin aidan seipäsen varisten peljättimeksi hernemaalle, eikä toivomistakaan enää tulla kullatuksi ja julistetuksi kaikkein maailman kukkojen suur'suluttaaniksi. Tapahtuipa silloin, että varis tuli lentäen, ja sattui juuri olemaan sama varis, joka kerran kukon hyvinä päivinä oli häntä kutsunut teidän ylhäisyydeksenne. Hui! nyt huomasi varis peljättimen ja lensi pakoon minkä siivet kannattivat. Mutta lentäessään sattui hän taaksensa katsomaan ja tunsu vanhan tuttavansa. 'Kvaa, kvaa!' vaakkui varis. 'Kas vaan, teidän ylhäisyytenne, olette tullut varisten peljättimeksi! Niin, niin, ylpeys sen teki; niin tässä maailmassa käypi'."

"Ole vaiti!" rääkkyi taitava korppi, joka istui siinä likellä petäjän kannolla. "Kukko raiska on ollut laiska ja ylpeä, ja sentähden on hänen käynyt huonosti. Nyt on hän vanha ja onneton, ja vanhoja ja onnettomia ei saa pilkata. Kuka tietää, kuinka itse kullekin voi vanhoilla päivillä käydä."

Tämän kaiken kuuli kirkonkukko. Mutta hän ei saanut sanaakaan sanotuksi, sillä hän oli nokattomana ja pystytetty aidan seipäsen. Siinä hän luultavasti istuu vielä tänäkin päivänä.

KAIKU.

Salissa metsän soma
Istuupi tyttönen,
Hän matkii alinomaa
Puheita ihmisten.
Hänellä huntu hohtava
Ja kruunu kullan loistava,
Mut vuoren taakse kätkee
Hän aina kasvonsa.

Sun kotis, laps, on metsä,
Mä varmaan tiedän sen,
Ja vastaamatta et sä
Vain ole puheesen.
Kohdalla tuolla Korpelan
Mä näin sun huntus hohtavan,
Sun silmiäs en nähnyt,
Mut äänes kuulinhan.

Ken olet tyttö? Lienet
Sä lapsi kuninkaan?
Sä mainitakin tiennet,
Mist' opit matkimaan?
Keneltä ruman tavan sait,
Ett' aivan ajatusta pait'
Sä myötään jatkuttelet,
Etk' yhtään pysy vait?

On puheenlahja oiva
Jumalan antama,
Hänelle siit' on soiva

Korkeinta kiitosta.
Kas pienin lintu laulullaan
Ylistää Luojaa laadullaan,
Ja sydämmensä tunteet
Niin saattaa sointumaan.

Kun luonto kokonansa,
Ihmiset, eläimet,
Käsittää pakinansa,
Siit' ovat tietoiset,
Mitenkä yksin olet sä
Semmoinen kielenpieksäjä,
Jok' ajattelematta
Vaan päästät ääniä?

En, kaiku pienokainen,
Mä sua moitikkaan,
Mut älä muita vainen
Viekoita matkimaan.
Mä muutoin sinut ilmaisen.
Tuo pilvi, joka vuorien
Ylitse liittää, kertoi
Tarinan tämmöisen:

Olipa tyttö parka
Lepakkomielinen,
Hän oli löyhä, arka
Ja liukaskielinen.
Aamusta iltaan suunsa soi,
Hän todet, valheet ilmi toi,
Ja näppärästi kyllä
Hän kielitellä voi.

Hän, tietkääs vielä mitä,
Prinsessa olikin,
(Ja semmoisilta pitää
Odottaa enemmin).
Mit' tuhmaa valtakunnassa
Tapahtui, sitä halulla
Hän kielitteli muille
Ilolla, innolla.

Prinsessa koulutyötään
Pilana piti vaan;
Ja suu se hällä myötään
Lörpötti lorujaan.
Mut vaikka pysyi tuhmana,
Niin päässään piti kruunua
Eik' opettajatarkaan
Rangaissut vitsalla.

Ja haltiatar oli
Prinsessan kummina,
Hän opettamaan tuli
Tytölle Aapista;
Mut neuvot meni tuulehen,
Hän puhui aina loruten.
Eik' yhtään vaiennunna
Tuo pikku suukkonen.

Vaan vihdoin kuinkas kävi!
Vihainen kummi on,
Kun tyttö lörpöttävi,
Hän ryhtyy keinohon.
Hän tuli, tarttui prinsessaan,
Talutti metsään taajimpaan,

Taa kukkulain ja vuorten,
Perälle erämaan.

Nyt kaikuna hän siellä
On raukka yksinään,
Mut suunsa nytkin vielä
Loruilee yhtenäin.
Jos mitä sattuu kuulemaan,
Hän siihen valmis vastaamaan,
Vaikk' ymmärrä ei mitään
Mihinkään asiaan.

En sua kaiku parkaa
Mä henno moittia,
Kun tietämättäs karkaa
Sun' suustas sanoja.
Sä matkit ukonpauhinaa,
Ja linnun sulo laulelmaa,
Ja lasten rallatusta
Lehdoissa, rannoilla.

Laps nuori, ihanainen,
Sä luonnon ääni oot,
Sen tunteet aina vainen
Laulunas kaikukoot!
Ah jospa voisit tulkita
Vaan luonnon sopusointua,
Etk' ilman tuuleen laskis
Vaan turhaa humua!

SOUTAJAPOJALLENI.

(Kun hän oli vuoden vanha.)

Souda, pikku poika, vaan
Kehdon kiikunnalla!
Souda kauas maailmaan
Suomen lipun alla!
Elon meri myrskyää,
Kukkarantaa seuraa sä,
Äidin syliss' ennä,
Elon myrskyyn lennä!

Kasva, pikku masto, vaan!
Jotta kestät myrskyt!
Pidä perää vakavaan,
Tulkoot mitkä tyrskyt!
Vapaat purjeet! Riemuiten
Sodi puolest' totuuden,
Vaikka peikot aivan
Uhkais murtaa laivan!

Souda kauas aikaan vain,
Jos niin Luoja sallis!
Kehtopäiväis suloisain
Muisto kätke kallis!
Jos Hän laivas kauas pois
Toiseen aikaan uida sois,
Sukuin uutten anna
Muistos mieleen panna!

Souda voimin rakkauden,
Enkelit niin suojaa!
Iloks souda vanhinten!
Ruoris olkoon Luoja!
Lapsia Hän rakastaa,
Sua pientä katsastaa.
Millä kuljet tiellä,
Herra myös on siellä.

KUIHTUNUT LEHTI.

Syksyinen jutelma.

Nyt on syksy, ja musta pimeä katselee sisään ikkunasta. Myrsky vinkuu, sade roiskuu porttia vasten, meri pauhaa, aallot hyökyy. Huh, kuinka pimeä, synkkä pauhaava meri syöksyy kallioita vasten, kuinka se ärjyy saadaksensa saalista, kuinka se syysyönä on ikäänkuin elävä kuolema! Se on kuitenkin sama meri, joka sydänkesän aikana oli niin hymyilevän iloisen näköinen kukkivien rantojen ympärillä, kun valkoiset purjeet lentelivät kuin kalalokit sen yli ja lapset laiturin tykönä laskivat liikkeelle kaarnavenheensä. Nyt se on musta ja uhkaileva, ei kukaan voi nähdä sen kaukaisia aaltoja, pimeä on kuin esirippu tuntemattoman etäisyyden edessä.

Ja tuo kaunis tuuhea metsä, kuinka viheriäinen ja tuoksuva se olikaan kesällä, kun aurinko paistoi ja linnut laulelivat ja pienet tytöt istuivat metsikössä etsien ruohokosta nelilehtisiä apilaita! Nyt se on autio ja tyhjä, hävitetty ja ilman asukkaita, sen tuuheat koivut ovat kadottaneet lehtensä, sen suhisevat haavat lakanneet suhisemasta; syksytuuli taistelee vain yöllä kuusien oksia vastaan. Perhoset nukkuvat, kukkaset ovat kuolleet, susi yksin astuskelee hiljaa hiipien sammaltuneessa mättäikössä.

Minäpä tiedän kertoelman kuihtuneesta lehdestä. Se on aivan tavallinen kertomus, ehkäpä olet sen kuullut ennenkin, eikä se olekaan pitkä, mutta nyt on se vuodenaika, jolloin se parhaiten ymmärretään.

Oli haapa, joka kasvoi jossakin Suomenmaan metsissä; se oli nuori, luja ja täynnä elonvoimaa. Tuli toukokuu, jolloin sen lehdet puhkesivat, terveinä, kauniina, vaaleanvehreinä, jommoisina ne olisivat koristaneet jok'ainoan seppeleen, mutta koristivat vielä somemmin tuon korkeavartaloisen haavan. Kevätuuli tuli illalla haavan luo ja lauleli sille laulua: "tuhannen, tuhannen lehteä on nuorella haavallani, joka lehti on kudottu auringonpaisteesta ja kasteesta, joka lehti on kieli, ja tuhannella, tuhannella vapisevalla kielellä haapani kiittää Jumalan ääretöntä hyvyttä."

"Sepäs oli kohtelias laulu", viserteli peippo, joka äsken oli rakentanut pesänsä haapaan; "opetapa minullekin se laulu, tuuli!" Ja sitte alkoi peippokin tavalla samaa laulua, kunnes hän oppi sen kokonaan: "tuhannen, tuhannen lehteä on nuorella haavallani, joka lehti on kudottu auringonpaisteesta ja kasteesta, joka lehti on kieli ja tuhannella, tuhannella kielellä haapani kiittää Jumalan ääretöntä hyvyttä."

"Mitä merkitsee Jumalaa kiittäminen?" arveli vähäinen hento äsken puhjennut lehti haavassa. Haavanlehti piti tuosta laulusta, mutta ei oikein ymmärtänyt sen merkitystä. Enhän minä ole milloinkaan nähnyt Jumalaa, arveli lehti, kuinka minä siis kiittäisin sitä, jota en ole koskaan nähnyt?

Seuraavana päivänä tuli tuuli jälleen, haapa alkoi suhista ja nuori lehti suhisi myöskin mietteensä. "Mitä lehti sanoo?" visersi peippo. "Etkö sinä ole Jumalan luoma sinäkin? Ja sanot kumminkin, ettet ole luojaasi nähnyt?"

"Se on kyllä mahdollista", virkkoi nuori lehti suruisena ja vavisten; "mutta se on niin oppinutta, ett'en minä voi sitä käsittää."

"No elä siis vähän kauemmin, kunnes sen ymmärrät", tuumasi peippo.

Kesä tuli, kaikki lehdet kasvoivat suuriksi ja viheriäisiksi taivaan auringon paisteessa ja kaikki tuhannet lehdet kiittivät Jumalaa; mutta sama nuori haavanlehti latvassa ajatteli vieläkin itseksensä: "en ymmärrä mitä he tarkoittavat, varmaankaan en liene vielä kylliksi vanha ymmärtämään kaikkea;" ja lehti suri viattomuudessaan vähää ymmärrystänsä.

Kesä oli pitkä, kaunis ja lämmin; sillä oli oma aikansa ja sitte tuli syksy. Ensimmäisen hallayön jälkeen

lehdet alkoivat kellastua, mutta vieläkin lauleli tuuli lauluansa puiden latvoissa: "tuhannen, tuhannen lehteä on nuorella haavallani, joka lehti on kudottu päivänpaisteesta ja kasteesta, joka lehti on kieli, ja tuhannella, tuhannella kielellä kiittää haapani Jumalan ääretöntä hyvyyttä."

Yöt tulivat pitkiksi ja pimeiksi, puolukat kypsyivät, muuttolinnut lähtivät pois, lehdet alkoivat varista maahan, yksi kerrallaan. Kaikki lehdet kiittivät viimeiseen saakka luojaansa, aivan kuin he olisivat ymmärtäneet, että he vain olivat sitä varten olemassakin maailmassa. Haavanlehti latvassa tahtoi myöskin sitä ymmärtää, mutta ei sitä voinut, vaikka jo olikin keltainen.

Eräänä syksyisenä yönä tuli pohjoistuuli pauhaavilla siivillä ja lakasi mukanansa ne harvat keltaiset lehdet, jotka vielä olivat jäljellä. Niiden harvojen joukossa oli myöskin haavanlehti, jonka tuuli vei mukanansa kauas metsään. Siellä oli tuhansia kuolleita lehtiä kasassa, ja jänis juoksi niiden ylitse pyssy olallansa. Oli kirkas kylmä päivä, lehdet kahisivat metsästäjän jalkojen alla, ja ilmassa tuntui niin kummallinen syksyn tunne, ikäänkuin pellavan haju, kun se nostetaan vedestä ja ripustetaan kimppuihin kuivamaan aidan harjalle. Haavan lehti oli tuolla kuolleiden lehtien joukossa, mutta se eli yksinänsä, ja sen kanta oli vielä viheriä; se suri itseksensä, ettei se voinut kuolla, ennenkuin oli täyttänyt tarkoituksensa täällä maailmassa.

Kauniin päivän jälkeen tuli taas myrskyinen yö, sataa rankkasi aika lailla ja lehdet hajosivat sinne tänne metsässä. Haavanlehti temmattiin kauas pois meren rantaan saakka, tuulen pyörre vei sen mustille laineille, jotka sen kuljettivat ulos meren luodolle. Sinne se jäi erään laivasta murtuneen puukappaleen viereen; lumi peitti sen korkeana hankena, eikä haavanlehti kuitenkaan voinut kuolla, sillä se ei vielä ollut täyttänyt määräystensä tässä maailmassa.

Tuli talvi, oli pakkaneen eikä luodolla kasvanut mitään metsää. Mutta luodolla asui kalastaja lapsinensa köyhässä majassansa. He tarvitsivat puita lämmitystä varten lauantai-iltana; lapset lähetettiin etsimään puukappaleita ja oksia, jotka meri oli tuonut syksyllä rannikolle. Kun lapset etsivät lumessa, löysivät he laivasta särkyneen puukappaleen ja kuljettivat sen ilolla majaan huutaen: "isä, isä, tulkaa katsomaan miten hyvän puukappaleen me löysimme rannalta!"

Kalastaja katseli puukappaletta ja huomasi sen olevan tammea. "Se on hyvää ja lujaa puuta", sanoi hän; "se on ollut ison laivan etukeulana ja saammepa siitä hyvän lämmityksen. Äiti, pane nyt puuropata tulelle, niin saamme jotakin lämmintä!"

Kun nyt kalastaja kaapi pois lumen puukappaleesta pannaksensa sen tuleen, putosi siitä erilleen iso keltainen lehti. Pieni tyttö otti sen lattialta ja katseli sitä kummastellen, sillä hän ei ollut koskaan ennen nähnyt metsää eikä lehtiä, eikähän paljoa tarvitakaan, ennenkuin lapset jo ihmettelevät. Tyttö meni äitinsä luo, näytti minkä harvinaisen korun hän oli löytänyt ja kysyi mikä se oli.

"Etkös tiedä, että se on haavanlehti?" vastasi äiti. "Annas kun katson: se on suuri ja kaunis lehti, ja on vielä kannan puolelta vehreä, vaikka se on niin kauan ollut lumessa. Nyt kuivaamme sen varovasti ja panemme sen merkiksi raamattuun, siihen se soveltuu hyvin, koska se on niin ohut." — Ja eukko pani haavanlehden merkiksi suureen raamattuun, että hän joka päivä tietäisi, mihin hän viime kerralla lopetti lukunsa, sillä hän oli hurskas eukko ja luki joka päivä Jumalan sanaa.

Sen jälkeisenä päivänä oli sunnuntai, eukko avasi pyhän kirjan, joka oli kalastajamökin paras aarre, ja alkoi lukea ääneensä kuningas Taavetin 103:tta psalmia, joka on ihanimpia ylistyslauluja, kuin koskaan on Jumalan kunniaksi laulettu. Silloin hän luki:

"Ihminen on eläissensä niinkuin ruoho; hän kukoistaa niinkuin kukkainen kedolla. Kun tuuli käy sen päällitse, niin ei hän kestä enää, eikä sen sijaa kukaan tunne. Mutta Herran armo kestää ijankaikkisesta ijankaikkiseen niiden yli, jotka Häntä pelkäävät ja Hänen vanhurskautensa lasten lapsiin, niille, jotka Hänen liittonsa pitävät ja muistavat Hänen käskyjensä tehdäksensä niitä. Kiittäkää Herraa kaikki Hänen työnsä, kaikissa Hänen valtansa paikoissa; minun sieluni kiittää Herraa."

Kalastaja ja hänen lapsensa kuuntelivat hiljaisina hartaudessa näitä ihania sanoja. Talvinen myrsky kulki ankaralla pauhulla yli meren, yö, pimeys ja kylmä levisi yli aution kallion, mutta köyhässä majassa oli rauha, ilo, lämpö ja valo Jumalan, Korkeimman kiitoksessa ja palvelemisessa.

Kun eukko oli lopettanut lukemisen, laski hän kirjan kiinni, ja sen lehtien väliin hän pani haavanlehden merkiksi. "Katsokaas", sanoi hän ihmetellen, "lehti on tullut kullankeltaiseksi!"

"Se tulee siitä, että se on kuivanut lämpimässä", arveli kalastaja ja katseli haavanlehteä. Se oli ikäänkuin muuttunut, se loisti kuin heleä kulta ja näytti välkkyvän ilosta.

Mutta se ei ollut lämpimän takia, vaan siitä syystä, että haavan lehti nyt oli käsittänyt mitä se ei koskaan ennen ollut ymmärtänyt, nimittäin mitä Jumalan ylistäminen on. Sitä vartenpa sekin oli maailmassa olemassa. Se oli nähnyt niin paljon, kevään ja kesän, syksyn ja talven, se oli nähnyt

kirkkaimman auringon ja pimeimmän yön, suloisimman kukoistuksen, katkerimman hädän, eikä kuitenkaan ollut ymmärtänyt kaikissa nähdä Jumalan pyhää tahtoa. Sentähden oli haavanlehti aina ollut suruissaan, levotonna, vavisten kukoistuksensakin kauneimpina kevätpäivinä; mutta nyt se ymmärsi kaikki; nyt se ei surrut enää, nyt se oli onnellinen, nyt se taisi mielellään kuolla. *Sentähden* se loisti kuin kirkas kulta; kuinkapa se toisin olisi voinutkaan tehdä?

Vieläkin on lehti raamatun lehtien välissä, että myöskin vähäinen, kuihtunut ja kauan sitte unhotettu voisi kiittää Jumalaa. Ja kun toukokuun tuuli ensi kerran taas laulaa haavan latvassa: "tuhannen, tuhannen lehteä on nuorella haavallani, jokainen lehti on kudottu auringonpaisteesta ja kasteesta, joka lehti on kieli, ja tuhannella, tuhannella kielellä kiittää haapani Jumalan ääretöntä hyvyttä", silloin noista tuhannesta, tuhannesta vapisevasta lehdestä ei ole ainoatakaan, joka ei ymmärrä mitä luojansa kiittäminen on; he tietävät sen kaikki ja tällainen on taru kuihtuneesta haavan lehdestä.

AHDIN LAHJA.

Kerran oli kalastaja, Lohi-Matti. Hän asui suuren meren rannalla, niin tietysti, missäpä hän muualla olisi asunut. Ja hänellä oli myöskin vaimo, nimeltä Lohi-Maija, ja mikäpä hänen nimensä muu olisi ollutkaan. He asuivat talvella pienessä tuvassa manteren rannassa, mutta muuttivat keväällä punertavalle kalliokarille meren keskelle ja oleskelivat siellä koko kesän aina syksyyn asti. Siellä heillä oli vielä pienempi tölli, ovesa puusalpa lukon sijasta, uuni suurista kivistä kyhätty, tuuliviiri ja väkkärä katolla.

Sen kallioluodan nimi oli Ahtola eikä se ollut kaupungin toria suurempi. Kiven raoissa kasvoi siellä pikku pihlaja ja neljä leppäpensasta; ja miten nekään olivat sinne joutuneet, on vaikea tietää; ehkäpä ne oli kuljettanut syystulva. Lisäksi kasvoi karilla vielä muutamissa mättäissä sametinkaltaista ruohoa, muutamia ruokoja ja kaisloja, kaksi keltakukkaista pietar-yrttiä, neljä korkeaa, punakukkaista horsmaa ja yksi kaunis valkoinen kukka, jota sanotaan tähtimöksi (trientalis europaea). Mutta harvinaisinta kaikesta oli ruoholaukka, jota Lohi-Maija oli vartavasten istuttanut kolme turvetta vuoren koloon, niin että kallio oli suojana pohjoispuolella ja aurinko lämmitti vapaasti etelästä päin. Eihän siinä paljo ollut maustintarhaa, mutta kylliksi kuitenkin Lohi-Maijalle.

Kaikkia hyviä asioita on kolme, ja sentähden Lohi-Matti vaimoineen pyyteli keväällä lohta, kesällä silakkaa ja syksyllä siikaa. Jos oli kaunis ilma ja hyvä tuuli, purjehtivat he lauantaina kaupunkiin, möivät tuoreet kalansa ja kävivät pyhänä kirkossa. Mutta usein sattui niinkin, että he elivät monta viikkoakin yksikseen Ahtolan karilla, näkemättä muuta kuin pienoista koiranrakkiansa, jolla oli muhkea nimi Prinssi, sekä mättäitä, pensaita, ja kukkia, kaloja ja kalalokkeja, myrskypilviä ja vaalakan sinisiä aaltoja. Sillä tämä luoto oli aivan aavan meren laidassa, jossa ei peninkulmaa lähempänä ollut ainoatakaan vehreää saarta eikä ihmisasuntoa, ainoastaan siellä täällä punertava kari niinkuin Ahtolakin, yöt päivät kestävässä laineiden loisketta ja kuohua.

Lohi-Matti ja -Maija olivat hiljaista, ahkerää väkeä, elivät Prinssinsä kanssa kolmen kesken iloisina ja tyytyväisinä köyhässä töllissään ja pitivät itseään rikkaina, kun saivat suolatuksi niin monta silakka- tai muuta kalanelikkaa, että voivat tulla toimeen yli talven ja saivat lisäksi myöskin vähän lehtitupakkaa ukon piipun varalle ja muutaman kahvinaulan mummolle, joka pani höysteeksi ja maun parantamiseksi sen sekaan kaksi vertaa paahdettuja ohria ja sikuria. Oli heillä sitä paitsi voita, leipää, kalaa, kaljapuolikko ja piimälekkeri; mitäpä he muuta tarvitsivatkaan.

Kaikki olisi nyt ollutkin oikein hyvin, ell'ei Lohi-Maijaa olisi kiusannut salainen himo, joka ei hänelle antanut yhtään rauhaa. Hän mietiskeli vuodet päästänsä, miten hän rikastuisi niin paljon, että kerran toki saisi oman lehmän.

"Mitä sinä lehmällä teet?" sanoi Lohi-Matti. "Eihän se jaksa uida näin kauas eikä se sovi meidän veneesemmekään, ja milläs muulla tavalla me sen tänne karille saisimme. Ja vaikkapa tuon saisimmekin, niin eihän täällä ole millä sitä elättää."

"Vai ei! Onpas täällä neljä leppäpensasta ja kuusitoista ruohomätästä", arveli Lohi-Maija.

"On, on, miks'ei!" nauroi Lohi-Matti. "On täällä myöskin kolme ruoholaukka-turvetta. Voithan elättää lehmän ruoholaukalla."

"Kaikki lehmät pitävät paljon suolaisesta silakasta", mutisi mummo.
"Prinssikin syö mielellään kalaa.."

"Sepä olisikin vielä näkemättä!" sanoi ukko. "Ei, ei se käy; se lehmä tulisi kalliiksi, jos sitä pitäisi syöttää suolaisilla silakoilla. Prinssin kyllä jaksaa niillä syöttää, sehän tappelee kalalokkien kanssa siitä, mitä jää, kun me ruokomme silakat. Jätä sinä vain koko se lehmä mielestäsi, hyvä on näinkin!"

Lohi-Maija huokasi. Hän ymmärsi ukon olevan oikeassa, mutta eipä hän kuitenkaan saanut lehmää haihtumaan mielestään. Vanha piimä ei enää oikein maistunut kahvikermana. Lohi-Maija ajatteli tuoretta kermaa ja tuoretta kermapiimää; ne ne vasta olisivat suurin autuus tässä maailmassa.

Eräänä päivänä, kun ukko ja mummo puhdistelivat silakoita rannalla, kuului Prinssi haukahtelevan, ja kohta sen jälkeen näkyi kauniisti maalatussa veneessä kolme valkotakkista nuorta herraa purjehtivan vanhuksien kalliosaarta kohti. Herrat olivat ylioppilaita, jotka huviksensa purjehtelivat pitkiä matkoja ja nyt tulivat maalle saamaan jotakin tuoretta evänsä verestimeksi. "Tuokaas kermapiimää!" huusivat he.

"Kunpa sitä kellä olisi!" huokasi Lohi-Maija.

"No, antakaa sitte kannu nuorta maitoa", sanoivat ylioppilaat. "Mutta aivan kuorimatonta."

"Niin, kunpa sitäkään olisi!" huokasi Lohi-Maija vielä syvempään.

"Mitä hullua? Eikö teillä ole lehmää?"

Lohi-Maija oli vaiti. Hänen mieleensä koski liian syvälle semmoinen omantunnon kysymys ja siihen vastaaminen.

"Lehmää meillä ei ole", vastasi Lohi-Matti, "mutta jos tahdotte hyviä savustettuja silakoita, niin saatte niitä parin tunnin kuluttua aivan lämpöisinä."

"No, toimittakaa sitte niitä", sanoivat ylioppilaat ja kävivät kursailematta istumaan kiville sekä sytyttivät paperossinsa ja piippunsa. Viisikymmentä hopeanvalkoista silakkaa pujotettiin vartaasen riippumaan savustusuunin päälle.

"Mikä tämän meressä uiskentelevan pikku kiven nimi on?" kysyi eräs herroista.

"Ahtola", vastasi ukko.

"No, mikä teillä sitte on hätänä, kun asutte merenjumalan talossa?"

Lohi-Matti ei ymmärtänyt sanaakaan. Milloinpa hän olisi Kalevalaa luenut tai oppinut tuntemaan esi-isäin jumalia. Mutta ylioppilaat sen asian selittivät.

"Ahti", sanoivat he, "on mahtava kuningas; hän asuu talossaan Ahtolassa kallion vieressä syvällä meressä, ja hänellä on yllin kyllä kaikenlaisia kalliita aarteita. Hän se vallitsee kaikkia kaloja ja muita meren eläimiä; hänellä on hyvin kauniita lemmiä ja kaikkein nopeimmat hevoset, ja ne syövät merenruohoa meren pohjasta. Ken on Ahdin suosiossa, hän pian pääsee rikkaaksi; mutta pitää kuitenkin olla varoillaan, ett'ei millään tavalla suututeta häntä, sillä Ahti on hyvin muuttuvainen luonteeltaan ja vähästä pahastuva. Hän voi suuttua pienestä kivistäkin, joka veteen viskataan, ja silloin hän ottaa antimensa takaisin, nostaa merelle myrskyn ja vetää purjehtijan alas syvyyteen. Ahdilla on myöskin kaikkein kauneimpia neitosia, jotka kantavat hänen kuningattarensa Vellamon liepeitä ja kampaavat hänen pitkää tukkaansa sekä kuuntelevat ruohokossa, kun heille soitellaan..."

"Ah, Näkki!" sanoi Lohi-Matti. "Oletteko te herrat nähneet kaiken tuon?"

"Melkeinpä kuin ihan itse nähneet", sanoivat ylioppilaat. "Se on painettuna, ja kaikkihan painettu on totta."

"Mitä vielä", sanoi Lohi-Matti ivallisesti. "Sittepä olisi eilen pitänyt olla kaunis ilma, sillä almanakassa sanotaan 'selkeätä', mutta eilenpä tuulikin ja satoi kuin kaatamalla."

"Niin, katsokaas, se tulee siitä, että almanakalla on etuoikeus laskea leikkiä ja se etuoikeus on painettuna, ja sentähden pitää etuoikeuden oleman selkeää totta", sanoivat ylioppilaat.

Lohi-Matti pudisti päätänsä, mutta nyt olivat jo silakatkin kyliksi savustuneet. Ylioppilaat söivät joka mies kahden edestä ja syöttivät Prinssille kylmää paistia, jota heillä oli kanssansa veneessä. Prinssi istui iloissaan kahdella jalalla ja ikäänkuin keräsi lankaa etukäpäpäpänsä. Syötyään antoivat ylioppilaat Lohi-Matille kiittävän hopeamarkan ja oikeaa vaakunatapakkaa piippuun, jota täyttäessään Matti sulloi piippunsa halki. Sitte herrat kiittivät hyvästä atriasta ja läksivät purjehtimaan edelleen suureksi suruksi Prinssille, joka melkein kyynelsilmin ja kerimistään kerien niin kauan istui rannalla, kuin vähänkään näkyi veneen valkoisia purjeita kaukaa sinertävältä mereltä.

Lohi-Maija ei ollut sanonut sanaakaan, mutta ajatellut sitä enemmän. Hänellä oli hyvät korvat ja hän

oli pannut mieleensä joka sanan tuosta Ahdin tarinasta. Kas, sepä olisi jotakin, ajatteli hän, jos saisi edes yhdenkään sen haltian lehmistä! Olisipa jotakin, kun saisi lypsää aamut ja illat sellaista lehmää eikä tarvitsisi pitää mitään huolta sen elatuksesta. Ei, vaan hyllyllä ikkunan päällä olisi toinen toisessaan kiinni maito- ja kermapiimä-astioita! Mutta niin onnelliseksi minä en suinkaan pääse koskaan tässä maailmassa.

"Mitä sinä mietit?" sanoi Lohi-Matti.

"Enpä juuri mitään", sanoi mummo. Mutta itsekseen hän kuitenkin muisteli muutamia vanhoja loitsuja, jotka hän oli lapsena oppinut ontuvalta ukolta, joka osasi tehdä hyvää kalaonnea. "Jospa koettaisin?" ajatteli hän.

Se päivä oli lauantai eikä Lohi-Matilla ollut tapana laskea lauantai-iltana silakkaverkkoja, sillä hän tiesi varsin hyvin, ett'ei sopinut rikkoa sabattia. Mutta kun ilta alkoi tulla, sanoi mummo äkisti: "nyt meidän pitäisi laskea verkot."

"Ei", sanoi ukko, "ei pyhäyönä kalastaminen koskaan tuo siunausta myötänsä."

"Viime yönä oli myrsky ja me saimme niin vähän", sanoi mummo. "Vaan nyt on järvi tyyni ja kirkas kuin peili, ja sillä viimeöisellä tuulella kala kyllä nousi maalle päin."

"Mutta tuolla on myrskyn merkki luodepilvessä", sanoi ukko, "ja Prinssi pureskeli äsken ruohoja."

"Eihän vain liene syönyt minun ruoholaukkaani?" kysyi mummo.

"Eipä suinkaan, mutta huomeisaamuksi tulee auringonnousun ajaksi kova ilma", arveli Lohi-Matti.

"Kuulehan", sanoi mummo, "me laskemme vaikkapa yhden ainoan verkon tuonne karin siimespuolelle, niin saamme pakata tuon avonaisen nelikon täyteen, sehän muuten aivan turmeltuu, kun on niin kauan auki ja painotta."

Ukko taipui ja he soutivat laskemaan verkkoja. Kun päästiin syvälle vedelle, alkoi mummo hyräillä vanhaa loitsua, muutellen sanoja mielin määrin:

Ahti aaltojen isäntä,
Meren ukko ruokoparta,
Sull' on aarteet salaiset.
Sulla kauniit kalaset,
Sulla helmet kohtavaiset.
Meren kullat kuultavaiset,
Lehmät kauniit, lihavat,
Niityt rehtevät, vihannat...

"Mitä sinä siinä hyräilet?" sanoi ukko.

"Johtuipahan vain vanha laulu mieleeni", vastasi mummo ja jatkoi kovemmallalla äänellä:

Meren kultainen kuningas;
En mä kultias anele,
Hopioitas huolittele,
Enkä helmiä haeksi,
Yhtä anon ainoata:
Anna mulle lypsylehmä!
Minä annan vastimeksi
Päivän kullat, kuun hopeat.

"Tyhmä laulu tuo", sanoi Lohi-Matti. "Mitäpä muuta meren kuninkaalta sopisi pyytää kuin kalaa? Mutta ei sellaista käy laulaa sunnuntaiyötä vasten."

Mummo ei ollut kuulevinaankaan, lauloi vain laulamistaan samaan tapaan koko ajan, kun oltiin syvällä vedellä. Lohi-Matti ei enää viitsinyt sitä kuunnella, sousti vain raskasta venettä ja ajatteli haljennutta savipiippuaan sekä kaunista vaakunatupakkaa. Viimein he palasivat kalliosaareensa ja kävivät kohta levolle.

Lohi-Matti ja Lohi-Maija makasivat vuoteessaan, mutta eipä kummallekaan tullut uni silmään; toinen ajatteli rikkoneensa Herran sabattia ja toinen muisteli Ahdin lehmiä. Kun alkoi jo sydänyö olla ohitse, nousi ukko istualleen ja sanoi mummolle: "etkö kuule mitään?"

"En", vastasi mummo.

"Minusta väkkärä rämisee pahasti tuolla katolla", sanoi ukko. "Tulee myrsky."

"Vielä mitä, joutavia vain kuvittelet", sanoi mummo.

Lohi-Matti laskeutui levolle, mutta nousi hetkisen kuluttua jälleen.
"Nyt vinkuu väkkärä", sanoi hän.

"Nuku pois; joutavia", sanoi mummo. Ja ukko koetti nukkua.

Mutta kohta hän nousi kolmannen kerran ja hypähti seisomaan lattialle. "Ei, nyt väkkärä älisee ja parkuu, kuin olisi tulessa! Meillä on aika myrsky; pitää lähteä korjaamaan verkot."

Mummo nousi myöskin ja kesäyö oli pimeä kuin syysyö lokakuussa. Väkkärä vinkui ja ulisi ja myrsky voivotteli nurkissa. Kun vanhukset astuivat ulos, oli meri valkoisena kuin lumi heidän saarensa ympärillä, ja vaahto roiskui korkealta töllin katon ylitse. Semmoista yötä ei Lohi-Matti muistanut koskaan nähneensä. Ei ollut ajattelemistakaan lykätä venettä vesille ja lähteä verkkoja lappamaan. Ukko ja mummo seisoivat hämmästyksissään rapuilla ja heidän täytyi pysytellä kiinni ovenpielissä. Vesi roiskui heille vasten kasvoja.

"Enkö jo sanonut, ett'ei koskaan tule siunausta sunnuntaiyönä kalastamisesta?" sanoi Lohi-Matti äreästi, ja mummo seisoi siinä niin ällistyneenä ja peljästyneenä, ett'ei edes muistanut ajatella Ahdin lehmiäkään.

Kun ei mitään voitu tehdä, menivät vanhukset sisään. Nyt heidän silmänsä viimeinkin vaipuivat pitkän valvonnan jälkeen kiinni, ja he nukkuivat niin makeasti, kuin ei mitään myrskystä kuohuvaa merta olisi ollut pauhaamassa heidän mökkinsä ja yksinäisen saarensa ympärillä.

Kun Lohi-Matti ja mummo seuraavana aamuna heräsivät, paistoi aurinko jo korkealla. Myrsky oli lakannut, ainoastaan maininki vielä vieriskeli korkeina, auringonpaisteessa välkkyvinä hopeaharjoina punertavaa kalliorantaa vasten.

"Kas, mikäs tuo on!" huudahti mummo katsoessaan ulos ovesta.

"Näyttäähän tuo suurelta hylkeeltä", arveli Lohi-Matti.

"No, toden totta, eikö olekin lehmä!" riemuitsi Lohi-Maija.

Ja lehmä se olikin, muhkea punainen lehmä parasta lajia, lihava ja pullakka, niinkuin olisi koko ikänsä syönyt spenaattia. Se käveli hyvin levollisena rannalla eikä edes haistanutkaan ruohomätäs-vaivaisia, niinkuin olisi kokonaan ylenkatsonut niin laihaa ravintoa.

Lohi-Matti ei ollut uskoa silmiään. Mutta lehmä se oli, aivan sen muotoinen, ja kohta ei ollut enää mitään epäilemistä, kun mummo alkoi lypsää ja lypsi kaikki astiat, yksin veneviskaimenkin, täyteen parasta aamumaitoa. Ukko vaivasi turhaan päätänsä miettimällä, mitenkähän lehmä oli tullut saareen, ja läksi etsimään mereen jääneitä verkkojansa. Ja kohtapa hän ne löysikin rannalta, jonne laineet olivat ne ajaneet, ja ne olivat niin täynnä kaloja, ett'ei välkkyviltä salakoilta näkynyt ainoatakaan silmukkaa.

"No, hyvähän tuo on lehmäkin olemassa", mietiskeli Lohi-Matti silakoita puhdistessaan. "Mutta millä me sitä elätämme?"

"Kylläpähän siihen keino keksitään", sanoi mummo. Ja lehmä itse sen keino keksikin. Se astui veteen ja söi vesiruohoa, jota kasvoi suurissa töyhdöissä rannalla; siitähän se pysyikin niin lihavana ja kauniina. Hyvä lehmä se oli muiden paitsi Prinssin mielestä; se näet oli saanut kilpailijan ja haukkui sitä lakkaamatta.

Siitä päivästä asti oli Ahtolassa maitoa ja kermapiimää yllin kyllä. Kaikki verkot olivat aina täynnä kaloja. Lohi-Matti ja Lohi-Maija lihoivat hyvästä ravinnosta ja rikastuivat päivä päivältä, sillä mummo kirsusi monta leiviskää voita, ukko hankki kaksi renkiä ja alkoi kalastaa suuremmasti. Meri tuli hänelle suureksi kalasumpuksi, josta hän haavitsi niin paljon kuin halutti. Ja lehmä piti itse huolen ruoostaan. Kun Lohi-Matti ja -Maija syksyllä muuttivat manterelle, sukelsi lehmä mereen, mutta keväällä heidän palatessaan seisoivat se jo taas kalliolla odottelemassa.

"Tarvitsisimmepä me paremman tuvan", sanoi Lohi-Maija toisena kesänä.
"Tämä vanha on liian pieni meille ja rengeille."

"Niinpä niin", myönsi Lohi-Matti. Ja hän rakensi muhkean tuvan, jossa oli oikea lukko ovesta, sekä viereen kalliolle kala-aitan, otti kaksi renkiä lisäksi ja kalasteli niin hyvästi, että lähetteli monen monta tynnyriä lohta, silakkaa ja siikaa Venäjälle ja Ruotsiin.

"Minä en jaksa hoitaa näin monen hengen taloutta", sanoi Lohi-Maija.

"Ei tuo liaksi olisi, vaikka saisin piiankin avukseni!"

"Ota piika!" sanoi ukko. Ja piika pestattiin. Mutta silloin sanoi Lohi-Maija:

"Meillä on liian vähä maitoa näin paljolle väelle. Koska minulla kerran on piika, saisi hän samalla vaivalla hoitaa kolmekin lehmää."

"No, laula sitte Ahdille vielä yksi laulu lisäksi", sanoi ukko vähän ivallisesti.

Se harmitti Lohi-Maijaa. Mutta kuitenkin souti hän eräänä sunnuntaiyönä merelle ja lauloi kuin ennen:

"Ahti aaltojen isäntä,
Meren ukko ruokoparta,
Sull' on lehmiä tuhansin,
Anna kolme karjastasi!"

Seuraavana aamuna seiso kolme lehmää saarella yhden sijasta, ja kaikki ne söivät meriruohoa ja pitivät itse huolen elatuksestaan niinkuin ensimmäinenkin.

"Oletko nyt tyytyväinen?" sanoi Lohi-Matti mummollensa.

"Kyllähän minä olisin tyytyväinen", sanoi Lohi-Maija, "jos vain saisin vielä kaksi piikaa lisäksi suurta taloutta hoitamaan ja vähän paremmat vaatteet. Etkö ole kuullut että minua sanotaan matamiksi?"

"Olkoon menneeksi", sanoi ukko. Ja Lohi-Maija sai piikoja ja kauniit matamin-vaatteet.

"Kyllähän nyt olisi kaikki hyvin", sanoi Maija vähän ajan perästä, "jos vain meillä olisi vähän parempi kesällä. Sinä voisit juuri rakentaa kaksinkertaisen talon ja tuoda vähän multaa, että saisimme puutarhan. Ja siihen pitäisi tehdä pieni huvimaja, josta minä saisin katsella merelle, ja meillä pitäisi olla soittaja, joka iltasilla aina soittelisi meille passo-viululla; saattaisipa meillä olla myöskin oma pieni höyryvene, ajaaksemme kirkkoon, milloin tuulee eikä oikein jaksa soutaa."

"Eikö muuta?" sanoi Lohi-Matti. Ja hän teki kaikki, mitä hänen vaimonsa tahtoi. Ahtolan kalliosaari tuli niin kauniiksi, ja Lohi-Maija tuli niin ylhäiseksi, että kaikki meren simput ja silakat rupesivat ihmettelemään. Prinssiäkin syötettiin paljaalla vasikanpaistilla ja kermaleivoksilla, niin että viimein tuli yhtä pyöreäksi kuin kilohaili-pyttynen.

"Oletko nyt tyytyväinen?" kysyi Lohi-Matti.

"Olenpa kyllä", sanoi Lohi-Maija, "jos minulla vain olisi kolmekymmentä lehmää. Tarvitaanpa jotakin näin suurelle joukolle."

"Mene Ahtisi luo", neuvoi Lohi-Matti.

Mummo purjehti ulommaksi merelle uudella höyryveneellä ja lauloi meren kuninkaalle. Seuraavana aamuna seiso kolmekymmentä kaunista lehmää meren rannalla, ja kaikki ne itse hoitelivat itsensä.

"Kuulehan, ukko", sanoi Lohi-Maija, "tässä on liian ahdas tällä kallion pahasella, mihin minä saan sopimaan kaikki lehmäni?"

"No, en minä tiedä muuta neuvoa", sanoi Lohi-Matti, "kuin ammenna meri tyhjäksi."

"Lörpöttele siinä! Kuka merta voi tyhjentää?"

"Koeta uudella höyryveneelläsi, siinä on hyvä pumppu."

Lohi-Maija kyllä ymmärsi, että ukko teki pilaa, mutta ei kuitenkaan voinut olla asiaa ajattelematta. En minä voi pumpputa merta tyhjäksi, mietti hän. Mutta ehkäpä minä voisin täyttää sitä, jos ensin tekisin suuren sulun tuonne ulommaksi. Saatanhan sinne koota kiviä ja hiekkaa, niin saamme saaremme toista vertaa suuremmaksi.

Mummo lastasi uuden höyryveneensä täyteen kiviä ja läksi syvemmälle vedelle. Soittaja oli mukana ja soitti niin kauniisti passo-viulullansa, että Ahti ja Vellamo ja kaikki vedenneitoset sukelsivat ylös vedenpintaan kuuntelemaan.

"Mikä se noin kauniisti välkkyy aalloissa?" kysyi Lohi-Maija.

"Meren vaahto se vain välähtelee auringonpaisteessa", vastasi soittaja.

"Heittäkää kivet mereen!" komensi Lohi-Maija.

Höyryveneen väki alkoi heitellä kiviä oikealle ja vasemmalle puolelle vaahtoon. Muuan kivi sattui Vellamon paraalle kammarineitsyelle nenään. Toinen raapasi poskea itse veden emolta. Kolmas loiskahti lähelle Ahdin päätä ja neljäs tempasi häneltä pois puolen partaa. Siitäpä syntyi vedessä aika mylläkkä, aallot vieriskelivät sekaisin kuin kiehuvaassa padassa.

"Mistä se myrskynpuuska tuli?" kysyi Lohi-Maija. Mutta ennenkuin hän ehti oikein lopettaakaan kysymystään aukesi vesi suureksi hauin kidaksi ja nielasi koko höyryvene.

Lohi-Maija painui kuin kivi pohjaan, mutta ponnisteli kuitenkin käsin ja jaloin vastaan, pääsi siten ylös vedenpintaan ja tapasi käteensä soittajan passo-viulun, jonka varassa sitte kyllä jaksoi uiskennellä. Vaan samassa näki hän vieressään Ahdin pelottavan pään, jossa oli vain puoli partaa.

"Miksi sinä minua kivillä heittelit?" tiuskasi Ahti.

"Voi, armollinen herra", huokasi Lohi-Maija, "se oli vain erehdys. Voidelkaa karhunasvaa partaan, niin kyllä se pian jälleen kasvaa."

"Akka, enkö minä antanut sinulle kaikkea, mitä pyysit, ja vielä muutakin?"

"Kyllä annoitte, armollinen herra. Suuri kiitos lehmistä! Ne lypsävät aika lailla."

"No, missä sinulla on auringon kullat ja kuu, jotka lupasit minulle?"

"Ah, armollinen herra, ovathan ne paistaneet joka päivä ja yö mereen, milloin vain on taivas ollut selkeänä", vastasi Lohi-Maija viekkaasti.

"Kyllä minä sinut opetan!" tiuskasi Ahti ja potkasi passo-viulua niin voimakkaasti, että se lensi kuin nuoli mummon kanssa kalliolle.

Siinä istui Prinssi yhtä nälkäisenä kuin ennen, muinoin kaluamassa variksen luita. Lohi-Matti istui, yllänsä vanha nutunrepale, yksinään vanhan töllirähjän rapuilla verkkoa kutomassa. "Kas mummoa!" sanoi hän. "Mistäs sinä tulet semmoisella kyydillä ja mitenkä sinä olet noin märkänä?"

Lohi-Maija katseli ällistellen ympärilleen ja sanoi: "Missä meidän kaksinkertainen talomme on?"

"Mikä talo?" kysyi ukko..

"No, meidän suuri talomme ja puutarha ja rengit ja piiat ja ne kolmekymmentä kaunista lehmää ja höyryvene ja kaikki muu?"

"Nyt lörpöttelet unissasi, mummo", sanoi ukko. "Ylioppilaat saivat pääsi pyörälle, niin että eilisiltana laulelit hullutuksia merellä etkä saanut unta ennenkuin aamusilla. Yöllä oli myrsky, vaan se jo lakkasi. Minä en hennonnut herättää sinua, vaan kävin yksin etsimässä verkot talteen."

"Mutta minäpä näin Ahdin!" sanoi Lohi-Maija.

"Sinä nukuit sängyssäsi ja puhuit unissasi kaikenlaista hulluutta ja menit sitte vielä horroksissa itse veteen."

"Tuossahan on passo-viulu", sanoi Lohi-Maija.

"Kaunis viulu! Vanha, laho tukinpää. Ei, muijaseni, toiste kyllä pyhitämme sabatin. Ei tule koskaan siunausta sunnuntaiyönä kalastamisesta."

MAKEAMPI MAKEAA.

Oli kerran kuningas rikkaassa Arabiassa; hänellä oli kylliksi kaikkea, mitä ihmissydän haluaa, paljo rikkautta, terveyttä, nuoruutta, kauneutta, rakkautta, valtaa, kunniaa ja huvituksia. Hän eli mielellään ylellisesti, se mahtava kuningas. Ei ainoatakaan päivää kulunut, jona hän ei olisi parhaansa mukaan huvitteleinut kauneissa puutarhoissansa, sadan puolionsa kanssa ja komeassa pöydässään. Ja koska hän oli lempeä ja oikeudentuntoinen kuningas, arveli kansa hänen kyllä voivan huvitellakin, hän kun ei sillä tehnyt kellekään paha, vaan päinvastoin ravitutti köyhiä ylellisten atriainsa jäännöksillä.

Varsinkin rakasti tämä kuningas kaikenlaisia makeisia ja imeliä ruokia. Se maku oli hänelle jäänyt lapsuutensa ajoista, jolloin hän köyhänä paimenpoikana eleskeli huonolla ravinnolla kameleineen erämaassa. Siellä hän näki apinain joka päivä kiipeilevän taatelipalmuihin syömään makeita taateleita, mutta itse oli hän vielä liian pieni ja heikko kiipeämään niin korkean puun latvaan. Ja vaikka hän nousi kamelin selkään kyttyrällekin seisomaan, koettaen siitä kurkottaa, niin olivat taatelit yhä sittekin vielä liian korkealla, ja ivalliset apinat viskoivat hänelle taatelinsiemeniä kasvoihin ikäänkuin pilkatakseen häntä. Ah, ajatteli hän, jospa olisin apina, niin minäkin voisin hyvin joka päivä eikä minun tarvitsisi lakkaamatta syödä kamelinjuustoa ja karvaita ruohoja!

Nyt hän oli rikas kuningas ja sai syödä taateleja mielin määrin, vaan apinat sen sijaan rautahäkeistään sitä kummastellen ja kadehtien katselivat. Ja hän söi, söi niinkuin koulupoika. Mutta tuleehan herkkukin ajan pitkään yksitoikkoiseksi; niinpä eivät taatelitkaan viimein enää maistuneet, ja silloin tilasi kuningas hunajakakkuja Persiasta. Kun hunaja alkoi tuntua yksitoikkoiselta, keittäti hän ananaseista ja rypälesokurista imelää hilloa, saadakseen jotakin oikein erinomaista. Sitä syötiin joku aika ja sitte koetettiin muita hedelmiä, mutta kaikki ne alkoivat vähitellen maistua yksitoikkoisilta.

"Mestarikokki", sanoi kuningas, "hanki minulle jotakin, joka on *makeaakin makeampi*! En minä jaksa kärsiä tuota yhtäläistä, jota sinä tarjoat."

Mestarikokki tuli hyvin murheelliseksi, sillä hän oli jo etsinyt läpi itämaiden, löytämättä sieltä mitään kuninkaalle sopivaa. "Lähettaisinköhän Europasta noutamaan konvehteja?" ajatteli hän itsekseen.

Ja hän lähettikin noutamaan konvehteja Europasta. Monta kamelia toi koko kantamuksensa suuria kauniita konvehteja, paraimmista marmelaadeista aina kaikenlaisiin sokuriryineihin asti. Siinä oli rasioita, joiden kansissa oli tyhmiä värssyjä, ja toisia, joita loistokuvat koristivat; siinä oli Landrinia ja Montpensieria, Pariisin suklaakonvehteja, kaikenmoisia karamelleja, onsia sokurisydämmiä, nekkuja, piparkakkuja ja pumpernikkelejä. Mitäpä olisi ahnaskaan kuningas saattanut haluta enempiä? Hän kutsui kokoon kaikki sata puolisoansa ynnä heidän sata lastansa, aukoi rasiat heidän läsnä ollessaan ja jakeli heille niin paljon kuin he suinkin jaksoivat syödä; itse hän söi paljasta konvehtia aamiaiseksi, päivälliseksi ja illalliseksi.

No niin, tätä kesti noin viikon päivät. Silloin alkoi kuninkaan vatsaa pullistella, ja samoin hänen sadan puolisonsa ja heidän sadan lapsensa. "Ei", sanoi kuningas, joka ei ollenkaan saanut unta öillä, "tämä ei käy päinsä, mestarikokki. Enkö jo käsenyt sinua hankkimaan minulle jotakin, joka on *makeaakin makeampi*?"

"Herra", sanoi mestarikokki heittäytyen otsalleen marmorilattialle, "älköön sinun varjosi koskaan pienetkö! Minä, sinun uskollinen koirasi, olen etsinyt kaikki nurkat kolmesta maanosasta, tyydyttääkseni sinun ylhäistä makuasi. Käsketkö vielä etsimään Amerikasta ja Austraaliasta?"

"Tyhmyyksiä!" vastasi kuningas äkeissään. "Mitäpä siellä olisi muuta kuin sokuria ja kokospähkinöitä? Hanki minulle jotakin makeampaa!"

Mestarikokki vapisi, hyvin tietäen, että tässä oli hänen päänsä vaarassa, ja löi kolme kertaa kovasti päänsä marmorilattiaan, sanoen: "Herra kuningas, kutsuta tänne kolme viisasta miestäsi, ja mitä he sinulle sanovat, sen minä sinun koirasi teen, kun vain sinun viisas suusi puhuu."

Neuvo oli kuninkaasta hyvä, hän kutsutti luokseen viisaat miehet ja kysyi heiltä, mistä hän löytäisi jotakin sellaista, joka on makeaakin makeampi.

Viisaat miehet pyysivät kolme päivää ajatusaikaa ratkaistakseen niin vaikeaa arvoitusta, ja kun ne päivät kuluivat, astuivat he taas kuninkaan eteen.

"Herra", sanoi ensimmäinen heistä, "ällös sinä koskaan kyllästykö onneesi! Ei ole mitään makeampaa kuin kauneus ja sulous. Lähetä orjasi ympäri koko maailman, tuokoot he kaikkein kauneimman morsiamen koko maan päältä sinulle ensimmäiseksi vaimoksi toista sataa!"

"Viisas mies", sanoi kuningas, "nyt olet tyhmiä. Jos minulla kerran ei ole mitään iloa sadasta puoliosostani, jotka joka päivä keskenään riitelevät, niin mitä iloa minulla sitte voisi olla siitä, joka tulisi lisäksi? Ei muuta kuin enempi riitelijöitä."

"Herra", sanoi toinen viisas mies, "sinun sanasi ovat kuin kultaomenat hopeamaljoissa. Ei ole mitään makeampaa kuin kostaa vihollisillensa. Abessinian kuningas on sinulle velvollinen maksamaan 100 valkoista hevosta vuotuisena verona; vaan hän sen sijaan lähetti sinulle ontuvan aasin. Marssi hänen maahansa, hirtätä hänet savuun ja myö koko hänen kansansa orjiksi!"

"Abessinian kuningas on narri", vastasi kuningas, "mutta sinä olet vielä suurempi narri kuin hän. Mitäpä iloa minulla olisi sen miehen hirtättämisestä savuun tai hänen kansansa myömisestä orjiksi?"

Savu minulle pakkautuisi kurkkuun, ja mistä minä saisin ruokaa elättääkseni niin monta orjaa? Vai luuletko minun rupeavan elättämään heitä konvehteilla?"

"Ei, herra kuningas", sanoi kolmas viisas mies; "sinä olet itse viisain mies valtakunnassasi; eläös tuhat vuotta! Koska sinulla jo on kaikki, mitä makeaa ihmissydän haluaa, niin julista kunniasi, valtasi ja rikkautesi kaikelle kansalle. Pukeudu purpuraan, käy istumaan kultaisella valtaistuimellesi, kokoo ympärillesi kaiken maailman kansat ja ota vastaan heidän kunnioituksensa! Usko minua, se on makeampaa kuin hunaja, taatelit ja marmelaadit."

"Menkää tiehenne!" sanoi kuningas. "Mestarikokki, anna heille kullekin pumpernikkeli! Tehköön se heille yhtä paha kuin minulle. Minä en ole ummistanut silmiäni seitsemään yöhön."

Mestarikokki antoi viisaille miehille kolme pumpernikkeliä, heidän täytyi lyödä otsansa lattiaan, kiittää ja syödä; mutta pumpernikkelit tarttuivat heille kurkkuun. Koko hovi nauroi, mutta kuningas läksi tyytymättömänä pois, eikä hän mistään löytänyt sitä, joka olisi ollut makeaakin makeampi. Ei hän voinut mennä sadan puolisonsa luo kuulemaan heidän riitelemistänsä; ei hänen tehnyt mieli hävittämään kokonaista kansaa ontuvan aasin tähden, ja mitä iloa olisi tullut siitäkään, jos olisi kuin kolho istunut purpurapuvussa koko maailman ihmeteltäväksi? Sitä paitsi oli hänellä vielä monta kaunista konvehtirasiaa jäljellä; mitä piti hänen tekemän niille, kun koko hänen hovinsa oli kyllästynyt makeisiin niinkuin hän itsekin?

Ilta oli tulossa kuuman päivän perästä, aurinko alkoi vaipua, se oli laskeutuva juuri kello kuusi. Kuningas istui yksin ajatuksiinsa vaipuneena kauniissa puutarhassaan. Suihkukaivot lorisivat, mantelipuut kukoistivat, viikunapuun varjo kasvoi yhä pitemmäksi hiekkakäytävällä. Oli niin sulosta ja rauhallista, että kuningas alkoi mietiskellä itseksensä, ett'eiköhän tämä kaunis, onnellinen iltahetki vain ollutkin makeampi Landrinin ja Montpensierin karamellejakin.

Astuipa siihen köyhä kristitty orjavaimo, taluttaen kädestä pientä nelivuotista poikaansa. Äiti ja lapsi näyttivät molemmat väsyneiltä, he olivat astuneet pitkät matkat ja nyt eksyneet puistoon etsiessään yösjaa hovista. Kuningas oli hyväsydäminen, hän ymmärsi heillä olevan nälän, ja hänelle johtui jotakin mieleen. "Orja", sanoi hän palvelijalleen, joka vähän matkan päässä odotteli hänen käskyjäänsä, "tuo tänne niin monta suurinta konvehtilaatikkoa, kuin vain kantaa jaksat!"

Orja läksi ja toi pian neljä suurta laatikkoa kaikenlaisia makeisia.

"Asettele, mitä niissä on, tähän ruohopenkille!" sanoi kuningas palvelijalleen. Vaan itseksensä hän ajatteli: "tuo köyhä vaimo ja hänen lapsensa eivät ole elämässään edes aavistaneetkaan näin erinomaisia herkkuja. Katsotaanpas, miten he niitä halulla syövät."

"Syökää niin paljon, kuin mielenne tekee!" sanoi kuningas vaimolle ja pojalle, joka jo oli istahtanut lepäämään ruohokkoon penkin viereen. Äiti taittoi palasen sokurileivästä ja antoi pojalle. Poika piti sitä kädessään, mutta ei vienyt suuhunsa.

"Ah, kyllä ymmärrän", sanoi kuningas; "poika on janoissaan, kun on astunut niin pitkän matkan auringon paahteessa. Orja, tuo raikasta vettä lähteestä! Tosiaankin on jotakin, joka on makeaakin makeampi, ja se on kovan janon sammuttaminen."

Poika sai vettä ja joi, mutta ei kuitenkaan syönyt mitään noista monista makeisista. Kuningas huviksensa tarjosi omalla ylhäisellä kädellään hänelle kaikkia paraita tavaroita, niin että pojan ympärille viimein kasvoi kokonaiset kasat makeisia. Mutta söikö hän? Eipä suinkaan. Kyllä hän välistä ojensi kätensä jotakin erittäin houkuttelevaa hyvää ottamaan, mutta ei hän sitä nähnyt; hänen silmänsä kävivät yhä sumuisemmiksi ja pienemmiksi, ja viimein ne kokonaan painuivat yhteen ja pienokainen nukkui, pää ruohopenkkiä vasten, niinkuin nukutaan raskaan päivän jälkeen, kun on hyvä omatunto ja lapsen levollinen mieli.

"Mitä?" sanoi kuningas. "Nukkuiko hän?"

"Niinpä näkyy", vastasi äiti.

"Ja kaikkiko jätti nämä hyvät herkut koskematta?"

"Niin, herra. Onpa jotakin, joka on makeaakin makeampi, ja se on *lapsen uni*."

"No, sitä minä juuri olen etsittänyt kolmesta maanosasta, eikä ole onnistunut sitä löytää!" sanoi kuningas hyvin ihmeissään. "Uniko! Mitä sanotkaan? Minä en ole nukkunut hiukkaakaan seitsemään yöhön."

"Olkaa kuin lapsi, herra kuningas, niin kyllä sen heti ymmärrätte?"

"Mitä nyt? Enkö ole ollut kuin lapsi? Onko kukaan koulupoika tai tyttö ollut ahneempi makeisille kuin minä, itse kuningas? Ja kuitenkin, vaimo, sanon minä sinulle, ett'en ole seitsemään pitkään yöhön saanut rahtuakaan unta silmiini."

"Ah, herra kuningas, ei lapsen ahneus tuo meidän silmiimme suloista unta, vaan lapsen sydän, hyvän ihmisen työ, rukous ja kohtuullinen elämä. Me täyskasvuiset ihmiset tiedämme yhden asian, joka on vieläkin autuaallisempi kuin lapsen makea uni, ja se on syntein anteeksi saaminen. Mutta makaava lapsi on rauhoitettu, se makaa enkelien suojeluksessa."

"Orja!" huusi kuningas.

Orja tuli.

"Heitä kaikki nämä laatikot makeisineen jokeen! Vie sitte minun käskyni hoviin, että valmistavat siellä asunnon vaimolle ja hänen lapsellensa! Minä tahdon joka päivä kysyä häneltä neuvoa, sillä hän on viisaampi kuin minä ja kaikki viisaat miehet minun valtakunnassasi... Makeaakin makeampi! Olipa merkillistä, että minä viimeinkin sen löysin."

Ja aurinko laskeutui valasemasta ihmeen kaunista puistoa, kukkivia mantelipuita, komeaa palatsia, ällistyneitä viisaita miehiä, köyhää kristittyä vaimoa, nukkuvaa poikaa ja rikkaan Arabian kuningasta, joka nyt oli saanut arvoituksensa selville ja unen helmoista löysi sen, joka oli makeampi kaikkia hunajatavaroita, taateleja ja koko maailmaan ranskalaiskonvehteja.

KARTTAPALLO.

Kuin moni nuorna ollessaan
Kiitäisi ympär' aavan maan
Kuin miete mieluisesti!
"Sun siipes, pääsky, ottaisin
Päiväksi ainoaksikin
Mä hyvin haluisesti."

Mä riemuin sitte kukillen
Liitäisin maiden lämpöisten
Pois Pohjan pakkasista
Ja ystävälle laatisin
Ma linnan aina pilvihin
Ruusuista loistavista.

Hei! pikku pääskyt, lentäkää!
Minuutissa jo pallo tää
Tuhannet virstat entää,
Tää on se maa jonk' ympäri
Te saatte liittää huoleti
Ja riemumielin lentää.

Nyt pesän paikka valitkaa
Vapaasti! Saima, sun on maa,
Ja sinun myöskin, Selma!
Maa onnellisin valitkaa,
Se olkoon lämmin palmumaa
Tai jäinen Sulitelma!

Ei kuningas niin äveriäs,
Niin vapaa lintu siivekäs,
Niin valtaa haltialla.
Valitkaa! Unhotettu vaan
On köyhä Suomi nurkassaan
Puhurin vallan alla.

Kah! Tekö, joill' on laaja maa,
Mielitte majan rakentaa

Poloiseen Pohjolaamme?
Tuo uljuus sietää suutelon!
Maa laaja kyllä oiva on,
Vaan paras oma maamme.

JÄTTILÄINEN JA KOULUPOIKA.

Yks jättiläinen on Pohjolassa.
Se herraks mielisi maailmassa;
Vaan kesin nukkuvi niin se, että
Voi häntä pahasti silloin pettää:
 Kas, päivä vaan
 Kelkkansa suistaa
 Sen niskaluista,
Käy istuimelle sen istumaan.

Syksyllä valvoa taas se jaksaa,
Päivälle kepposen mieli maksaa,
Läheittää jäitensä kirkkaina,
Pimeän, kylmän ja nietoksia.
 Se näyttää näin
 Kuin joku suuri
 Maan herra juuri;
Vaan jättiläinen on renkinäin.

Mä hevoseksi sen valjastanki,
Kun jää on järvellä, maalla hanki
Jalkaani sen sidon ilman haittaa;
Se vetää kuormia, sillat laittaa.
 Se muureja
 Ja tornit, vallit
 Ja parhaat pallit
Rakentaa sokurijauhoista.

Sä karski kuningas Pohjolamme,
Punaiseks nipistät poskiamme,
Mua usein tupahan ajeletkin,
Kärvennät kärpäsen siipysetkin;
 Mut sievään vain
 Käyn suksilleni,
 Näin kaataakseni
Sun, talvijättiläs, palvelijain!

LOTTA TÄTI.

Meidän oiva täti Lotta,
Sellaista ei muut vain saa.
Vahinkomme kaikki totta
Hyvin päin hän sovittaa,
Sukat, housut, paidat ratki
Paikkaa, merkki lakanatki,
Muistaa nenäliinatkin,
Keittää puuron, kahvinkin.

Kotiin lailla märjän hiiren
Koulusta kun hölkkäämme

Sateella, ken laittaa kiirein
Kuivat vaatteet yllemme;
Ken tuo sitte syödäksemme
Viilikehlon etehemme;
Jälkemme ken kuivailee, —
Jos ei niitä täti tee?

Äitikään ei paha meille;
Vaan on meillä vikoja:
Nyt jäi kaulus harhateille,
Nyt sai vaatteet tahroja,
Nyt on kampaamatta tukka,
Nyt on nurin toinen sukka.
Silloin äiti toruu jo:
Mitä teit taas, lapsi, noh?

Täti Lotta silloin vastaa:
Tuo on kodikasta vaan:
Kärsi, äiti kulta, lasta!
Lapsi tuhrii luonnostaan.
Kaulus oli eilen poissa,
Rintamusta ennen voissa,
Tukka siloinen on nyt;
Ken lie sukan kääntänyt?

Täten joka päivä Lotta
Pitää meidän puoltamme.

METSÄKARHU.

Rauman kaupungissa eli ammoiden sitte rikas kauppias Kultanen; miksipä hän ei olisi ollut rikas? Hänellä oli suuri nenä, pieni poika ja monta laivaa, jotka toivat kahvia, sokuria, inkivääriä, kardemummaa ja muita maustimia vieraista maista. Aina onni seurasi hänen laivojansa paitsi ensimmäistä, jonka nimi oli Neptunus. Sen kapteenina oli Metsäläinen ja laiva oli pummulilastissa tulossa Amerikasta, mutta pummulipakat syttyivät itsestään tuleen, ja Neptunus paloi merellä kaikkine tavaroineen ja kapteenineen, joka velvollisuutensa mukaan pysyi viimeiseen asti laivalla.

Patrooni Kultanen suri kallista laivaansa, niinkuin olisi hänen puoli sydäntänsä palanut merellä, eikä voinut mielessään antaa kapteeni Metsäläiselle anteeksi pummulin tuleen syttymistä. Miksi oli kapteeni ostanut sellaista pummulia? Ehkäpä se ei ollutkaan syttynyt itsestään, vaan joku laivamies oli ehkä käynyt avotulen kanssa lastiruumassa. Miksi ei kapteeni Metsäläinen pitänyt parempaa järjestystä laivalla? Ja miksi hänen nimensä oli Metsäläinen, kun niin usein kuullaan puhuttavan metsänpaloista?

Laivamiehiä kuulusteltiin, kun palasivat kotimaahan. Kaikki valalla vakuuttivat, että kapteeni Metsäläinen oli pitänyt parasta järjestystä ja ollut taitavin kapteeni kaikista, joiden kanssa he olivat purjehtineet. Mutta sitä Kultanen ei uskonut. Hänellä oli vanhaa saamista kapteenilta, ja sen hän nyt kiskoi leskeltä.

Kapteeni Metsäläisen leski oli köyhä, ja hänellä oli poika, nimeltä Karhu, jollaiset ristimänimet ovat jotenkin tavalliset Ruotsissa ja Norjassa. Leski menetti pikku talonsa Kultalan saamisesta eikä sitte tiennyt mitään neuvoa, millä voisi elättää itsensä ja rakkaan pikkupoikansa.

Mutta hän sattui olemaan hyvin kaunis, ja se oli pahoin. Eräänä päivänä patrooni Kultanen, joka myöskin oli leski, puki yllensä kiiltävänappisen sinisen frakin, punaisen liivin ja valkoiset housut, että oli kirjava kuin Venäjän lippu, sekä ilmestyi suuren nenänsä kanssa rouva Metsäläisen ovelle ja sanoi hänelle: "Hyvä rouva, teidän miehonne poltti minulta laivan; miksi läksittekään metsään sellaisen miehen kanssa? Mutta minä annan teille anteeksi ymmärtämättömyytenne ja teen teille niin suuren kunnian, että saatte tulla minun vaimokseni, ja toivoakseni olette siitä hyvin iloissanne."

Leski raukka ei tullut ollenkaan iloiseksi, mutta mitäpä hän osasi tehdä? Hänellä oli pikku poika, joka näki nälkää ja vilua; siispä hän murhemielin myöntyi ja tuli yht'äkkiä rouva Kultaseksi. Pikku Karhu seurasi mukaan kaupanpäällisiksi ja tuli patrooni Kultasen pojintimaksi. Kultasen oma poika, joka nyt

tuli Karhun velipuoleksi, oli nimeltään Mooses, mutta kun hän oli kankeakielinen eikä osannut lausua rehti nimeänsä, sanottiin häntä *Moosepiksi*. Häntä elätettiin sokurileivillä ja mantelimaidolla, hänellä oli koreat samettivaatteet, hän sai asua isänsä kammarissa ja tehdä mitä vain tahtoi. Karhun täytyi syödä kovaa leipää renkien kanssa, maata heidän tuvassaan oljilla, pitää kuluneita, ihan rikkinäisiä vaateryydyksiä ja olla kaikkein juoksupoikana. Hän oli aina kovassa työssä, sai syyttä selkäänsä, Moosep tyrkki häntä eikä häntä edes nimeltänsä puhuteltukaan, vaan sanottiin *Metsäkarhuksi*. Ikäänkuin tuo olisi ollut niinkään sukkelaa! Hyvän ja iloisen kasvatuksen voi kyllä monikin saada, mutta eipä pahan kärsiminen aina ole myöskään pahaksi. Moosepista tuli sylikoira ja kelvoton laiskuri, mutta Karhu kasvoi isoksi ja väkeväksi mieheksi sekä tuli nöyräksi ja sukkelaksi kaikkeen hyvään. Välistä kun Moosep löi häntä ja syyti omia tyhmyksiään hänen niskaansa, teki hänen mielensä juoksemaan niin kauas kuin tietä kesti. Mutta silloin hänelle aina johtui mieleen, että äiti siitä itkisi, eikä hän sitä mitenkään tahtonut. Kyllähän äitillä muutenkin oli kyllin raskaat päivät. Mutta yksi ilo hänellä sentään oli. Milloin patrooni Kultanen oli merillä ja Moosep siellä söi viikunia niin, että tuli sairaaksi, kutsui rouva Kultanen pikku Karhun luoksensa, pesi ja kampasi hänet, antoi hänelle vehnäleipää ja maitoa, opetti hänet lukemaan Jumalan sanaa ja kehoitti häntä aina olemaan kärsivällinen, ahkera ja lempeä, aina puhumaan totta, aina pelkäämään Jumalaa ja luottamaan Jumalan suojelukseen. "Älä sinä sure, poikani", sanoi äiti, "nyt olet Metsäkarhu, mutta Jumala voi vielä tehdä sinusta aika miehen."

"Luuletko niin, äiti?" kysyi poika.

"Kyllä minä sen ihan varmaan uskon."

"Ja minä koetan parastani", sanoi Karhu.

Eräänä kesänä rikas patrooni Kultanen matkusti omalla laivallaan Apollolla Tukholmaan ja otti molemmat pojat mukaansa. Ahvenanmerellä purjehtiessa oli heillä hyvä tuuli ja kaunis ilma. Moosep vetelehti kajuutassa romaaneja lukien. Karhu oli kajuutanvahtina ja kaikkein juoksupoikana. Hän oli huuhtonut laivankannen, pessyt talrikit, kiillottanut saappaat, käynyt ylhäällä raakapuulla selvittämässä isoa purjetta ja kiivennyt keulapuun nenässä asti pienentämässä etupurjetta, kun patrooni Kultanen huusi: "Metsäkarhu!"

"Patrooni!" vastasi Karhu. Hän ei koskaan uskaltanut muulla nimellä puhutella isintimäänsä.

"Puhdistu minun piippuni!"

"Kyllä teen, patrooni!"

"Varo suurta hopeasilaista merenvahapiippua. Muista, vetelys, että se maksaa sata riksiä."

"Kyllä teen, patrooni!"

Karhu seiso i etukannella lähellä laitaa piippuja puhdistamassa, kun Moosep tuli takaapäin, pisti neulalla kovasti mekon läpi ja kysyi: "mitäs nyt teet, Metsäkarhu?"

"Puhdistelen patroonin piippuja."

"Annas kun minä autan!" sanoi Moosep, sieppasi suuren merenvahapiipun ja alkoi nakutella sitä laitaa vasten; niinkuin oli välistä nähnyt isänsä tekevän. Mutta pesä olikin löyhässä eikä siinä myöskään ollut mitään nauhaa. Siispä se putosi Ahvenanmereen, niin että jäljestä kuului vain "put puli."

Karhu seiso i hämmästyksissään, niinkuin olisi itse pudonnut mereen. Mutta Moosep oli kekseliäs ja sanoi: "Miksi sä sysäsit minua?"

"Sysäsinkö minä sinua?" kysyi Karhu kummastuen.

"Sysäsit kyllä", vastasi Moosep. Ja samassa nähdessään isänsä suuren nenän lähestyvän huusi Moosep, ollen kohti kurkkua itkevinään: "miksi sysäsit minua, niin että isän paras piippu putosi mereen?"

Patrooni Kultanen oli sellainen mies, että kun hän pahastui, niin hän menetti kaiken malttinsa. "Vai niin!" sanoi hän, "eikö se riittänyt, kun isäsi poltti paraan laivani; nyt sinä vielä heität paraan piippuni mereen! Perimies! Laske alas pikku vene, heitä Metsäkarhu siihen ja matkustelkoon hän omin neuvoin."

Perimies hyvin hämmästy i, mutta ei uskaltanut sanoa vastaan. Muutamassa minuutissa oli vene laskettuna alas ja Karhu veneessä ja tuskin ehti perimies heittää hänelle enää leipäkannikkaa. "Souda nyt etsimään minun piippuani!" huusi patrooni Kultanen hänelle jäähyväisiksi peräkannelta.

Apollo-laiva kulki hyvää vauhtia myötätuulella, ja kohta jä i pikku vene kauas jäljelle. Karhu oli niin kummastuksissaan, että hän alkoi miettiä, oliko hän todellakin sysännyt velipuoltansa. Rehellinen poika

ei voi edes käsittääkään, miten toinen poika voi valhetella. Mutta kun Apollo-laiva purjehti yhä etemmäksi hänestä, niin että se viimein näkyi ainoastaan valkoisena pilkkuna kaukana taivaanrannalla, silloin huomasi Karhu kauhukseen olevansa yksin pienessä veneessä keskellä aukeaa merta. Suuret kalat pulikoivat hänen ympärillensä, delfiinit ruiskuttivat vettä ylös ilmaan, hylkeet pistelivät mustanruskeita koiranpäitä ylös vedestä. Ei kukaan heistä voinut auttaa häntä. Tuuli kiihtyi, meren pinta alkoi peittyä valkoiseen vaahtoon, ilta tuli ja pimeni, ja Metsäkarhu ajeli veneessään kohti yötä ja kuolemaa.

Niin, kukapa koko avarassa maailmassa nyt huoli sellaisesta hyljätystä raukasta, kuin Metsäkarhu oli? Ei kukaan häntä tiedustellut; hän oli vaipuva mereen, aallot olivat tasoittavat hänen päänsä päälle eikä huomeisaamuna ollut enää näkyvä edes pientä ilmarakkoakaan hänestä sinertävän meren pinnalla, laivat olivat purjehtivat hänen ylitsensä ja merimiehet laulavat iloisia laulujaan aivan kuin ennen.

Yksi oli häntä kuitenkin kaipaava, hänen äitinsä. Ajatellessaan häntä alkoi Karhu itkeä. Mutta kun oli itkenyt hetkisen, tuli hänelle nälkä, ja hän alkoi pureksia kovaa leipää. Siitä hän vahvistui ja tuli iloisemmaksi. Onhan Jumalalla aina jäljellä jokin virvoitus niille, jotka ovat hyljättyinä täällä maan päällä.

Karhu ei tiennyt, mistä hänen mielensä niin yht'äkkiään tuli iloiseksi. Hän muisti äitinsä kehoituksen kaikessa hädässä ja vaarassa luottamaan Jumalaan. "Jospa koettaisin rukoilla", ajatteli hän.

Se ei alussa oikein onnistunut. Aallot vyöryivät nyt korkeina, vene keikkui kuin lastu, nousi kuin vuoren harjalle ja paiskautui jälleen alas kuin syvään laaksoon. Nyt ei ollut helppo saada ainoatakaan ajatusta pysymään eheänä. Karhu luki ulkoa kaikki rukoukset, kuin oli äitiltään oppinut; se tosin oli vain läksylukua, sanoja, joissa ei ollut mitään ajatusta, mutta kohtapa hän alkoi itsekin rukoilla.

"Rakas Herra Jumala", sanoi hän, "minä olen vain pienoinen poika raukka, minun käteni on heikko, enkä minä voi mitään mahtavalle merelle. Mutta sinä, Herra Jumala, olet suuri ja väkevä. Sinä olet paljon mahtavampi kuin meren aallot, myrsky tottelee sinun käskyjäsi, yö ja kuolema eivät voi tehdä minulle mitään pahaa, jos sinä vain kiellät heitä. Minä luotan sinuun, Jumalani. Sinä olet aina ollut hyvä minua kohtaan, etkä sinä minua suinkaan hylkää. Niinpä suojele minua nyt pimeällä merellä; lähetä enkelisi astumaan suurille vesille ja kieltämään aaltoja tekemästä minulle mitään pahaa. Minä tahdon olla sinun lapsesi, Jumalani, ja nukkua sinun sylissäsi. Kiitos, kiitos! Hyvää yötä, rakas Jumala! Hyvää yötä, synkkä meri ja kirkaat taivaan tähdet! Hyvää yötä, äiti!"

Ja pikku Metsäkarhu nukkui suloiseen uneen veneen pohjalle keskelle aukeaa merta.

Nyt oli pimeä eikä kukaan voinut nähdä, että merenpinnan etäisimmästä reunasta kohosi pehmainen vaaleanvehreä ranta ylös kuohuvista aalloista. Siinä oli Höyhensaaret. Siellä istui ruohokossa, joka oli pehmainen kuin sametti, vanha Nukku-Matti, ruotsalaisten John Blund ja tanskalaisten Ole Luköje. Hän tirkisteli pitkin meren autiota pintaa ja huomasi pikku veneen, jossa Metsäkarhu ajelehti aaltojen leikkikaluna. Hän viskasi ulos nuoransa, niin hienot kuin hämähäkin langat, veti veneen Höyhensaariin ja kantoi Karhun hopeasta hohtaviin saleihinsa ruusuvuoteelle. Siellä oli heti saapuvilla tuhat unta kirjavissa perhonpuvuissa, ja he keveästi lihoittelten yli vesien toivat Karhun luo hänen rakkaan äitinsä. Hän tunsu päänsä päällä äitin pehmoisen käden ja otsallaan hänen suutelonsa; hän kuuli korvaansa äitin rakkaan äänen kuiskaavan: "ole rohkea, poikani ole aina totinen, ole kärsivällinen ja nöyrä; Jumala sinua suojelee. Metsäkarhusta on vielä tuleva kerran aika mies."

Vanha Nukku-Matti seiso i ääneti ja liikahtamatta pojan vieressä. Ainoastaan yksi uni surisi kuin mehiläinen, kauan huutaen pojan korvaan: "kolme kappaletta, kolme kappaletta!" "Ole vaiti", sanoi Karhu unelle, "mitä minä teen sinun kolmella kappaleellasi? Mitäs unista!"

Yö kului, aamu valkeni. Karhusta tuntui, kuin katto kohoaisi hänen päältänsä, niin että kirkas taivas alkoi näkyä; seinät siirtyivät ulommaksi ja muuttuivat läpinäkyväksi ilmaksi; lattia alkoi kiikkua ja muuttui kohisevaksi mereksi. Silloin kalpenivat kaikki Höyhensaarten luolan timantit, keveä, vaaleanpunainen harso levisi kaikkien esineiden päälle, ja hiljainen soitto, joka oli koko yön suhissut luolassa, haihtui yksitoikkoiseen meren aaltojen pauhuun.

Karhu tunsu kylmää päänsä päällä, avasi silmänsä ja katseli kummastellen ympärilleen. Hänen yllänsä oli taivas, allansa sinertävä meri ja ympärillensä viileä aamuilma. Karhu makasi veneensä pohjalla, ja tuuli oli vienyt lakin hänen päästänsä mereen. "Minä olen nähnyt unta", ajatteli hän, "ja Jumala on minua suojellut. Kiitos, rakas Jumala!"

Sitte hän nousi istumaan ja rupesi syömään leipäänsä, paljoapa sitä ei enää jäljellä ollutkaan. Häntä janotti; vesi oli suolaista eikä maistunut hyvälle, mutta ei Itämeren vesi sentään ole niin suolaista, ett'ei sitä hätätilassa voisi juoda.

Suureksi kummastukseks näki Karhu suuren laivan mastoitta kuljeksivan tuul'ajolla aivan lähellä hänen venettänsä. Oli ollut myrsky-yö, meri vieläkin aaltoili korkeina vyöryinä, mutta pahin myrsky oli jo ohitse. Karhu tarttui airoihin ja sousti laivan luo.

Niin, se oli suuri, lastattu laiva, joka oli ruvennut vuotamaan ja josta oli mastot hakattu poikki, ett'ei se kaatuisi. Se tuskin enää pysyi veden päällä, niin täynnä vettä se oli ja merimiehetkin olivat siitä jo poistuneet. Karhu huusi "hoi!" alhaalta laivan vierestä, mutta kun mitään vastausta ei kuulunut, kiipesi hän rohkeasti ylös laivan kannelle.

Siellä oli köysiä, tavaroita, työkaluja ja kaikenlaisia jäännöksiä sekaisin, aivan mullin mallin. Lastiruumassa näkyi paljo kalliita kauppatavaroita, mutta ei missään ainoatakaan elävää olentoa. Karhua alkoi kammottaa ja hän aikoi jo laskeutua takaisin veneesensä, kun surkea määkiminen kaikui laivan keulasta hänen korviinsa.

Siellä oli vuohi kytkettynä aitaukseen kannelle. Karhu päästi sen irti, otti leipäkakun veden päältä, ja yritti taas laskeutumaan veneesensä. Hän kaaloi vedessä kajuutan oven ohitse. Siinä uiskenteli kaikenlaisia kapineita, ja samassa hänelle johtui mieleen tuo itsepäinen uni. "No, olkoon menneeksi kolme kappaletta, koska minulla jo on kaksi!" ajatteli Karhu, sieppasi pienen mahonkiarkkusen, joka kellui aivan portaiden edessä, ja kiiruhti vuohen, leivän ja arkkusen kanssa veneesensä. Jopa olikin aika. Hän ei vielä ehtinyt monenkaan sylen päähän laivasta, kun kuuli omituisen kohinan; mereen syntyi pyörivä kuoppa, suuri laiva painui, ja kohta tasoittuivat aallot jälleen, niinkuin ei koskaan laivaa olisi siinä ollutkaan olemassa.

Kaksi päivää ja kaksi yötä ajelehti Karhu veneessään merellä. Hän antoi leivästä osan vuohelle, ja vuohi antoi hänelle maitoa. Kolmannen päivän aamuna näkyi laiva. Se lähestyi, se huomasi pojan mekon, jonka hän oli sitonut airoon hätälipuksi, otti hänet veneestä laivaan ja vei Tukholmaan.

"No, poikanen, kenenkä luo minä nyt sinut vien täällä kaupungissa?" kysyi kapteeni.

"En minä tunne ketään Tukholmassa", vastasi Karhu. "Antakaa minun jäädä laivaan kajuutanvaidiksi ja oppia palvelusta. Minä tahtoisin mielelläni tulla kunnan merimieheksi, niinkuin isänikin oli."

"Vai niin!" vastasi kapteeni. "No, käypihän tuo päinsä. Entinen vahtini juuri eroaakin palveluksesta, hänelle on tullut ikävä äitinsä piparkakkuja. Jää sinä tänne, niin minä myön vuohesi, että saat sillä rahalla ostaa itsellesi paremmat vaatteet. Sinun entinen isäntäsi ei liene ollut sinulle kovinkaan antelias."

"Antoi hän minulle ruokaa", vastasi poika.

"Niin kai, ja sanoi sinua Metsäkarhuksi, se kyllä näkyy vaatteistasi. Mutta nyt pitää Metsäkarhusta tuleman aika mies."

Karhun sydän sykähti ilosta. Nuo samat sanat hän nyt kuuli jo kolmannen kerran.

Seuraavana päivänä Karhu läksi astuskelemaan suurta Tukholmaa, ostaakseen vaatteita. Eräessä kadun kulmassa seisoi suuri ihmisjoukko lukien nurkkaan naulattua suurta paperia. Karhu seisattui, hän niinkuin muutkin, ja kysyi, mitä siinä oli. "Ohoh", vastasi eräs leveähartiainen raudankantaja, kädet housuntaskuissa, "kaikki tuhkimukset ne ovatkin olevinaan uteliaat! Ei se sinuun koske. Eräs ylhäinen herra lupaa tuhat riksiä palkinnoksi sille, joka hänelle toimittaa pienen mahonkiarkkusen takaisin Ahvenanmerestä. Mene sinä vain kotiisi lukemaan katkismusta!"

Karhulle johtui mieleen pikku mahonkiarkkunen, jonka hän oli pelastanut uppoavasta laivasta. Kolme kappalettahan unikin oli hänelle huutanut.

Täyttä laukkaa juoksi Karhu takaisin laivaan. Pikku arkku oli siellä lastujen ja kenkäräjain seassa sängyn alla etukojussa. Kyllähän arvaat, ett'ei Karhu suinkaan vitkastellut kaupunkiin takaisinkaan juostessaan, arkkunen rikkinäisen mekon alla. Hän pyrki ylhäisen herran luo, mutta palvelijat, ainakin puoli tusinaa, jo rapuilta käännyttivät ylenkatseellisesti hänet takaisin. "Etkö joudu tiehesi, repalehtija!" toruivat he. "Ei meillä ole äyriäkään antaa kerjäläisille."

"Saammepahan nähdä", vastasi Karhu, arkkunsa näyttäen.

"Mikä se on?" riemuitsivat palvelijat, arkkua tavoittaen. "Annas se meille, niin saat huomenna maksun."

"Ei, kas niin tyhmä minä en ole", sanoi Karhu, pitäen kiinni arkustaan. Mutta pisin ja väkevin palvelija otti häntä kauluksesta, sanoen: "veitikka, tunnusta, että olet varastanut sen!"

"Sen valehtelet, vaikka oletkin noin pitkä", vastasi Karhu, ponnistellen kaikin voimin vastaan. Siitä

syntyä aika hälinä ja melu; herra, yllänsä korea yönuttu, avasi oven ja kysyi metelin syytä.

"Teidän armonne", huusivat palvelijat, "tässä on poika, joka on varastanut pienen arkkusen."

"En minä ole koskaan varastanut", vastusti Karhu.

"Tuleppas sisään arkkunesi!" käski ankara herra.

Karhu astui rohkeasti sisään; hänellä oli hyvä omatunto. Tuskin ehti ylhäinen herra huomata arkkusen, kun hän jo tempasi sen pojan käsistä.

"Minun arkkuni ja aarteeni!" riemuisti hän, painalsi salavieteriä ja kansi lensi auki. Karhu odotteli näkevänsä siinä ainakin kalliita helmiä, ell'ei muuta vieläkin parempaa, mutta arkussa oli ainoastaan muutamia kellastuneita paperipalasia. "No, tuo nyt ei ainakaan kannattanut luvata niin suurta summaa", ajatteli Karhu.

Mutta ylhäinen herra sanoi hänelle: "rakas poika, sinä olet pelastanut minun kunniani ja omaisuuteni. Minun syytetään ottaneen kruunun rahoja, ja nämä paperit todistavat minun viattomuuteni. Kerroppas nyt, miten löysit tämän arkkusen!"

Karhu kertoi seikkailunsa, mutta ei maininnut sanaakaan, miten huonosti häntä isintimänsä oli kohdellut.

"Kyllä sinusta näen, että olet rehellinen poika", sanoi yönuttuinen herra. "Suostutko siihen, että panen sinun puolestasi tuhat riksiä pankkiin ja annan siitä sinulle kirjallisen kuitin?"

No, Karhu tietysti siihen suostui; mitäpä hän olisi tehnytään niin paljolla rahalla? Hän kiitti ylhäistä herraa, palasi kapteeninsa luo ja kertoi hänelle tämän uuden onnensa. Kapteeni hymyili ja sanoi: "no, Metsäkarhu, nyt olet rikas, eikä sinun enää tarvitse kärsiä merielämän vaivoja. Nyt voit olla laiska ja syödä paljasta torttua monta vuotta."

"Ei toki, niin tyhmä en ole", vastasi Karhu. "Nyt minä teen työtä ja opin meripalveluksen. Ehkäpä muutaman vuoden kuluttua pääsen vähän ylempään arvoon ja sitte perimieheksi..."

"Ja sittekö kapteeniksi?"

"Niin, sitte kapteeniksi", virkkoi Karhu, punastuen itsekin noin suurta kunnianhimoansa. "Minä käytän rahani oppiakseni purjehdustaitoa, ja kun saan oman laivan, lähdän Raumaan äitiäni hakemaan."

"Se on oikein, Metsäkarhu!" kehoitti kapteeni. "Pidä vain perää sitä ilmaa kohti, niin Jumala kyllä auttaa sinua!"

Karhu seurasi päätöstänsä kuin mies. Kaksi vuotta oli hän kajuutanvahtina, kasvoi yhä vahvemmaksi, alkoi astua merimiesten tapaan hajasäärin, yleni sitte laivapojaksi, merimieheksi, alaperimieheksi. Hän purjehti ympäri maailman, kärsi vaivoja, mutta oli aina reipas ja iloinen. Kaksi talvea hän luki purjehdustiedettä, suure- ja maantiedettä, suoritti tutkinnot ja tuli kapteeniksi sekä sai kuljettaakseen eri laivan. Hän oli oikeudentuntoinen, taitava ja luotettava, ja kaikki menestyi hänelle hyvin. Muutaman vuoden kuluttua oli hänellä jo kaunis, aivan oma laivansa, nimeltä *Emäkarhu*.

Eräänä päivänä nousi Raumassa suuri hälinä. Kaupunkia kohti purjehti vieras laiva, jonka vertaista ei koskaan oltu ennen nähty. Kaikki mastot ja lokit oli silattu messingillä, niin että ne loistivat päiväpaisteessa kuin kulta. Perä oli kullattu, etukeulassa välkkyi hopeainen karhu ja "Emäkarhu" näkyi joka lipussa kirjoitettuna.

Koko kaupunki ihmetteli ja kaikki riensivät satamaan näkemään muhkeaa Emäkarhua; vanha patrooni Kultanen ja hänen poikansa Moosep tietysti eivät olleet vähimmin uteliaat. Patroonin puuhut olivat onnistuneet huonosti viime vuosina, niin että hänellä nyt oli jäljellä ainoastaan suuri nenänsä ja vanha Apollo. Moosep enimmäkseen vain makaili sohvalla lukien vanhoja sanomalehtiä. Mutta nyt päätti hänkin lähteä satamaan; isä ja poika soudattivat itsensä ulos Emäkarhu-laivan luo ja pyysivät kaikkein nöyryimmästi lupaa katsella tuota muhkeaa alusta tarkemmin.

"Olkaa hyvä ja nouskaa vain ylös!" vastasi kapteeni Karhu Metsäläinen, muuttaen äänensä niin vieraaksi kuin mahdollista eikä ollen tuntevinaan ilkeää isintimänsä tai hänen viekasta poikaansa, vaikka hän tietysti heidät heti tuns. He eivät aavistaneet eivätkä olisi mitenkään uskoneetkaan, että tämä nuori ja kaunis kapteeni oli heidän oma entinen Metsäkarhunsa. He luulivat häntä joksikin rikkaaksi englantilaiseksi, joka huviksensa purjehteli katselemassa vieraita maita.

Kapteeni näytteli heille kaikki laivan merkillisyydet ja pyysi heitä sitte laivaan oikein komeille

päivällisille. Hän oli yksinkertainen ja vähään tyytyvä mies, mutta nyt oli hän hankkinut kaikenlaisia herkkuja ja hyviä viinejä kaikista maanosista. Vieraat eivät kyllästyneet ihmettelemään laivan komeutta ja hyviä päivällisiä; he olivat aivan haljeta kateudesta, ja se hyvin huvitti kapteeni Karhua.

Kun vieraat monilla imelänhappamilla sanoilla kiittelivät ja sanelivat jäähyväisiä, kysyi kapteeni ikäänkuin sattumalta, vieläkö rouva Kultanen eli.

"Kyllä hän vielä elää, raukka", vastasi Kultanen, "mutta hän ei käy enää missään, hän suree vain tyhmää poikaansa."

"Vai niin! Oliko hänellä poika?"

"Oli kyllä. Hyvin ilkeä ja tyhmä poika, joka hukkuu Ahvenanmereen viisitoista vuotta sitte."

"Onkohan ihan varma, että hän hukkuu?" kysyi Karhu.

"On, paha kyllä", huokasi Kultanen. "Hyökylaine tempasi hänet mukaansa, ja hän vaipui kuin kivi pohjaan."

"Mitäpä hän sysäsi minua?" virkkoi Moosep.

"Minä olen kuullut sanottavan, että häntä syytettiin syyttömästi ja jätettiin pienessä veneessä aukealle merelle aivan avuttomaksi."

Moosepin kasvot sävähtivät tulipunaisiksi; hän tiuskasi: "saihan hän yhden leipäkakun mukaansa!"

"Oletko vaiti?" kielteli isä.

Kapteeni Karhu katsoi heitä terävästi silmiin ja sanoi tavallisella äänellään: "Minä olen kuullut pojan elävän, ja hän aikoo saattaa isintimänsä edesvastaukseen. Koko laivaväki voi todistaa, että poika heitettiin yksin aavalle merelle."

Nyt Kultanen ja Moosep tulivat yhtä kalpeiksi, kuin ennen olivat punaiset, ja patroonin suuri nenä tuli sinertäväksi. He eivät tienneet parempaa neuvoa kuin yrittää kieltämään kaikki.

"Niinkö vainenkin?" sanoi kapteeni Karhu. "Minä olen lukenut toisesta, ennen muinoin eläneestä pikku pojasta; hänenkin nimensä oli Mooses, mutta ei Mooses Kultanen. Hänet pantiin pienessä korissa Niilijokeen, vaan hän kuitenkin sai elää, ja hänestä tuli aika mies. Ettekö te tiedä, että aallot tottelevat Jumalan tahtoa? Ei valehtelemisesta ole apua Jumalan edessä. Mitä te olette tehneet pikku Metsäkarhusta?"

Uh! — nyt loppui patrooni Kultasen ja hänen poikansa Moosepin rohkeus. He tunsivat Metsäkarhun ja omatunto alkoi soimata heitä; he laskeutuivat polvilleen pyytämään anteeksi ja lupaamaan, ett'eivät enää koskaan niin tekisi.

Metsäkarhu, josta nyt oli tullut ankara kapteeni Karhu Metsäläinen, antoi heidän puhista hetkisen, mutta sanoi sitte kyynelsilmin: "Nouskaa ylös, isintimäni! Ja nouse sinäkin, Moosep! En minä ole tullut palkitsemaan kovalla sydämmellä Jumalan hyvyttä minua kohtaan. Ei, en minä rupea teitä syyttämään, olkoon se kaikki unhotettu. Antakaa minulle vain takasin äitini, niin olemme taas hyvät ystävät."

Kas, ne olivat sanoja kuin raesade ja auringonpaiste yht'aikaa! Patrooni Kultanen tunki kuin vuoren vierähtävän pois painamasta, ja hänen sinertävä nenänsä muuttui jälleen tummanpunaiseksi. Moosep oli itkevinään ja valehteli iloissaan, ett'ei hän koskaan ollut ketään maailmassa rakastanut enempää kuin Metsäkarhua. Kaikki läksivät nyt yhdessä yksikseen jätetyn rouva Kultas-raukan luo, eikä kukaan osaa kuvailla, miten se vanha rouva ihastui ja ilostui. Viisitoista vuotta oli hän surrut, luullen rakkaan pikku Metsäkarhunsa kuolleen, ja nyt hän seisoj tuossa pitkänä, reippaana ja ilmi elävänä merimiehenä. Nyt hänestä oli tullut aika mies, niinkuin äiti oli niin varmasti ennustanut hänen pienenä ollessaan.

Metsäkarhu nyt vasta tunki itsensä onnelliseksi mieheksi, kun sai takaisin äitinsä. Hän osti heti hänelle ja itselleen kauniin kartanon; he muuttivat siihen ja elivät iloisina yhdessä kokonaisen vuoden, ja Emäkarhu oli satamassa ankkurissa. Mutta täll'aikaa tuli toinenkin kaunis emäkarhu taloon. Kapteeni Karhu rakastui köyhään ja ahkeraan raumalaistyttöön, joka osasi tehdä kaikkein kauneimpia pitsejä, ja se tyttö tuli hänen vaimoksensa. Elettyään sitte jonkun ajan onnellisena alkoi hän jälleen ikävöidä vesille, kun hänen äitinsäkään ei enää ollut yksin. Mutta eipä Karhu enää purjehtinut maailman ääriin asti, hän viihtyi paremmin kotona; hän läksi joka kevät toukokuussa ja palasi marraskuussa, tuoden kaikkein kauneimpia joululahjoja äitilleen, maalla elävälle emäkarhulleen ja pienille karhunpoikasilleen. Olipa hupaisempaa tanssia heidän kanssansa joulukuusen ympärillä kuin muinoin istua pienessä avoveneessä aavalla merellä.

Tämä oli kaikki, niinkuin olla pitikin. Mutta patrooni Kultanen ja hänen poikansa Moosep olisivat ennemmin suoneet Metsäkarhun yhä vielä istuvan veneessään eikä koskaan palanneen. He kadehtivat hänen onneansa ja miettivät yöt päivät, miten he pääsisivät yhtä rikkaiksi kuin Metsäkarhu. Hän oli kertonut heille seikkailunsa Nukku-Matin kanssa, maininnut haaksirikkouden laivan ja mahonkiarkkusen sekä leikillä jutellut unenkin, joka oli huutanut hänelle: "kolme kappaletta! kolme kappaletta!" Sen kaiken sommitsivat patrooni Kultanen ja Moosep yhteen ja tulivat yhä enemmän vakuutetuiksi, että siinä täytyi olla taikoja seassa. Mutta voisimmehan mekin samalla tavalla tulla rikkaiksi, arvelivat he.

No, pitihän koettaa samaa keinoa. Vanha Apollo oli vielä satamassa ankkurissa, vaikka halkeilleena ja hataroituneena. Kultanen laitatti sen kantaan, lastasi sen täyteen tervaa ja turkiksia ja läksi poikinensa purjehtimaan Tukholmaan, toivoen matkalla löytävänsä Ahvenanmerestä mahonkiarkkusen.

Kaikki oli tehtävä samalla tavalla kuin ennen muinoin silloin, kuin Metsäkarhu jätettiin merelle. Patrooni Kultanen pudotti vanhan, kelvottoman merenvahapiipun mereen, oli olevinaan siitä hyvin suuttunut ja jätti Moosepin suuressa sluupissa tyynelle merenselälle. Sluuppiin oli tehty vuode kahdesta höyhenalusesta, silkkipitteestä, hienoista lakanoista ja kolmesta tyynystä. Pantiinpa Moosepille evästäkin: neljä suurta vehnäleipää, voipyyty, vasikkapaisti, kaksi juustokimpaletta, iso vati lätyjä, hillopurkki, koko kori olutta ja kuusi pulloa viiniä. Yllä oli Moosepilla sudennahkaturkki ja jalassa pitkävartiset saappaat, kun hän pitkänänsä vetelehti pehmeillä tyynyillä, sikaria poltellen.

Laiva purjehti pois, sluuppi jäi yksin, kaikki oli niin hiljaista. Moosep söi vahvan illallisen, joi olutta ja viiniä ja huomasi seikkailun oikein miellyttäväksi. Kun rupesi pimenemään, veti hän peitteen korvillensa ja nukkui sikeään uneen. Iltasiunauksen rukoileminen oli hänestä aivan tarpeetonta.

Yöksipä kasvoikin myrsky. Moosep makasi ja myrsky ajoi sluupin Ohdakesaarten rantaan. Siellä akka Painajainen istui karkealla kalliolla, saalista väijyskellen. Hän huomasi Moosepin, veti hänet sluupinensa maalle, vei hänet ummehtuneesen luolaansa ja pani nokkosvuoteelle. Ne pistelivät ja polttivat koko hänen ruumistansa, lyijyä oli hänen silmäluomiensa, lyijyä sydämensä päällä, ja akka puristeli hänet mustelmille, nipisteli häntä, tukisteli häntä ja nauroi niin ylellisesti, että hänen pukinnahkaturkkinsa selkämys halkesi pelkästä ilosta. Pidettyään sellaista peliänsä hetkikauden viskasi akka Moosepin jälleen sluuppiin ja sysäsi sen pois rannasta menemään menojojansa.

Moosep heräsi siitä, että hän makasi vedessä, ja sluuppi heittelehti kuin pallo aaltojen välillä. Kauhistuen nousi hän ylös, mutta kaatua keikahti jälleen kumoon; hänen päätänsä pakotti ja ruumiinsa oli kuin nokkosilla kylvetetty. Kolme päivää hän ajelehti merellä, voimatta liikahtaa tai mitään syödä; vielä auringonpaistekin häntä vaivasi. Seikkailu alkoi jo tuntua ikävältä. Kolmantena päivänä asettui myrsky, ja nyt päätti Moosep syödä aika lailla. Voi, vehnäleivät ja juustot olivat lionneet vedessä aivan kelpaamattomiksi, voipyyty oli vierähtänyt mereen ja lätyt joutuneet turskain ruoaksi. Onneksi oli vielä jäljellä vasikkapaisti, oluet ja viinit. Moosep söi ja tunsu mielensä rohkeammaksi. Kas vain, eikö tuossa todellakin ollut haaksirikkoinen laiva ilman mastoja kivisärkällä. Moosep sousi sinne: ei ketään ollut laivassa, kaikki hujan hajan, lastin palasia uiskenteli vedessä. Moosep olisi voinut pelastaa paljonkin tavaraa, mutta hän etsi vain kolmea kappaletta: vuohta, leipäkakkua ja mahonkiarkkua. Vuohta ei löytynyt, mutta sen sijaan laivakissa; ei myöskään näkynyt missään leipäkakkua, vaan sen sijaan hän otti tervapytyn. Jospa vain nyt olisi löytynyt mahonkiarkkunen kolmanneksi! Ja mikä onni! hän löysikin pyöreän rasian, ja ell'ei se ollut mahongista, niin olihan toki haavasta. Niiden kolmen kappaleen kanssa sousi hän tyytyväisenä pois laivan luota.

Tuli ilta. Moosep söi vasikkapaistia, joi olutta, nukkui ja ajelehti merellä. Tuli aamu. Moosep heräsi, tunsu nälkää ja yritti syömään, mutta kissa olikin yöllä syönyt kaiken vasikkapaistin, mitä jäljellä oli. Hän olisi mielellään heittänyt kissan mereen, mutta se raapi häneltä kasvot; "ei, kolme kappaletta, eläköön!" Kuudentena päivänä ei Moosepilla ollut merellä enää muuta kuin viiniä, raukalla! Hän joi, tuli päästään pyörälle ja olisi ehkä piankin pudonnut mereen, ell'ei juuri silloin olisi halkovene sattunut Ahvenanmaalta tullen purjehtimaan ohitse.

"Ota kiinni vaan ja toimita tuo juoppolalli tänne!" huusi perimies ainoalle venemiehelleen. Venemies teki työtä käskettyä ja veti Moosepin ylös. "Virkisteleppäs häntä vähän nuoranpäällä, niin hän tulee jälleen iloiseksi!" käski perimies.

Mooseppia siis virkisteltiin ja sitte vietiin hänet hyvästä maksusta Raumalle. Astuttuaan isänsä eteen löi Moosep nyrkkinsä pöytään ja kysyi, miksi hänet oli jätetty kuudeksi päiväksi merelle. "Voi, rakas poika", vastasi patrooni Kultanen, "jospa tietäisit, mitä on tapahtunut! Samana yönä, kuin sinut jätettiin sluuppiin, nousi hirveä myrsky; me hakkasimme mastot poikki, mutta tuuli ajoi laivan kalliolle, eikä kellään ollut aikaa ajatella sinua. Voi kaunista Apolloani! Voi tervatynnyrejäni ja kalliita turkiksiani! Ne maksoivat enemmän kuin ämpärillisen hopeaa ja kultaa. Voi! voi! sitä vahinkoa!" Ja patrooni Kultanen itki katkerasti, sillä ei mikään siihen mieheen koskenut niin kovasti kuin rahan menettäminen.

"Mutta kuinka sinun onnistui?" jatkoi hän nyhkihien. "Löysitkö arkkusen?"

"Löysinpä niinkin!" riemuitsi Moosep. "Tottahan tuota jotain piti saadakin. Minua on tukisteltu, raavittu, nipistelty, purtu, puristeltu, sysitty ja pieksetty, niin että tuskin enää koossa pysyn. Mutta mitäpä tuosta. Minä olen maannut suolavedessä, irvistellyt auringonpaahteessa, minua on varastettu, minä olen juonut viiniä ja saanut selkääni nuoranpäättä; mutta ei siitäkään lukua. Niin ja niin on tapahtunut. Nyt minä olen niin rikas, että Metsäkarhu on vain myyrä minun rinnallani."

"Rakas poika, olemmeko todellakin nyt niin rikkaat?" ihmetteli isä.

"Minä sanon, että *minä* olen rikas, eikä teillä ole sen kanssa mitään tekemistä", virkkoi Moosep äreästi.

"Mutta rakkahin poikani, minähän olen nyt köyhä. Emmekö elä yhdessä sinun rikkauksillasi kuin hyvät ystävät?"

"Emme toki, en anna kengänpaikkaakaan", vastasi Moosep.

"Voi Moosep, kun voitkin olla noin kiittämätön lempeätä isääsi kohtaan! Missä sinun arkkusi on?"

"Tässä!" ja Moosep ylpeillen näytti rasiataan.

"Mitä hullua!" ärjäsi patrooni Kultanen. "*Sekö* rasia se on? No, mutta sinähän olet käynyt meidän omassa Apollossamme."

"Olenko minä käynyt Apollossa?"

"Oletpa niinkin. Kauniita aarteita! Mitäs luulet tuossa rasiassa olevan?"

Mooses arveli, ett'eihän Metsäkarhukaan ollut avannut arkkunsa ennenkuin Tukholmassa; sentähden ei hänkään ollut uskaltanut avata rasiaa ennenkuin Raumalla. Mutta mitäpä siinä olisi muuta voinut olla kuin kultahietaa ja timantteja?

"Vai kultahietaa! Voi sinä kovaonninen! Avaappas itse ja katso!"

Moosep avasi rasian vapisevin käsin. Ja mitä hän löysi siitä? Isänsä vanhan tekotukan, joka oli aiottu viedä Tukholmaan kammattavaksi.

Patrooni Kultanen ei voinut kaikessa murheessaankaan olla nauramatta. Se suututti Mooseppia, joka arveli jo saaneensa kylliksi kärsiä kaikenlaista kiusaa. "Kuuleppas, isä!" sanoi hän, "eikö Apollossa ollut lastina tervaa ja turkiksia?"

"Oli, paha kyllä, paha kyllä!" huokasi isä. "Ja nyt on kaikki meren pohjassa."

"Mutta minä pelastin edes vähän."

"Todellako? Pelastitko sinä?"

"Tämän tervapytyn."

"Oh, häpeä toki! Etkö pelastanut yhtään minun kalleista turkiksistani?"

"Tietysti minä niitäkin pelastin."

"Harmaitako?"

"Niin, harmaita se oli."

"No, sepä toki oli edes vähäinen lohdutus. Rakas poikani, missä se on?"

"Tässä se juoksentelee omilla jaloillaan", vastasi Moosep. Ja laivakissa köyristi selkäänsä ällistyväälle isännälleen.

"Häpeä, vekkuli!" ärjäsi patrooni Kultanen vihan vimmassa, sieppasi keppinsä ja tanssitteli sitä aika lailla Moosepin seljässä. Keppi tanssi ja kissa syljeksi ja Moosep Kultanen luuli taaskin olevansa Ohdakesaarilla. Mutta Metsäkarhu sitä ei kuullut; hän istui kaukana sieltä opetellen pikku karhusiansa kiipeämään hänen selkäänsä, joka muka oli suuren laivan masto.

TEHTAAN TYTTÖ.

Niin, köyhiä nuorina olimme me,
Vaikk' äiti ol' ahkera juuri.
Vapaina me metsässä juoksimme;
Ah, rikkaus tuo oli suuri!
Kuin perhoset olimme riemuisat:
Oli taivas ja myös
Valo, vehreys meillä,
Sinijärvi ja lintuset laulelevat.

Kuin kahlitut vangit nyt seisomme vaan,
Koneistohon kytketyt myötään;
Ei uskalla astua askeltakaan,
Kun kunkin on tehtävä työtään.
Lemu liisterin rintamme raskauttaa,
Laki, matala on,
Niin paksut on muurit,
Jyry huumaten äänemme vaijentaa.

Niin lumoten kiertimet kieppuelee,
Ja lanka se rioihin sääntyy,
Ja rullat ne paksuksi paisuelee,
Ja syöstävät nuolena kääntyy.
Vaan mykkinä, kalpeina seisomme me
Kuin koskessa vain
Ja vahdimme rullaa
Ja solmeemme langan, kun katkeevi se.

Vaan kaikk' komentaa kone rautainen,
Humisten kuni syksyllä tuulee,
Ja kaikki me täytämme käskyjä sen:
Kone ihminen onpi, se luulee.
Näkymättömät voimat sen käymähän saa:
Se kehrävi niin
Myös meill' elon lankaa,
Mut vain ikä kultasen näin kuluttaa.

Vaan ihmistuntehet, muistelotkin
On meilläkin rinnassamme;
Et lannista niitä, jos kytkisitkin,
Ei seuraa ne aistimiamme,
Ja miettehet entävät vihantahan
Ja vapauteen
Ja lapsuusaikaan,
Sinitaivahasen sekä Jumalahan.

SEPPÄ.

Puh!
Palje puhkuen huohottaa,
Ilma ahjohon purskahtaa.
Tuli syö syden: kuumuus karttuu,
Pidit kuumahan rautaan tarttuu.
Puh! Puh!
Säen lens ulos pimeään.
Tuuli — kas! — tään
Mutkistaa;
Vilkkuin se vaihtuu,

Herjeten haihtuu;
Sokko yö ylös tuijottaa.

Naks!
Seppä on ylispuolellaan
— Paita nokinen — lämmin vaan.
Niinkuin lehtiä puusta, lähti
Valkoraudasta moni tähti.
Niks! Naks!
Palje seisovi, tult' ei näy,
Moukari käy...
Veitsekskö vaan,
Metalli, sulla
Mieli on tulla?
Miekaks, suojaksi synnyinmaan?

Ah!
Seppä mestari miehuisin,
Kirveeks tulla mä tahtoisin,
Kaataa puita, jos saisin luvan,
Laittaa äidin ja pojan tuvan...
Pah! Kah!
Pohja, terä jo ilmautuu,
Silmä ja suu.
Mars! vetehen!
Soh, upoksissa!
Sylje kuin kissa!
Äiti hän vartoo puurollen.

POIKA PERNAJASTA.

Kristian Tyrannin aikana oli eräs Olli Simonpoika niminen köyhä kalastaja, joka asui Särkilahden alueella Pernajan pitäjässä nykyisten kaupunkien Porvoon ja Loviisan välillä. Suomenlahden siniset vuonot tunkeutuvat täällä niemien, saarien ja metsäkumpujen väliin, jotka tuuheilla kuusillansa kurkistavat veden pintaan.

Olli Simonpojalla oli poika, jolle oli annettu pääenkeli Mikaelin nimi, sillä isä oli urhoisa soturi, joka nuorena ollessaan oli taistellut maan vihollisia vastaan. Nyt oli hän pannut pois miekan ja joutsen ja tarttunut airoihin, ottaakseen meren lohia vangiksensa. Siihen aikaan kärsi maa paljon väkivaltaa, sillä Kristian Tyrannin sotalaivastot saaliinhimoisina vierailivat meren rantamilla ja hävittelivät taloja ja kyliä. Torsby, jossa Olli kalastaja asui, oli myös kärsinyt vihollisten ryntäyksistä; Olli isä toivoi, että hänen pojastansa oli tuleva sankari, joka kerran vapauttaisi maan ja jaloin polkisi lohikäärmeen; siksipä antoikin hän kastaa poikansa Mikaeliksi.

Tuskin oli Mikael kasvanut niin suureksi, että voi nostaa isänsä miekkaa, kun isä antoi jo hänen koettaa jouta virittää. Mutta aikaa tarvittiin, ennenkuin heikot käsivarret kasvoivat niin voimakkaiksi, sillä joutsi oli luusta ja teräksestä, tarvittiin täysi miehen voima sitä virittämään.

"Mikku", sanoi isä, "odottakaamme vielä vähän aikaa, ennenkuin jouta jännitämme, mutta sinä voit koettaa tapparata, joka riippuu tuvassa sänkyä yläpuolella. Lyö poikki tämä leppä yhdellä lyönnillä."

Poika otti tapparan, tähtäsi leppään, joka oli käsivarren paksuinen ja katkasi sen poikki yhdellä ainoalla lyönnillä.

"Niin luulinkin", sanoi isä. "Sinussa on ainetta aimo mieheksi, ja kunhan tulet päätäsi pitemmäksi, niin saat jännittää minun joutseni Kristian Tyrannia vastaan. Siihen asti saat soutaa suurta kalavenhettäni, sillä siitä reippaat pojat saavat rautaiset käsivarret."

Mikael poika ajatteli niinkuin isäkin, että mikään maailmassa ei ole parempi kuin voimakkaat kädet, hyvä teräsjoutsi ja oiva tappara. Mutta sattui eräänä päivänä, että poika pääsi isänsä mukana kirkkoon. Siellä oli komeaa: pyhienkuvia, suitsutusta, latinaisia rukouksia ja latinaisia messuja, niinkuin katolisella ajalla tapana oli.

"Minä en ymmärrä mitään", sanoi poika. "Mitä ne laulavat?"

"Latinaa", sanoi isä. "Mitäs muuta se voisi olla? Jumalalle ei saa puhua muulla kuin latinan kielellä."

"Eikö Jumalalle saa suomeksi puhua?" kysyi taas poika, sillä hän ja suurin osa kansaa puhuivat suomea, ja hänestä tuntui ihmeelliseltä, että Jumalalle ei saisi puhua kukin omalla kielellään ja että Jumalan vastauksiakaan sitte ei ymmärtäisi.

"Jumala ei ymmärrä suomea", vastasi isä. "Jumala ei ymmärrä mitään muuta kuin latinaa."

Pojasta tuntui hyvin kummalliselta, kun Jumala oli niin taitamaton, mutta hän ei uskaltanut enempää kysellä.

Kun messu loppui, meni isä sakastiin, hänellä oli papille asiaa, ja poika seurasi häntä, Siellä pöydällä oli jokin suuri ja komea esine, jossa oli outoja, mustia viivoja ja kirjavia kuvia. "Mikä se on?" kysyi poika.

"Se on kirja", sanoi isä.

"Kirja? Mikähän kirja on?" Poika ei ollut eläissään nähnyt kirjaa. Hän tunkeusi lähemmäksi ja sai tarkastella tuota ihmeellistä esinettä, jota nimitettiin kirjaksi. Se oli sellainen, jota nykyään sanotaan levykirjaksi eli "foliantiksi", suuri, paksu kirja, jossa oli kummallisia kirjaimia, sinisiä, keltaisia, viheriäisiä, punaisia ja joskus mustiakin kirjaimia. Kirjan syrjällä eli maalatutta pyhäinkuvia, kultakehät päiden ympärillä. Meidän maassamme oli siihen aikaan ainoastaan yksi ainoa painettu kirja, se oli Saksassa painettu, latinan kielinen messukirja. Kaikki muut kirjat olivat käsikirjoituksia, ja ne olivat kalliita ja harvinaisia, sillä sellainen kirja maksoi yhtä paljon kuin hyvä talonpoikaistila.

"Mitä nuo käyrät viivat merkitsevät?" kysyi poika.

"Ne ovat kirjaimia. Niiden piirtämistä sanotaan *kirjoittamiseksi* ja selittämistä *lukemiseksi*."

"Saanko minäkin oppia kirjoittamaan ja lukemaan?"

"Et, sitä eivät osaa muut kuin papit."

"Minä tahdon tulla papiksi", sanoi poika.

"Kaikkeaa vielä!" nauroi isä. "Ensinhän sinun pitäisi osata puhua latinaa."

"Onko se niin vaikeaa, isä?"

"Niin, varmaankin se on vaikeaa, koska se on Jumalan kieltä; ja sitä pitääkin oppia koulussa."

"Minä tahdon käydä koulua, isä, ja oppia latinaa. Mutta kunhan tulen papiksi, rukoilen Jumalaa Suomen kielellä, ja joll'ei Jumala minua kuule, sanon minä hänelle latinaksi: 'rakas herra Jumala, opettele suomea puhumaan, että jokainen ymmärtäisimme, mitä sanot!'"

Pappi, joka tämä kuuli, taputti poikaa ystävällisesti olkapäälle, sanoen: "Mikkoseni, sinä puhut ymmärryksesi mukaan. Saarnattuhan on kirjoitettu kreikan ja latinan kielellä; kuinka Jumala toista kieltä puhuisi, kuin mitä hän raamatussa on puhunut? Mutta eihän sinulle ole mahdotonta päästä kouluun ja tulla papiksi. Minä tahdon puhua siitä isäsi kanssa."

Isä vastasi asiaan nyreästi, että poika oli saanut pääenkelin nimen, tullaksensa kansansa urhoksi. Sitä varten hänen ei tarvinnut lukea, kirjoittaa eikä latinaa osata.

"Hänestä voi tulla Jumalan ja kansansa soturi toisilla aseilla kuin miekka ja joutsin", arveli pappi.

Joku aika sen jälkeen, eräänä myrskyisenä päivänä, kulki pappi rannalla, keskustellen Viipurin koulun mainion rehtorin, Johannes Erasmin kanssa, joka oli hänen luonaan vieraana. He uskoivat toisillensa murheensa huonoista ajoista, Kristian Tyrannista ja Tukholman verisaunasta sekä kauheasta kerettiläisestä Martti Luteruksesta, joka tahtoi hävittää paavinvallan ja antaa kaikkein ihmisten Raamattua lukea. Tätä puhuessaan näkivät he ulapalla kalastajavenheen aaltoja vastaan taistelemassa. Venheellä oli kova vastatuuli; purjeet oli täytynyt panna kokoon, koska ei voitu risteillä tuossa kapeassa kulkuväylässä. Venhettä souti poikanen, ja perässä istui vanhempi mies.

"Miksikähän tuo mies tuolla antaa pojan yksin soutaa suurta venhettä tällaisessa ilmassa?" kysyi Viipurin rehtori.

"Minä tunnen miehen", vastasi pappi. "Hän tahtoo kasvattaa pojastansa soturin ja antaa hänen harjoitella raskaimpia töitä, karaistaksensa hänen käsivarsiansa."

"Kuitenkin on venhe liian raskas niin nuorille käsille", arveli rehtori. "Mutta katsoppas, kuinka poika

hinaa sitä eteen päin! Hän lienee reipas poika."

"Niin, kestäväinen poika on hän kuin työmuurahainen ainakin. Ajattelen siitä pojasta, että mitä hän kerran maailmassa aikoo, sen hän saa toimeen. Hänellä olisi halua käydä koulua, mutta isä on köyhä ja tahtoo tehdä pojastansa soturin."

"Minä otan hänet luokseni ilmaiseksi ja koetan mitä hänestä voi tulla. En ole nähnyt noin reipasta poikaa", selitti rehtori.

Venhe pyrki eteen päin riehuvalla ulapalla, ja rantaan se pääsi. Oli isä Mikkoinensa nousi maalle. Kyllähän pojalla oli rakot käsissä ja posket olivat punaiset kuin vatun kyljet, mutta eteen päin hänen täytyi päästä ja eteen päin hän pääsikin. Rehtori ja pappi menivät heitä vastaan. Tuima kalastaja ei vähällä myöntynyt, mutta kun oppineet miehet kauan häntä kiusasivat, suostui hän viimein ja lupasi antaa poikansa Mikaelin matkustaa rehtorin kanssa Viipuriin ja käydä siellä koulua.

Mitä tuli sitten Mikko Ollinpojasta, Pernajalaisesta, joka oli soutanut kätensä rakoille ja äskettäin nähnyt ensimmäisen kerran kirjan, ainoan, joka löytyi hänen kotiseudullaan? Hänestä tuli Suomen etevimpiä ja eniten kiitettuja miehiä, sillä mitä hän kerran aikoi, sen hän päätökseen asti toimitti. Hänestä tuli ensin piispan kirjuri; sillä piispa oli Viipurin koulun rehtorin hyvä ystävä. Sittemmin pääsi hän ulkomaille, Wittenbergin kaupunkiin Saksaan, tohtori Martti Luteruksen ja hänen uskollisen liittolaisensa, Filip Melanktonin oppilaaksi. Uskonpuhdistusta levitti par'aikaa Kustaa Vaasa Ruotsissa ja Suomessa: kuningas oli Luteruksen kanssa kirjevaihdossa ja Luterus kirjoitti hänelle kiitettäviä arvosanoja Pernajan nuoresta Mikaelista. Siten tuli Mikael ensiksi Turun koulun rehtoriksi, jona hän oli 9 vuotta, ja sittemmin Turun piispaksi. Olihan se kyllin korkea kunnia köyhälle kalastajanpojalle.

Mutta Pernajan poika ei tahtonut elää ihmisten ylistyksen eikä korkeiden kunniasijojen tähden. Hän ei voinut saada sitä päähänsä, ett'ei Jumala osaisi muuta kuin latinan kieltä, ja hänen mielestään oli sääli, että niin moni hurskas ihminen ei voinut puhua Jumalalle rukouksessa eikä ymmärtää hänen ilmoitettua sanaansa. Tohtori Martti Luterus oli sanonut hänelle Jumalan ymmärtävän kaikkia kieliä, koska kerran Jumala oli lahjoittanut ihmiselle ajattelemisen ja puhumisen taidon ja että Jumala ei tahdo, että häntä rukoiltaisiin käsittämättömillä, opituilla sanoilla, vaan sydämen lapsellisella uskolla ja jokaisen omalla taidolla.

Silloin rupesi Pernajan poika opettamaan Suomen kansaa puhumaan Jumalalle omalla kielellänsä. Hän painatti ensimmäisen suomalaisen aapiskirjan, ensimmäisen suomalaisen rukouskirjan, Davidin psalmia ja lopuksi koko Uuden testamentin Suomen kielellä. Ei ollut helppoa ensimmäistä kertaa uutta kieltä kirjalliseen muotoon saada, ja silloin täytyi kaikki painaakin Tukholmassa, koska ei Suomessa ollut yhtään kirjapainoa. Mutta edistyä asian piti, ja edistykinkin se suuren kuninkaan Kustaa Vaasan avulla. Tästä lähtien osaa jokainen maamme tyttö ja poika lukea, jokaisella on Jumalan sana omalla kielellään ja jokainen voi omalla kielellään Jumalaa rukoilla.

Kun Pernajan poika Mikael Ollinpoika viimein tuli oppineeksi mieheksi, otti hän nimen Mikael Agricola. Agricola merkitsee maaviljelijä, ja kyllä voikin sanoa Suomessa ei löytyneen voimakkaampaa kylvömiestä kuin hän. Mutta pappi sakastissa ei ollutkaan väärässä ennustaessaan, että Mikael, suuri Jumalan ja kansan soturi, voipi kyllä voittoja saada ilman miekan taistelutta.

Joka kerta kuin olen seisonut Pernajan venhevalkamalla ja nähnyt kalastajavenheitä myrskyssä taistelemassa, olen ajatellut Mikael Agricola, joka täällä myrskyssä isänsä venhettä sousti. Ja joka kerta kuin olen suomea puhuvan kansan kuullut Jumalaa kirkossa ylistävän tahi kuin olen heidän kotonansa nähnyt pyhäilloin raamattua lukevan, olen taas ajatellut tuota suurta synnyinmaan ystävää, joka opetti kansaa puhumaan Jumalan kanssa. Mikael Agricola kirjoitti rukouskirjaansa:

"Kyllä se kuulee Suomen kielen,
Joka ymmärtää kaikkein mielen."

TYTTÖ KAUTTUAN RANNALTA.

Mitäpä merkitsee yksi pikku tyttö maailmassa? Voiko hänkin tulla suureksi ja kuuluisaksi? Kyllä, miksikä ei? Hän ei voi taistella sodissa, hän ei voi palvella maatansa samalla tavalla kuin poika; mutta hän voi taistella yhtä rohkeasti, vieläpä rohkeammastikin murhetta ja puutetta vastaan sekä kaikkea pahaa vastaan kuin maailmassa on; hän voi taistella totuuden puolesta, palvella Jumalan valtakuntaa ja elää ihmisten onneksi. Tyttö on saanut heikomman käden, mutta yhtä suuren ymmärryksen,

lämpimämmän sydämen ja suuremman kärsivällisyyden; miksipä hän ei voisi tulla suureksi ja kuuluisaksi? Mutta hän ei tahdo, hän tietää parempaa, ja se on nöyrästi ja huomaamatta, kenenkään tietämättä hyvän tekeminen.

Muistanpa yhden pikku tytön, taikka minä en muistakaan sitä aikaa, kuin hän oli pienenä, sillä se oli jo ammoon, mutta minä muistan, kuin hän oli vanhana ja harmaapäisenä. Ja nyt minä kerron sinulle hänen lapsuudestaan.

Länsisuomessa on lähellä Uttakaupunkia Pyhäjärvi jonka vesi juoksee Eura-jokea myöten Pohjanlahteen. Joessa on suuri vedenputous ja koski, ja kosken rannalla on Kauttuan rautatehdas. Vähän alempana on suvanto ja matala ranta. Ajatteleppas istuvasi siinä rannalla lämpöisenä kesäpäivänä katselemassa salakkain leikittelyä päivän paisteessa.

Muutamia pikku tyttöjä tulee tehtaasta. Paljain jaloin he astuskelevat, he nostavat ylös helmansa ja kaalavat matalaan veteen. Se heitä hyvin huvittaa. He huutavat, kun joku näkymätön kivi pistää heidän arkaa jalkaansa, mutta hetipä he jälleen pulikoivat taas yhtä iloisesti. Salakat ovat uteliaat ja uivat niin läheltä heidän paljasten säariensä ohitse, että melkein koskevat niihin, mutta ottaa niitä kiinni, kas, sepäs vain ei onnistu. Tyttöillä on vasemmassa käsivarressa pikku kori; he kumartuvat ja pistävät oikean kätensä veteen. He etsivät jotakin pohjasta ja he löytävätkin. He ottavat sen ja panevat ilosta huudahtaan koriinsa.

No, mitä he sitte löytävät? Ei kauniita, monivärisiä kiviä, joita lapset mielellään poimiskelevat rannoilta, vaan soikeita, puolipyöreitä, mustanharmaita, likaisia kappaleita, jotka eivät suinkaan ole mieluiset ottaa käteen. Ne kappaleet likaisivat puhtaan esiliinan. Tytöt kantavat saaliinsa koreissaan rannalle, kaatavat ne ruohoon ja istuutuvat hyvin hiljaa odottamaan. Hienoa naurun hissutusta on vaikea pidättää, mutta hiljaa nyt tahdotaan olla, hyvin hiljaa. Nuo kummalliset, vedestä tuodut esineet pysyvät hyvän aikaa ihan hievahtamatta, kuin olisivat kuolleet. Ne ovat suuret kuin lapsen käsi, litteät ja yhteen sovitetut kahdesta kuoresta joista ylempi on kannen näköinen. Kohtapa näkyy jo, että kannessa on saranatkin ja että se voidaan auaista sisältä päin. Se todellakin aukenee, hyvin hitaasti ja varovaisesti, ja sen reunaan ilmestyy kaksi hoikkaa sarvea, jotka tunnustelevat ruohoa edestään. Jos on hyvin hiljaista, pistäytyy piankin esiin kellertävänvalkoinen tai harmaanvalkoinen pää tuossa merkillisessä kotelossa asuvasta madosta. Se näyttää tähystelevän, onko paikka turvallinen, ja huomattuaan, ett'ei mitään ole hätyyttämässä, mataba se ja vetää osan ruumiistansa esiin, taikka se ei oikeastaan mada pois kotelosta, sillä se on kiinni kasvanut kuoreensa; mutta se kurkottautuu niin pitkälle, että saa maasta kiinni, ja alkaa sitte vetää kuorta perästään. Niinhän olet arvattavasti useinkin nähnyt raakkujen tekevän, ja arvaat, että nämä rumat, mustanharmaat elävät esineet ovat *simpukoita*.

Simpukka kun arvaa olevansa turvassa, vetäytyy hitaasti eteenpäin. Mutta pienimmästäkin kolahduksesta tai maan tärähdyksestä vetäytyy simpukan asukas heti kuorensa sisään, kansi painautuu kiinni, eikä sitä ole sitte helppo saada auki. Lapset katselevat tuota ilokseen ja ihmeeeseen. He ovat kuulleet puhuttavan, että petolinnut välistä kantavat nokassaan tuollaisen simpukan korkealle ilmaan ja pudottavat sieltä kallioon tai kivikkoon, että kuori särkyisi, he kun sitä eivät jaksa nokallaan hakata rikki. Tuo pudottaminen voi onnistua, mutta myöskin olla onnistumatta. Jos se onnistuu, saa lintu hyvän aamiaisen, niinkuin muutamat herkkusuut ihmisetkin syövät ruokasimpukoita; mutta jos se ei onnistu, jää linnulta herkkusuu saamatta.

Pikku tytöt eivät suinkaan aikoneet syödä simpukan matoa; ei, mitä vielä, hekö, jotka eivät tohtineet syödä viatonta vaapukkamatoakaan! No, mitä he sitte aikoivat? Ja mitä varten he kaalelivat vedessä simpukoita etsimässä?

Sen minä kerron sulle. Heillä oli mukanaan suuri pöytäveitsi, ja sillä he aukoivat simpukkain kuoret. He eivät ollenkaan ajatelleet, että he siten turmelivat pikku matoraukan, joka oli kiinnitettynä huoneesensa ja jonka täytyi kuolla, kun siltä suojeleva kuorensa pois riistettiin. Tytöt etsivät jotakin kuoren sisältä, etsivät usein turhaan ja viskasivat pois tarpeettoman kuoren elävine sisuksineen. Mutta yht'äkkiä kuului eräs heistä huudahtavan ilosta, hän oli löytänyt jotakin, *oikean helmen*.

Sellaisia helmiä harvoin löytyy näistä rumista harmaista simpukoista, jotka matelevat jokiemme ja kymiemme pohjalla. Niitä on kuoren sisällä eräessä kulmassa ja niitä luullaan jonkinlaisiksi kasvannaisiksi, kun simpukka on loukkautunut. Helmet ovat loistavat ja valkeat kuin maito taikka, harmahtavan valkoiset, hyvin kovat ja eri kokoiset, välistä ainoastaan pienen neulannupun kaltaiset, välistä taas suuret kuin pihlajan marja. Sellaisesta suuresta helmestä maksaa kultaseppä paljon, sillä hän sovittelee niitä kalleihin kaulakoristuksiin ja muihin koruihin, niin että tuollaisen simpukka raukan sisällys voi koristaa kuninkaankin tai kuningattaren kruunua. On löydetty monta sellaista kallista helmeä Suomesta ja Ruotsista; ja löytyisipä niitä arvattavasti paljon enempiäkin, jos vain niitä ahkerammasti etsittäisiin. Mutta moni katsoo sitä turhaksi vaivaksi, kun usein saa avata viisikymmentä, jopa satojakin simpukoita, löytämättä ainoatakaan helmeä. Simpukat kyllä ovat iloissaan, kun heistä niin vähän pidetään lukua. He mieluisemmin tahtovat elää rumina ja halveksittuina mudassa joen

pohjalla kuin menettää henkensä kuninkaan kruunujen kaunistamisen tähden. Oletko nähnyt läheltä leivoa? Se on hyvin vähäpätöisen näköinen harmaa lintu, mutta eikö se laula kauniisti? Samoin ne ovat simpukatkin ja monet muut, jotka näyttävät ulkomuodoltaan mitättömiltä ja rumilta. Eihän voida koskaan tietää, mitä tuolla kuoren sisällä saattaa olla. Vaan jos etsitään, niin sieltä ehkä löytyy oikea helmi.

Pikku tytöt Kauttuan rannalla eivät suinkaan olleet julmat, he tietystikään eivät olisi tahtoneet turmella mitään elävää olentoa, mutta helmiä he mielellään tahtoivat löytää. Se tyttö, joka nyt ilosta huudahti rannalla, oli nimeltä Fredriikka. Hän oli löytänyt helmen, melkein puolukan kokoisen, ja hän oli mielestään nyt niin rikas, että olisi voinut ostaa koko Suomen, ehkäpä vielä Ruotsinkin. Hän itse kertoi, miten iloinen hän oli. Vaan kukapa uskoisi, että juuri hänestä tuli sitte niin helläsydäminen tyttö, ett'ei hän olisi kaikkein koko maailman helmienkään hinnasta tappanut viatonta elävää olentoa. Lapset sitä eivät ajattele pieninä ollessaan, mutta kun kasvavat niin suuriksi, että kykenevät ajattelemaan, koskee heidän sydämmeensä, jos vain ovat hyviä lapsia, että minkään elävän tarvitsisi kärsiä heidän tähtensä. Oletko kuullut puhuttavan kevät-yhdistyksestä, joka suojelee pikku lintuja? Sitä tekevät kevät-yhdistyksen lapset sekä turvattomani pikku lintujen tähden, joita niin monet pahat ihmiset räikkäävät ja tappavat, että vielä paljon enemmän rakkaudesta Jumalaa ja hänen luotujansa kohtaan, koskapa Jumala on laupias kaikkia kohtaan eikä suinkaan tahdo, että kukaan syyttömästi kärsisi.

Tämä pikku tyttö oli *Fredriikka Bremer*. Hänestä tuli hellin ja lempein suojelija kaikille köyhille, turvattomille, onnettomille ja vainotuille tässä maailmassa, niin hyvin ihmisille kuin kaikille eläville yleensäkin. Hän oli niin hyvä, että saattoi antaa viimeisenkin roponsa köyhille; mutta Jumala antoi hänelle moninkertaisesti sijaan, niin ett'ei hänellä koskaan ollut puutetta; hän ansaitsi paljon rahaa kirjoillaan, ja mitä enemmän hän ansaitsi, sitä enemmän hän antoi muille. Mutta voidaanhän olla hellä ja hyväsydäminen, siltä kuitenkin tulematta tuskallisen arkatuntoiseksi. Fredriikka Bremer kertoo eräästä pojasta, joka oli niin liiallisen hellätuntoinen, ett'ei hän voinut nähdä itikkain nälissään lentelevän puistossa keskikesän iltoina, vaan ojensi heille paljaan käsivartensa syötäväksi. Ja itikat tietysti söivät oikein innoissaan. Pojan sisar oli myöskin hyväsydäminen, vaan tuo hänestä sentään oli liikaa. Hän olisi voinut yhdellä läimäyksellä tappaa kaikki itikat, niin kiintyneet ne olivat veriseen työhönsä, ja kukapa olisi tyttöä siltä voinut sanoa julmaksi? Mutta tyttö ainoastaan ajoi pois itikat, sanoen veljelleen: "jos vielä kerran ojennat kätesi, niin minä tapan verenimijät!" "Itikka raukat!" sanoi hellätuntoinen poika. Mutta sisar nauroi ja sinä luullakseni naurat myöskin.

Fredriikka Bremeristä tuli kirjailija, jota ihmeteltiin koko Euroopassa, vieläpä Amerikassakin. Hän matkusteli kolmessa maanosassa ja löysi ystäviä kaikkialta, mihin hyvänsä hän tuli. Hän kirjoitti monta matkakertomusta sekä kertoeli, mitenkä elämän tosi onni löytyy hyvydestä, uskollisuudesta, rehellisyydestä, taidosta ja tiedosta, työstä ja luottamuksesta Jumalaan. Hän piti arvokkaana sitä, jota muuten niin vähän huomataan, nimittäin vaatimatonta, äänetöntä, lempeää toimintaa hiljaisessa kodissa. Hän muisti niitä, jotka niin moni unhottaa: vaikeroimatta itsensäkieltäviäisiä ja kärsiväisiä, ja niitä, jotka toisten onnen tähden unhottavat omansa. Tietysti hän ei voinut olla ajattelematta hyvää jokaisesta hyvästä äitistä, hellästä sisaresta ja rehellisestä vaimosta. Hän osasi kirjoittaa niin lämpimästi ja iloisesti kuin päivänpaiste. Ja muistellessaan, miten hän pikku tyttönä kaaleli Kauttuan joessa, sanoi hän leikillä: nyt minä lähden kokoomaan helmiä elämän virrasta! Pikku tyttö, kun kuulet hänen nimensä, niin muista, että hän on puhunut maan mahtaville sinun oikeuksiesi ja ihmisarvosi puolesta.

ROHKEUS VAARASSA,

Niin, rohkeutta vaarassa, rohkeutta vastoinkäymisissä, rohkeutta kiusauksissa, rohkeutta puolustamaan kanssaihmiesten ja omaa henkeäsi ja menestystäsi, rohkeutta taistelemaan totuuden puolesta, rohkeutta puolustamaan turvattomia ja viattomia vainottuja, rohkeutta kaikkea pahaa ja vääryyttä vastaan, rohkeutta kaikkeen hyvään ja jaloon, mutta ei tyhmänrohkeaa ja hyödytöntä rohkeutta kestämaan turhia vaaroja, ylvästymään muiden yli tai etsimään riitaa, että pääsisi joksikin mahtimieheksi. Pane tämä mieleesi!

Ehkäpä olet kuullut puhuttavan Östermyrasta, joka on kaukana Pohjanmaalla, juuri sillä kohdalla, jossa nyt Vaasan rautatie on piirtänyt Suomen kartalle uuden ajatusmerkki-viivan ja veturit kulkevat uuden ajan nopealla vauhdilla pitkin hedelmällisiä vainioita. Siellä on suuri ruutitehdas, joka kauan olikin ainoa laatuaan koko maassamme ja tuotti kaikille metsästäjille, vuorenmurtajille ja suomalaisille sotamiehille kaiken ruudin, kuin he tarvitsivat. Ja tiedäthän sinä, että ruuti, jota tehdään hiilestä, tulikivestä ja salpietarista, on hyvin vaarallinen tavara, joka helposti voi saada aikaan hyvin suuria

onnettomuuksia, jos se syttyy tuleen, milloin ei tiedetä olla varoillaan. Sentähden täytyy ruutitehtaissa työskennellä hyvin varovasti. Siellä ei kukaan saa polttaa tupakkaa eikä sytyttää tulta edes turvallisimpaankaan lyhtyyn; ei kukaan saa pitää taskussaan helposti syttyviä aineita eikä edes rautanaujojakaan saapastensa kantapäissä, kun rauta voisi sattua kolahtamaan kiveen ja siitä syntyä kipinä. Kaikkein vaarallisin paikka on kuivaushuone, johon äsken valmiiksi saatu, vielä kostea ruuti levitetään kuivamaan ja johon hienoa mustaa ruudintomua on asettunut kattoon ja seinille. Se tomu on niin tulenarkaa ja täyttää ilmankin niin kokonaan, että melkeinpä pelottaa siellä tulen ajattelemisenkin, eikä sinne saa kukaan mennä kovat kengät jalassa, vaan paljain jaloin tai sukkasillaan tai pehmeissä tohveleissa.

Suuren tulenvaaran tähden ovatkin kaikki ruudintekohuoneet rakennetut syrjään herrasväen kartanosta ja työväen asunnoista. Eihän koskaan voida olla niin varovaiset, ett'ei joku onnettomuus mahdollisesti saattaisi tapahtua. Ja samasta syystä ovat ruutitehtaat tehdyt vain hienoista puista, että vahinko olisi niin pieni kuin mahdollista, jos ne lentäisivät ilmaan. Niin, sinä varmaankin ajattelet: "siellä minä en tahtois asua!" Mutta tottumus tekee, että ne, jotka siellä asuvat, eivät ajattelekaan vaaraa, vaan luottavat, että ankara työnjohtaja yöt päivät vartioipi tehdasta, niin ett'ei mikään varomattomuus voi saattaa kaikkien turvallisuutta vaaraan.

Hyvin harvoin sitä on tapahtunutkin, mutta joskus on kuitenkin yksi tai useampia ruutihuoneita lentänyt ilmaan. Ja kerran kuuluu se tapahtuneen syystä, jota ei ole helppo estää, siitä näet, että ukontuli iski ruutihuoneeseen. Onhan sellaisia onnettomuuksia koitettu estää ukkosensyöteillä, jotka ovat kosteasta maasta aina ylemmäksi kattoa ja savupiippuja ulottuvat metallijohdot, yläpäässä terävä kärki; mutta eivätpä nekään aina auta.

Kyytirättäri Fredrik Salmenin luona Östermyrassa palveli tallirekinä nuori poika Jaakko Virtala. Siihen aikaan oli tapana, että nuoret rengit kävelivät sunnuntaiöinä seikkailuretkillä, välistä ottivat luvatta hevosia haoista ja ratsastivat ne turmiolle, välistä remusivat kapakoissa ja milloin taas tappelivat naapurikylän renkien kanssa. — "Jaakko", sanoivat eräänä lauantai-iltana kumppanit Jukka ja Taavi, "lähdeppäs nyt meidän kanssamme ja opi mieheksi! Nyt on paraiksi kuutamaa, että löydämme hevoset haasta. Tänä yönä ratsastetaan, ja Ankkurin muori osaa kyllä torpassaan laittaa puolikuppisia kanelin ja inkiväärin kanssa. Ota piiska kanssasi, Jaakko, ja hyvä, jos pistät lyijymukuran varrenpään, sillä saattaapa sattua, että naapurikylän pojat odottelevat meitä kirkkomäessä."

"En minä tule mukaan", vastasi Jaakko puhdistellessaan hevostansa tallissa. Hän ei sinä yönä huolinutkaan viedä ruunaansa hakaan.

"Ohoh!" sanoivat kumppanit. "Miksi et tule?"

"Sentähden että se on väärin ja isäntä on siitä kieltänyt ja varoittanut."

"Kas vain tuota, vaikk'ei vielä ole päässyt lasten luvusta!" ivasivat Jukka ja Taavi. "Tunnusta, raukka, että pelkäät saavasi selkään!"

"En minä ole pelkuri", sanoi Jaakko.

"Kyllä sinä pelkäät hienoa pintaasi. Jospa kerran maistaisit kanelin ja inkiväärin kanssa laitettuja puolikuppisia, niin saisit parempaa rohkeutta."

"Antakaa minun olla rauhassa!" virkkoi Jaakko äkeissään ja heristi kumppaneja ratsustimilla.

"Vielä vai, porsas! Tuosta pojasta ei suinkaan tule koskaan miestä tässä maailmassa; jänishousu hän on, ja viekastelija kettu hänestä tulee, jos saa elää."

Jaakko pääsi rauhaan, ja hänen urholliset ystävänsä läksivät yölliselle seikkailulle. Tosin he sitte vähän pehmiteltyinä palasivat kotiin ja kuluttivat pyhäpäivänsä humalansa haihduttelemisella, mutta sen sijaan kehuivat he ylenmäärin miehuuttansa ja lupasivat kasvattaa Jaakkoa paremmin seuraavana lauantai-iltana hyvällä selkäsaunalla.

Sattuipa seuraavana maanantaina, 14 päivänä lokakuuta 1844, talvi tulemaan itämyrskynä. Tuuli ulvoi joka nurkassa ja pyöritteli savua ja kipunoita joka piipusta, sillä myrsky toi kylmää, niin että joka huonetta täytyi lämmittää. Työmiehet olivat tavallisessa työssään ruutitehtaalla, kun äkisti kuului hirvittävä huuto: "kuivatushuoneen katossa on tulta!"

Kuivatushuoneen! Kaikki tiesivät, mitä se merkitsi. Siinä oli paperikatto ja jostakin etäisestä piipusta tulleet kipunat olivat tarttuneet siihen.

Kaikki juoksivat pois tehtaasta niin loitos kuin pääsivät. Ei kukaan ajatellut muuta kuin itsensä pelastusta. Isäntä ja työnjohtaja eivät edes koettaneetkaan kehoittaa ketään sammuttamaan tulta;

saattoihan kuivaushuone minä silmänräpäyksenä hyvänsä räjähtää ilmaan eivätkä he tahtoneet lähettää väikeensä surman suuhun.

Silloin nähtiin jotakin outoa. Nuori poika, kädessä vesiämpäri, astui levollisesti ja vakavasti tikapuita myöten kuivaushuoneen katolle, ja jäljestä nousi vanhempi mies. He olivat Jaakko Virtala, joka oli kenenkään pyytämättä tehnyt rohkean päätöksen, ja hänen isäntänsä kyytirättäri, joka oli mieltynyt tähän rehelliseen poikaan ja tahtoi ennemmin kuolla hänen kanssansa kuin jättää häntä yksin vaaraan.

Katselijat matkan päässä seisoivat kauhusta kalpeina, tuskin uskaltuen hengittää. Mutta eipä sitä tuskaista odotusta kestänyt monta minuuttia; pian nähtiin pojan isäntineen yhtä levollisesti ja vakavasti laskeutuvan tikapuita alas. He olivat sammuttaneet katolta tulen juuri viime hetkenä, ennenkuin se ehti polttaa läpi paperin ja päästä hienoon ruudin tomuun.

Ihmisiä oli kokoutunut koko seudusta. Hurraa-huuto, kovempi kuin myrskyn pauhu kajahti yli syksyisten tasankojen, sänkivainioiden, nuorten ja vehreiden orasketojen, herrasväen kartanon ja kaikkein Östermyran tupien. Vielä ei kukaan uskaltanut lähestyä tuota vaarallista huonetta; saattoihan siinä vielä olla jäljellä joku tietämätön tulenkipuna. Mutta kun poika isäntineen palasi väkijoukkoon ja vakuutti tulen kokonaan sammuneen, silloin se toki täytyi uskoa ja silloin kaikki ylistivät heidän rohkeuttansa, kaikki tahtoivat pudistaa heidän kättänsä, tehtaan isäntä syleili heitä ja lupasi runsaasti palkita heidän suurenmoista urhotyötään. Sen hän kyllä tekikin; mutta eipä sellaisia töitä tehdä rahasta, eikä niitä voida palkita lahjoilla; niin tekee rehellinen, rohkea ja velvollisuutensa tunteva sydän, sentähden sen paraana palkintona onkin hyvä omatunto.

Rengit Jukka ja Taavi olivat ensimmäisinä lähteneet juoksemaan pois tehtaalta, minkä suinkin kerkisivät, ja he olivat myöskin ehtineet loitoimmaksi vaarasta, vaan palasivat nyt hiukan häpeissään muuhun väkijoukkoon. "No, mikä konsti olikaan sammuttaa tuon vertaista tulta, kun oli millä sammuttaa", sanoivat he ylvästellen Jaakolle. "Kyllä mekin olisimme nousseet katolle, jos olisi ollut vettä käsillä."

"Niin, tietysti", vastasi Isokylän ukko, jonka hevoset he olivat viime kerralla ratsastaneet turmiolle. "Varmaankin te vettä etsimään juoksite koko virstan päähän kuivaushuoneesta. Mitä teidän tarvitsi etsiä? Olisitte ratsastaneet varastetulla hevosella tikapuita myöten ylös ja sammuttaneet tulen puolikuppisilla!"

Nyt oli Jaakon vuoro nauraa kumppaneilleen. Hän kysyi hyvinluontoisesti, ensi lauantai-iltanako vai milloin hänen piti saaman selkäänsä, kun oli pelkuri.

Se suututti Jukkaa ja Taavia. "Onpas tuo vielä olevinaan ylpeäkin", arvelivat he. "Eikä kuitenkaan ole muu kuin pojannulikka, joka hiipii äitinsä hameiden taa piiloon eikä uskalla edes kertaakaan juoda päätänsä täyteen. Jänishousu hän on ja viekastelijana kettuna hän pysyy niin kanan kuin elää."

KALAIN ELÄMÄ MERESSÄ.

Ah sinistä merta, aavaa merta, syvää merta, joka välkkyi auringon paisteessa! Eikö se ole kaunis? Eikö se ole salaperäinen? Kuinka usein olenkaan seisonut rannalla ja katsellut värepintaisten aaltojen juoksentelua peräkkäin kuin valkoiset lampaat kukkaniityllä, eivätkä ne kuitenkaan saa koskaan kiinni toinen toistansa! Ne tulevat etäiseltä rannalta; niillä ei ole kotia eikä isänmaata. Heillä ei ole rauhaa yöllä eikä päivällä, ne vain lakkaamatta vyöryelevät meren silopinnalla. Tuhat vuotta ovat ne kulkeneet tuota kulkuansa, ja aina ne laulavat samaa laulua.

Mutta millainenhan on elämä, joka elää ja liikkuu aaltojen alla? Me sitä emme näe emmekä kuule; me asumme toisessa maailmassa. Me hengitämme keveää ilmaa; me iloitemme auringon kirkaasta valosta, emmekä me osaa käsittää, millaista on elää tuolla alhaalla ilman ilmaa, aurinkoa ja ääntä pimeydessä ja hiljaisuudessa, ja kuitenkin olla onnellinen. Sini meri, avara meri, syvä meri, etköhän meille kerran kertoisi, millaista on sinun hiljaisessa povessasi?

Kyllä, vastaa meri, kyllä minä mielelläni kertoisin, mutta ethän sinä ymmärtäisi minua. Minä olen niin äärettömän suuri; kuohuttelenhan minä aaltojani yli koko avaran maapallon. Minä olen keisarikunta, jossa on monta suurta maakuntaa, ja kaikki ne ovat ihan erilaiset. Minä kierrän haaleana kylpyvetenä maan keskustaa ja minä värisen pakkasesta napaseutujen jäävuorissa. Monta, monta miljoonaa elukkaa elää minussa, suuresta valaskalasta aina niihin näkymättömiin pikku eläviin asti, joita asuu tuhansia yhdessä ainoassa vesipisarassa. Kaikilla niillä on oma erityinen elämänsä, ja jos minä kertoisin kaikki,

ehtisit sinä tulla harmaapääksi vanhukseksi, ennenkuin minä kunnolla pääsisin alkuunkaan. Kuinka sinä voisit ymmärtää niin äärettömän suurta satua? Mene ennemmin jonkun pikku lapseni luo. Kysy Pähkinälahden kiiskiltä, miten kalat elävät, niin hän ehkä kertoo sinulle jotakin, jonka paremmin ymmärrät.

Kiitoksia, syvä meri; kyllä on niin, kuin sinä sanot. Minä kysyn halveksitulta pikku kiiskiltä. Hän tietää vain hyvin pienen osan sinun suuresta sadustasi, mutta hän kuitenkin tietää, mitä on meidän rannoillamme, ja senhän me ymmärrämme paraiten.

Kiiski sanoo: ei ole aina niin pimeä meressä, kuin te ihmiset luulette. Minä en ole asunut peninkulmain syvyisissä valtamerissä; siellä kyllä lienee pohjassa lakkaamaton yö. Mutta täällä meidän vesissämme erotamme selvästi yön päivästä. Me näemme päällämme pyöreän, tumman punaisen levyn, joka tanssii aalloilla. Se on taivaan aurinko; se paistaa veden läpi kaikkiin vesikasveihin, ja ne kurottelevat sitä kohti niinkuin lapsi käsiänsä äitilleen. Oletko milloinkaan soudellut peilityynessä rannassa ja katsellut veneestä alas läpinäkyvään veteen? Miten pehmeitä, hienolehtisiä kasveja siellä alhaalla! Ne ovat kuin korkeata metsää, vihreitä puistoja ja komeita puutarhoja. Me uimme kesällä meriauringon vaalean punaisessa valossa meriruoho-metsissämme, korkeain ja sammaleisten vuorten sekä syväin mutaisten laaksojen yli. Me emme niinkuin te pelkää putoavamme jyrkänteiltä emmekä loukkautuvamme kiviin. Niinkuin teidän lintunne lentävät korkealla pilvissä, niin mekin ihan vaivatta lennämme ylös veden pintaan ja siitä uteliaina katsoa tirkistelemme outoa maailmaa, joka liikkuu ilmassa meidän yllämme. Me näemme teidän venettenne ja laivainne kulkevan korkealla päämme päällitse, niinkuin te näette pilvien uivan ylitsenne ilmameressä. Välistä me näemme ihmisjalkoja pulikoimassa korkealla, sellaista te ette saa nähdä, sillä eipä kukaan poika eikä tyttö ui korkealla ilmassa. Muuten me mieluisimmin elämme meren pohjalla, sillä siellä meidän peltomme ja niittymme ovat. Me emme kynnä emmekä kylvä, eikä meidän kuitenkaan tarvitse koskaan olla huolissamme, mitä syömme tai juomme; sillä tiedämmehän hyvän Luojan pitävän huolta kaikesta, mitä tarvitsemme. Meillä ei ole tupaa, ei isää eikä äitiä, ei puolisoa eikä lapsia, ei sisaria eikä veljiä. Ystäviä meillä ainoastaan on tuhansittain ja heitä me seuraamme yli vuorten ja laaksojen.

Myöhään syksyllä, kun tulee pimeä ylämaailmassa, tulee vielä synkempi syvällä meressä. Silloin irtautuu vesiruoho juuriltaan ja ajautuu rantaan. Metsämme, puistomme ja kasvitarhamme häviävät kaikki. Vesi kylmenee, mutta siitä me vähän huolimme; emmehän me tarvitse turkkeja. Nyt on tähtein tuike ja kaunis, keltainen kuu ilomme ja huvimme, kun sen pitkä vapiseva hopearaita välkkyä kuin valopylväs meren päällä. Vielä me näemme heikon kajastuksen päivästä, mutta kun sitte eräänä aamuna etsimme aurinkoa, ei sitä enää löydykään. Ohut jää on peittänyt veden pinnan. Silloin se vielä on kirkas ja läpikuultava. Olemme saaneet lasikaton päällemme. Kalveassa jään läpi hohtavassa kajastuksessa näemme mustain varjojen kiitävän katolla ja kuulemme rapinaa ja helinää poikain luistimista, kun he iloissaan kiitelevät meidän ylitsemme ja leikkelevät raitoja jäähän.

Tätä kestää muutamia päiviä. Pakkanen kiihtyy, jää paksuneee ja tulee sikäli yhä läpinäkymättömämmäksi, kunnes viimein sataa lunta. Silloin on pimeys täydellinen, on niin pimeä, ett'emme voi erottaa hietajyvää vuoresta. Tuo pitkä, pimeä yö kestää neljä kuukautta ihmisten laskun mukaan, välistä viisi. Me haparoiden liikumme, tunnustellen ympärillemme suulla ja evillä. Me etsimme syvimmät haudat ja sulloudumme likekkäin, ystävät ja viholliset kaikki sekaisin. On niin hiljaista kuin pimeässä haudassa. Salakka ja hauki oleskelevat vierekkäin. Välistä avaa salakka suunsa; hän on silloin löytänyt pikku madon, ja sepä se onkin hänen aamiaisensa, päivällisensä ja illallisensa. Välistä hauki avaa suunsa, ja salakka solahtaa melkein huomaamattansa hauin vatsaan.

Me tarvitsemme myöskin ilmaa. Vetten auki ollessa onkin niissä aina ilmarakkuloita, mutta jään alla sitä tavaraa on niukalti. Matalat järvet jäätyvät välistä ihan pohjaa myöten, ja silloin kuolevat kaikki kalat. Joskus taas ihmiset hakkaavat rannalle jäähän avannon. Iloissamme ja kummastellen päivän kajastavaa raitaa riennämme me sinne hengittämään. Ukko onkii avannosta. Me näemme lihavan onkimadon painuvan pohjaa kohti. Ah, mikä herkku! Kaikki kilvaten ja toisiaan sysien kiiruhtavat sitä tavoittamaan ja sieppaamaan herkullista saalista. Särki on sukkelin. Kateellisesti me katselemme, miten hän sieppaa madon aivan kumppaninsa suun edestä, mutta samassa näemme hänen kimmurtelevan ylös. Meistä on käsittämätöntä, miten hänelle on tullut sellainen halu tanssia pystysuoraan ylös; mutta me kalat olemme luonteeltamme levolliset emmekä juuri milloinkaan kummastu. Kun siis mato uudestaan vaipuu pohjaan päin, koetamme taas kilvan sitä siepata, ja sukkelimmalle tulee samanlainen halu tanssia ylös. Niin käy meille toiselle toisensa jälkeen. Viimein alkaa avannon laidalla istuvalla ukolta palella sormia, ja hänen paistaessaan ja syödessään meidän kumppanejamme saamme me turhaan odotella tuota kavalaa matoa.

Viimein tulee kevät. Jää halkeilee pauhulla, aurinko on kuluttanut rikki meidän lumipeittoisen lasikattomme; sen raoista alkaa meille näkyä päivänvaloa. Myrsky vinkuu, jää huokailee tuskasta ja murtuu viimein, Ensin näkyy vain pieni reikä katossa; se sitte suurenee ja kasvaa päivä päivältä ja kun viimein jonakin aamuna katsahdamme ylös, paistaa vaaleanpunainen aurinko taas aukealle,

aaltoilevalle, vapaaksi päässeelle merelle.

O, sä ihmislapsi, joka et koskaan ole ollut vangittuna pitkän, pimeän ja hiljaisen yön autiuteen, sinä et tiedä, miltä tuntuu tuo äkillinen pääsö pimeydestä valoon! Mene alas kellariin, paneta vahva kivipaasi aukon päälle ja asu siellä neljä kuukautta ja kauemminkin, kuulematta äänen hisaustakaan muusta maailmasta, sekä nouse sitte jonakin kevätaamuna auringon valoon, ihmisten iloiseen hälinään ja lintujen lauluun! Silloin tiedät, miltä kaloista tuntuu jäiden lähtö. Me kalat olemme tuohon tottuneet; mutta keväästä ja taivaan valosta iloitsevat kaikki niin meren kuin maankin eläjät. Rakasta valoa, sinä ihmislapsi, ja kiitä Jumalaasi siitä, sillä sinä olet luotu valoon, ja valon lapsena tulee sinun aina vaeltaa Jumalan edessä hänen pelossaan ja totuudessaan.

PUNAINEN TUPA.

Aina ja Ruusu leikkivät vehreällä kentällä maantien varrella.

Aina. Tänäänhän on toukokuun ensi päivä. On niin erittäin hauskaa. Katsos tuota kirkasta hopearahaa! Sen sain tänään mummoltani.

Ruusu. Juuri samanlaisen sain minäkin isältäni.

Aina. Mitäs me nyt niillä ostamme?

Ruusu. Niin, mitäs ostaisimmekaan? Ehkäpä piparkakkuja, vai mitä?

Aina. Taikka sokurisia tippaleipiä. Niitähän aina syödään toukokuun ensi päivänä.

Ruusu. Ja vähän simaa. Sillä siitä kasvaa ydintä luihin.

Aina. Maltahan, minä tiedän, mitä teemme. Me ostamme tuon pienen punaisen tuvan tuolta maantien varrelta. Siinä me sitte yhdessä asumme, Ruusu.

Ruusu. Niin me teemme ja muutamme siihen jo huomenna.

Aina. Enpä tiedä, ehdinkö minä huomenna. Minulla on niin pitkät läksyt, ja nukkienikin pitää saada uudet kesävaatteet. Mutta ehkä ylihuomenna.

Ruusu. Niin, ylihuomenna. Ja sitte me ostamme kumpikin pikku lehmän.

Aina. Ja pikku vasikan kumpikin.

Ruusu. Sitte me lypsämme lehmiä.

Aina. Ja siivilöimme maidon pyttyihin. Mutta pitää meidän saaman kahvikermaakin.

Ruusu. Tietysti. Me kutsumme isän ja äitin ja molemmat mummot kahville.

Aina. Ja silloin meillä on äsken kuivattuja korppuja. Niitä me ostamme leipurista.

Ruusu. Ei; kuulehan, me paistamme niitä itse. Onkohan siellä leivintupaa?

Aina. No, jospa ei ole, niin paistamme kyökissä. Me hankimme kumpikin oman pikku taikinapytyn ja alustamme taikinan itse.

Ruusu. Ja leivomme kakkuset vähillä jauhoilla. Ja sitte paistamme ne.

Aina. Mutta ensin pitää niiden nousta.

Ruusu. Niin, ensin pitää niiden nousta. Ja vähän näkkileipää paistamme myöskin. Sen koristelemme ja pistelemme itse, vai mitä arvelet?

Aina. Tietysti. Ja me kirnuamme voita kermasta. Kyllä minä osaan kirnuta.

Ruusu. Osaan minäkin. Minä sain pienen punaiseksi maalatun kirnun joululahjaksi. Mutta jospa vain ei olisi hiiriä kyökissä.

Aina. Meidän pitää hankkia pikku mirri.

Ruus. Ja pieni koira; sen me ristimme Pikuksi ja panemme sille kaulaan punaisen nauhan.

Aina. Kummankin pitää meidän hankkia oma kanansa ja oma kukkonsa. Kun saamme munia, paistamme lätyjä ja kutsumme vieraita lätyille.

Ruus. Mutta tiedäppäs, Aina, ei käy mitenkään päinsä pitää kahta kukkoa. Ne tappelevat hirveästi.

Aina. No, sitte lienee parasta, että hankimme vain yhden: mutta sen sijaan hankimme kananpoikasia ja muutamia ankoja.

Ruus. Kuulepas, meidän pitää välttämättä saada muutamia kyyhkysiä, ne ovat niin kauniit ja kesyt. Jospa vain haukka ei niitä veisi!

Aina. Ei vie, silloin Frans ampui sen jousipyssyllään. Mutta pitäisihän meillä olla hevonenkin. On niin hauska ajella.

Ruus. Vaan kukapas sitä hoitaisi?

Aina. No, se tietysti on renkien asia. Mitäs arvelet, pitäisikö meillä olla pässikin?

Ruus. Minä pelkään pässiä. Eiköhän riitä, jos meillä vain on muutamia pikku lampaita?

Aina. Ja pikku porsas. Hän saa syödä likaämpäristä.

Ruus. Entä sitte, kun porsas kasvaa suureksi?

Aina. Sitte teemme siitä syltystä. Minä syön mielelläni sorkkasyltystä.

Ruus. Millaiseksi sisustamme sitten tupamme?

Aina. Hyvin sieväksi. Talvella ruudukkaat matot ja kesällä katajanhavut lattialla. Neljä tuolia ja pöytä, kaksi piironkia ja sänky. Tietysti me makaamme samassa sängyssä?

Ruus. Tietysti. Mutta kuka meitä herättää aamusilla?

Ruus. Kukkohan sen tekee, sisko kulta! Ja sitten me keitämme itse kahvimme. Emme me piikaa tarvitse. Sanoohan isä aina minua äitin piiaksi.

Ruus. Utta, Aina, ei ole hauskaa pestä lattiaa. Ja kuka pesee vaatteemme?

Aina. Ne me lähetämme kotiin isoon pesuun. Ja kyllähän Stiina pesee lattian.

Ruus. Vaan mistä saamme ruokaa?

Aina. No hyvä Ruusu, etkö nyt tuota ymmärrä, että me ostamme ruokaa ja sitte itse keitämme.

Ruus. Vaan mistähän saamme rahaa millä ostaa?

Aina. Niin, mistä saammekaan rahaa? Maltappas kun ajattelen. Me teemme luutia ja vastoja ja myömme kaupunkiin.

Ruus. Riittääköhän se?

Aina. Tietysti se riittää. Ja voimmehan sen lisäksi opettaa pikku lapsia lukemaan.

Ruus. Mutta silloin voi sattua, että ne ovat laiskat ja vallattomat.

Aina. No, pidämme sitä varten varalla vitsat uunin solassa. Siitä tulee hauskaa.

Ruus. Tuleeko hauskaa vitsan antamisesta?

Aina. Ei, vaan luettaa pieniä lapsia. Ja kiltit lapset saavat leikitellä meidän nukeillamme. Nukkekaapin otamme mukaan.

Ruus. Kyllä. Ja joka pyhä käymme kirkossa.

Aina. Mutta kun sataa ja on ruma ilma, luemme saarnan kotona.

Ruus. Ja sitten iltapäivällä tulevat ne kaikki meille: sinun isäsi ja minun isäni, sinun äitisi ja minun äitini, molemmat mummomme ja Mimmi ja Anni ja Eliina ja koko konkkaronkka.

Aina. Niin, siitä tulee oikeat pidot. Meidän on varustettava lihamylly.

Ruus. Ja kakkupannu. Kuuleppas, minä osaan tehdä leivoksia.

Aina. Taikka myöskin paistamme torttuja. Panemmeko Lasten kuvalehteä ja Sirkkaa [lasten sanomalehtiä] torttupaperiksi?

Ruus. Eikö se olisi pahoin tehty?

Aina. Ei, emme me niitä ota, ne ovat niin hauskat lukea.

Ruus. Niin ovat. Kuules, me paistamme torttuja "sodalla"; suuret sanomalehdet ne juuri siihen kelpaavat. Meidän pitää myöskin hankkia mansikoita ja maitoa.

Aina. Taikka vaapukoita ja maitoa. Ja mustikkakreemiä ja puolukkapuuroa ja mesimarjahilloa ja muuramia. Kyllä minä osaan laittaa hyvää ruokaa.

Ruus. Ja minulla on nukkien kokkikirja. Sitä paitsi laitamme lintupaistia gurkkujen kanssa.

Aina. Ja tuoretta lohta spenaatin kanssa. Vai otammeko sen sijaan munia?

Ruus. Ja retiisejä ja punajuurikoita ja persiljaleivoksia. Emmehän huoli lihasopasta?

Aina. Emme, keitämme vain rusinasoppaa, ja panemme siihen hyvin paljon rusinoita.

Ruus. Siitä tulee oikein hauskaa!

(Kaksi köyhää lasta tulee pitkin tietä ja pysähtyy leikkikentän kohdalle.)

Aina. Nuo varmaankin mieluisemmin söisivät lihasoppaa. Kysykäämme pärs heiltä. Mitä te söitte tänään päivälliseksi?

Köyhä poika. Emme me ole syöneet päivällistä.

Ruus. No, mitä sitte söitte aamiaiseksi?

Köyhä tyttö. Emme me ole syöneet aamiaistakaan, pikku mamseli.

Aina. Mutta sehän on kauheata. Ehkä että ole juoneet edes kahviakaan leivän kanssa?

Poika (kummastuen). Kahviako?

Tyttö. Emme me ole koskaan nähneetkään kahvia, pikku mamseli.

Ruus. No olettehan ainakin syöneet maitoa vehnäkorppujen kanssa?

Poika. Eilisiltana saimme leipäpalasen tuolta kylästä.

Aina (katsoen Ruusua). He ovat *eilisiltana* syöneet kuivaa leipää!

Ruus (katsoen Ainaa). Ja me tässä mietiskelemme kaikkea hyvää, mikä vain paraiten maistuisi!

Aina (pojalle). Kas, tästä saat rahani, ostakaa itsellenne leipää!

Ruus (tytölle). Ota sinä minun rahani ja ostakaa sillä maitoa!

Köyhät lapset. Jumala siunatkoon teitä, pikku mamselit!

(He astuvat iloisesti edelleen).

Ruus. Mutta mitenkä nyt käy punaisen tupamme?

Aina. No, kyllä me kuitenkin kerran saamme tuvan. Minä luin raamatusta, että ken antaa köyhille, hän lainaa Jumalalle. Kyllä sen Jumala takaisin maksaa.

KNUT SOITTELIJA.

Knut oli köyhä, sekä isästään että äitistään orvoksi jäänyt poika parka ja asui isänsä äitin luona Helmikarin rannalla. Paita hänellä oli, mekko, housut ja lakki; enempäähän ei kesällä tarvittukaan.

Talvella hänellä oli villasukat ja virusut; ja olipa sitä jo siinä tavaraa. Iloinen hän oli, aina iloinen, mutta aina myös nälkäinen. Ei se ole huono konsti, että osaa yht'aikaa olla iloinen ja nälkäinen.

Onnettomuudeksi hänen kelpo mummollaan harvoin oli niin paljon ruokaa, että poika olisi saanut syödä kylläiseksi asti. Mummo kehreäli villalankaa ja lähetti Knutin viemään sitä herra Petterin suureen kartanoon Harjulaan, joka oli peninkulman päässä. Kun Knut toi langasta rahat, osti mummo sillä jauhoja paistaakseen reikäleipää. Rysä mummolla myöskin oli, niin että välistä voitiin saada kalojakin, kun vain Kala-Joonaksen pojat auttoivat Knutia sen veteen laskemisessa. Jos langasta tuli rahaa runsaanlaisesti, saatettiin joskus herkutella piimälläkin, ja perunoita antoi peltotilkku tuvan vieressä, kammarin lattian kokoinen. Mutta eipä aina ollut niin hyvä elämä, Knutin pikku vatsa sai usein huudella ja kurista lisää, vaan yhtä iloinen Knut siltä aina oli.

Eräänä aamuna istui Knut nälkäisenä Helmikarin rannalla ja poimiskeli keltaisia kiviä, jotka olivat näöltään kuin pehmeät, lämpöiset, keitetty perunat. Knut parka, eivät ne kelvanneet syötäväksi, hän viskeli ne jälleen nauraen pois. Olipa siinä jotakin kivien välissä. Knut otti sen ja huomasi sen pieneksi ruokopilliksi, jollaisia lapset huviksensa leikkelevät rannikoilla. Tuo nyt ei ollut mitään merkillistä, mutta Knut tahtoi koettaa, oliko pillissä ääntäkin. Kyllä siitä todellakin ääntä läksi, sillä voi soittaa kolme ääntä: *puu pyy pii*. Sen huomattuaan Knut huviksensa pisti pillin mekon taskuun.

Tämä sattui olemaan nälkäpäivä, eikä Knut ollut saanut minkäänlaista aamiaista. "Jospa nyt olisin herra Petterin kyökissä Harjulassa!" ajatteli hän itsekseen ja oli jo tuntevinaan paistetun silakan hajua.

Jotakin piti hänen tekemän. Hän istuutui rannan kivelle onkimaan. Mutta eipä kuulunut kaloja. Meri oli peilikirkas eilisen myrskyn jäljestä, aurinko paistoi, maininki vieri suurina lasivuorina rantaan ja suuteli Aallottaren jälkiä hietikolta. "Mitähän mummolla lienee päivälliseksi tänään?" ajatteli Knut itsekseen.

Silloin eräs laine nousi niin korkealle, että kasteli Knutin paljaita jalkoja, ja siitä kuului puheen sipinä: "Knut, oletko löytänyt prinsessan taikapillin? Sillä voi soittaa kolme ääntä: *puu* nukuttaa, *pyy* itkettää, *pii* naurattaa."

"Mitä hullua?" sanoi Knut. "Onko se taikapilli? Mene tiehesi, aalto; kyllä minä löysin pillin, vaan aion sen pitääkin."

Aalto mutisi jotakin, kenpä sen tiesi mitä, vieri jälleen pois eikä enää palannut. "Vai niin, vai osaat sinä loitsia. No, loitsippas minulle onkeeni kala!" Ja Knut puhalsi *puu puu*.

Kohtapa tulikin ensin salakka, sitte särki ja viimein hauki vedenpintaan, sivullansa liputellen, aivan kuin olisivat maanneet. "Tästäpä tulee tuoretta kalaa!" arveli Knut ja soitti soittamistaan. Hetkisen kuluttua oli koko ranta täynnä sivullaan uivia kaloja: salakoita, särkiä, ahvenia, lahnoja, säynäitä, kuhia, siikoja, lohia ja kaikkia noita pikku maimoja, kuin meressä elää. "Tuleehan tästä oikein suuri kalansaalis!" ajatteli Knut ja juoksi tupaan noutamaan haavia.

Palatessaan rantaan näki hän siellä vesilintuja niin paljon, kuin ilmaan mahtui. Kalalokit olivat ahneimmat ja pahimmat parkumaan, niin että se kuului puolen peninkulman päähän. Mutta oli siinä heidän joukossaan kaikenlaisia muitakin: sorsia, hanhia, jopa joutseniakin. Ja kaikki ne kiireen kaupan nieleksivät noita veden pinnassa kelluvia kaloja. Keskelle parvea syöksyi alas suuri kalakotka ja tempasi kynsiinsä kymmennaulaisen lohen.

"Malttakaas, varkaat!" sanoi Knut, otti rannasta kiviä ja alkoi viskellä lintuja. Muutamia hän osasikin siipeen, toisia jalkaan, mutta eipä yhdenkään näkyneen mieli tekevän luopua saaliistaan. Silloin kuului pyssynpamaus, vieläpä toinen ja kolmaskin läheisestä salmesta. Muutamat linnut nyt kääntyivät sivulleen ja uivat veden pinnalla kuin kalat. Pamauksia kuului ehtimiseen, kunnes koko lintuparvi oli ammuttu tai ajettu parkuvana joka taholle pakoon.

Venhe kolmen pyssymiehen kera lähestyi rantaa kokoomaan saalista. Linnustajat olivat herra Petter ja kaksi hänen ystäväänsä. He nousivat hyvin iloissaan maalle. "Kas Knutia!" sanoi herra Petter. "Miten ihmeen tavalla sinä olet saanut kootuksi niin paljon lintuja Helmikarille?"

"Minä soittelin kaloille ja linnut pyrkivät niiden seuraan", virkkoi Knut veitikkamaisesti.

"No, sittehän sinä olet aika sukkela soittaja. Täst'edes olkoonkin nimesi Knut Soittelija."

"Olkoon menneeksi!" sanoi Knut, jolla ei ennestään ollutkaan mitään sukunimeä; niin hän saattoi yhtä hyvin olla Soittelija kuin mikä muu Mökkilä, Mäkelä tai Mattila hyvänsä.

"Mutta kuuleppas sinä. Knut Soittelija, mitenkä sinä tänään näytät niin huonolta? Olethan laiha kuin

humalasalako."

"Niin, miksikäpä minä en näyttäisi huonolta, kun olen nähnyt niin paljon ruokaa, mutta en kuitenkaan ole saanut syödäkseni mitään eilisestä päivällisestä asti?" vastasi Knut iloiseen tapaansa.

"Vai niin. No tule sitte tänään päivälliselle Harjulaan, koska toimitit meillä niin hyvän saaliin! Mutta tule vasta kello neljän aikaan, ei noita lintuja ennen ehditä höyhentää, kyniä eikä paistaa."

"Kiitoksia paljon!" sanoi Knut, vaan ajatteli mielessään: "olipa se jotenkin myöhäinen päivällisaika miehelle, joka ei ollut syönyt eilisestä päivällisestä asti."

Herra Petter sousi pois, Knut meni mummonsa luo.

"No, Knut, oletko nähnyt kaloja tänään?"

"Nähnyt niitä kyllä olen, mutta linnut söivät kalat ja herra Petter ampui linnut."

"Se oli huonosti, se, Knut. Nyt meillä ei ole muuta päivälliseksi kuin kaksi silakkaa, neljä perunaa ja puoli leipäkakkua."

"No, ei siitä lukua, mummo! Syökää te; minua kutsuttiin päivälliselle Harjulaan, ja sieltä minä tuon juustopalan taskussani."

"Älä mene oikotietä Kiikkalan metsän läpi, Knut; siellä asuu keijukaisia ja kolme noitakuningasta: vuoren kuningas, lumikuningas ja metsän kuningas. Mene ennemmin rantatietä, siellä on turvallisempaa; mutta varo sielläkin Vellamo!"

"Rantatie on niin pitkä, mummo, enkä minä ole syönyt mitään eilispäivällisestä asti."

"No, mene mitä tietä tahdot; mutta älä ajattele ruokaa, se saattaa kiusaukseen."

"En, mummo, minä ajattelen vain tulevia kylänlukuja."

Knut läksi astumaan, ajatellen kylänlukua; mutta päästyään tienhaaraan ajatteli hän: "Narripa ihan olisin, jos näin nälkäisellä vatsalla astuisin kaksi peninkulmaa yhden sijasta."

Niinpä hän poikkesi oikotielle Kiikkalan metsään ja päätti ulkomuistilta kysellä itseltään katkismusta, kunnes ehti astua läpi metsän. Vähän matkan päässä hän jo näki pienen laihan ukon vetävän kärryillä kahtatoista rautakankea. "Kas, hyvää päivää, Knut Soittelija!" sanoi hän. "Miten sinä noin huonolta näytät tänään?"

"Niin, miksikä en näyttäisi huonolta, kun en ole syönyt muuta kuin katkismusta eilispäivällisestä asti? Mutta mistä te tiedätte minun uuden nimeni?"

"Kyllä minä kaikki nimet tiedän."

"Saanko auttaa teitä? Tehän aivan läkähdytte kuormanne edessä."

"Työnnä takaa, jos tahdot, Soittelija."

Knut työnsi, ja kohta he tulivat metsässä suuren vuoren eteen. "Tässä minä asun", sanoi ukko. "Astu sisään, niin tarjoanpa sinulle jotakin oikein hyvää, kun autoit ja työnsit kuormaani."

Ukko astui vuoren sisään. Knutin vatsa sanoi: astu jäljestä! Ja Knut astui. Tuota pikaa saapuivat he suureen maanalaiseen palatsiin, jossa kaikki oli välkkyvää puhdasta kultaa, hopeaa ja kalliita kiviä. "Asutteko te tässä?" kysyi Knut.

"Tottahan minä tässä asun, kun olen vuoren kuningas, ja huomenna minä vietän tyttärentäni häitä. Kaikella minun väelläni on niin kiire, että minun itseni täytyi noutaa ruokani kankirauta-vasaran alta."

"Sekö rauta, jota veditte kärryissä?"

"Kankirautaa, poikaseni, paraanlaatuista kankirautaa. Se on toki toista kuin tuo joutava malmi. Kankirauta on minun lempiruokaani, varsinkin kun se on oikein valkoisen liekkuvana. Oletko sinä koskaan syönyt kankirautaa?"

"En, mikäli muistaa jaksan."

"No, sittepä saat maistaa jotain aivan erinomaista. Katso nyt tarkkaan, minä panen kaksi kankea palavaan uuniini. Kolmen minuutin kuluttua ne hehkuvat ihan valkoisina; ryömi silloin uuniin ja haukkaa ihan lämpimältään!"

"Kiitoksia paljon; mutta antakaa minulle enemmän reikäleivästä tehty voileipä ja hyvää viilipiimää."

"No, tuopa vain ei näy ymmärtävän, mikä hyvää on! Heti uuniin, poika, jo on rauta kuuma!"

"Tokkohan? Eiköhän se liene liian kuuma."

"Mitä löpöttelet? Tavallinen kammarilämminhän tuossa vain on!" mutisi ukko ja tahtoi kaikin mokomin työntää Knutia palavaan uuniin. Mutta kyllähän arvaat, kuka siitä kypälämäkeen läksi. Knut juoksi, mikä kypälistä pääsi, löysi oven ja pelastui onnellisesti metsätielle.

"Mummo oli oikeassa", ajatteli Knut; "nyt minä kyselen itseltäni katkismusta."

Knut ajatellessaan noita vaikeita kysymyksiä "mitä se on?" alkoi tuntea vilua. Kohtapa näkyi syykin, sillä siinä oli suuri lumivuori keskellä kesää. "Tämäpä on merkillistä", ajatteli Knut. "Mistähän nyt saisi itselleen vähän lämmintä ruokaa?"

Niin sanoen astui hän lumikinokseen ja ajatteli ruokaa, vaan yht'äkkiä hän pudota rumahti syvään reikään ja oli äkkiarvaamatta komeassa palatsissa, joka oli kokonaan rakennettu välkkyvästä jäästä. Siellä oli kirkas tähti- ja kuutamayö, kaikki huoneet olivat koristetut kirkkailla jääpeileillä, kaikki lattiat ripoitellut kuuraimanteilla. Kömpelöt lumiukot pyöriskelivät vatsallaan lattialla. Yksi ainoa seisoi suorana: pitkä, jäykkä jättiläinen, jääpuikkoja tukassa ja parrassa, yönuttu jääpaperista ja kengät jäätyneestä marjamehusta. "Kas, hyvää päivää, Knut Soittelija", sanoi jättiläinen, "miten sinä noin huonolta näytät tänään?"

"Miltäpä minä muulta näyttäisin, kun en ole eilispäivällisestä asti syönyt mitään muuta kuin kuumaa rautaa?" vastasi Knut kalisevain hampaiden välistä.

"Sinä olet liian kuuma, poika parka, liian kuuma. Minä olen lumikuningas ja kasvatan kaikki alammaiseni jäämöhkäleiksi, ja minä teen sinutkin jäämurikaksi. Ylilumiukko, pistäppä poika seitsemän kertaa jääkylmään veteen ja ripusta hänet johonkin naukaan jäätymään!"

"Ei, malttakaahan! Antakaahan ennemmin tuoppi lämmintä olutjuustoa; johan minä muuten olen näinkin jäämöhkäle!"

"Yli-lumiukko, anna hänelle palanen jäätynyttä elohopeaa ja tuopin täysi vilutautia, ennenkuin hänet kastat!" komensi jättiläinen.

Knut yritti lähtemään pakoon, mutta liian myöhään. Yli-lumiukko otti hänet kiinni kauluksesta, ja hukassapa Knut parka olisi ollut, ell'ei olisi tavannut taskusta käteensä ruokopilliänsä. Knut ei tiennyt muuta neuvoa kuin soittaa, ja nyt hän puhalteli *pii pii* niin pitkään kuin jaksoi. Heti vääntyivät pitkän lumikuninkaan kasvot irvistykseen, joka muka oli olevinaan iloa, mutta olikin vain raivon merkki siitä, että naurunpuuska niin äkisti pääsi valtaan. Hän nauroi, nauroi niin, että jääpuikot putoilivat hänen tukastaan ja leuastaan, hänen polvensa koukistuivat, ja viimein häneltä putosi koko pää särkyen tuhansiksi siruiksi. Kaikki lumiukot hajosivat naurusta ja sulivat likavedeksi, jääpeilit pilstautuivat hienoksi jauhoksi ja koko lumivuori muuttui pyryksi. Töintuskin jaksoi Knut itse pitää huuliaan yhdessä naurulta ja puhaltaa pilliinsä. Keskellä pyryä huomasi hän taaskin olevansa metsätieellä, lumi juoksi pois pauhaavina puroina ja kukoistava kesä jäi jäljelle.

"Nyt minä kyllä pidän varani", ajatteli Knut ja astui vakavasti eteenpäin, alkaen tavata muististaan "mitä se on?" Mutta kohtapa hän oli kaikkein sievimmän vehreän metsämäen kohdalla ja sieltä vuorten väliltä kiilui kaikkein kauneimpia punaisia mansikoita ruohokosta. "Eipä suinkaan liene vaarallista poimia muutamia mansikoita, kun päivällistä kuitenkin saan vasta kello neljän aikaan", ajatteli Knut ja astui aholle. Heti sinne päästyään huomasi hän, että nuo mansikoilta näyttävät esineet olivatkin vain tuhansia sievän pikkuisia, puna-hameisia keijukaisia. Ne eivät olleet pitemmät mansikan korsia, ja ne hupaisesti tanssivat vehreän ruohomättään ympärillä, jolla heidän kuningattarensa istui, ja hän oli kolme tuuma pitkä.

"Kas, hyvää päivää, Knut Soittelija", sanoi keijukaiskuningatar, "miksi sinä tänään näytät niin huonolta?"

"No, miltäpä minä muulta näyttäisin, kun en eilispäivällisestä asti ole syönyt muuta kuin kuumaa rautaa ja jäätynyttä elohopeaa? Minä luulin sinua mansikaksi."

"Poika paralla on nälkä", sanoi keijukaiskuningatar hovirouvalleen. "Antakaas hänelle kastepisara ja itikan jalka, että hän kerrankin saa syödä kylläkseen!"

"Kiitoksia paljon", virkkoi Knut. "Mutta jospa saisin korvollisen mansikoita ja kiulullisen maitoa!"

"Oletpa sinä täytymätön!" sanoi keijukaiskuningatar hyvin pahastuneena niin suunnattomasta

ruokahalusta. "Tiedätkö ihmislapsi, että olet tullut ilman lupakirjaa ja passia minun valtakuntaani ja tallannut kolmekymmentä minun alammaistani, niin ett'ei niistä ole jäänyt muuta kuin punainen pilkku jäljelle? Metsälukit, tehkää tehtävänne!"

Heti koko legioona, oikein summaton joukko pitkäsäärisiä lukkeja laskeutui lankojansa myöten alas puista ja aikoivat kietoa Knutia lukemattomiin hienoihin verkkoihin. Knutista tuollainen ilkeä pila ei ollut mieleen, hän pyyhälsi pois verkot ja yritti lähtemään metsätielle, mutta eipä päässyt paikastaan hievahtamaan. Hänen jalkansa kietoutuivat yhä vahveneisiin lankoihin, käsivartensa ja kätensä liimautuivat kiinni mekkoon, silmänsä sulkeutuivat, ja viimein kaatui hän kumoon ruohokkoon.

Hän ei voinut mitään nähdä, mutta kuuli koko metsämaen nauravan, ja keijukaisjoukko asettui piiriin hänen ympärillensä, he tanssivat hänen päällitsensä, nipistelivät häntä kuin itikat poskista ja riemuta remusivat tuosta hullunkurisesta pilastaan. "Makaappas nyt siinä ja näe nälkää, kunnes tulet kylläiseksi kastepisarasta ja itikanjalasta!" sanoivat he.

Knut ryhtyi rukoukseen. "Kuulkaas nyt, pikku keijukaiset", sanoi hän, "minä tyydyn siihenkin, jos vain saan syödäkseni pienen ruokopalasen, joka minulla on mekkoni taskussa. Etteköhän olisi hyvät ja pistäisi sitä suuhuni?"

Keijukaisia sanomattomasti huvitti nähdä ihmislapsen syövän ruokoa. Neljä heistä kiipesi hänen taskuunsa, ja yhteisin voimin saivat he sieltä pois vedetyksi taikapillin, joka suurella vaivalla viimein pistettiin Knutille suuhun. Sitte he alkoivat vielä iloisemmin tanssia hänen ympärillensä ja päällänsä, niin että koko mäki raikui heidän naurustaan, niinkuin miljooneista itikoista.

Knut tuskin tunsu pillin pään olevan hyvästi huultensa välissä, kun alkoi puhaltaa *pyy pyy*. Ensin loppui iloinen nauru mäeltä ja kohta sen jälkeen alkoi kuulua tuhannen tuhansia itkun nyyhkytyksiä joka taholta, jotenkin samaan tapaan kuin rankkasateen kesällä ropistessa maahan. Knut ei nähnyt mitään, mutta hän hyvin ymmärsi keijukaisten itkevän, ja häntä rupesi sääliittämään tuo niin iloisten olentojen ääretön nyyhkiminen.

"Päästäkää minut irti, niin saatte taas nauraa!" sanoi hän keijukaisille.

Keijukaisten suurin ilo on nauraa, ja nauramallaan he kuluttavatkin lyhyen elämänsä kesäiltoina. Heti paikalla satoja ryhtyi työhön, ajelemaan pois hämähäkkejä ja vapauttamaan vankia, irrottamaan hänen jalkojaan, kiinni liimautuneita käsiään ja umpeen suljettuja silmiään. Knut voi nyt nähdä pikku vihollisensa ja oli niin pahankurinen, että puhalsi vielä kerran pitkän *pyy*-ään. Oh, miten ne pikku olentoraukat irvistelivät ja vääntelehtivät! He olisivat niin mielellään nauraneet, vaan heidän kuitenkin täytyi itkeä tuosta hirvittävästä *pyy*-äänestä! Knut ei raaskinut kauan kiusata heitä. Hän vaihteeksi puhalsi *pii pii*, ja silloin olivat keijukaiset aivan tulla hulluksi ilosta. He hyppelivät niin korkealle, että olivat vähällä tavata leivot ilmasta, ja muutamia putoili aivan Knutin päälle, niin että hänen täytyi pudistella heidät pois vaatteiltansa. Hän ei huomannut yhden keijukaisen putomista hänen taskuunsa, josta se ei enää pois osannutkaan.

"Hyvästi, pikku keijukaiset!" sanoi Knut ja jatkoi reippaasti vaellustaan metsätielle. "Saampa nyt varoa Tapiota, metsän kuningasta", ajatteli Knut; "hän kuuluu, olevan pahin kaikista. Mitenkäs se läksyni olikaan: Mitä se on?"

Vähän ajan perästä vei tie Knutin aivan muurainsuon laidalle. "Ei nyt ainakaan liene pahoin, jos otan muutamia muuraimia tuosta sivu mennessäni, kun en kuitenkaan saa ruokaa ennenkuin kello neljä iltapäivällä", ajatteli Knut. Siinä oli suuri, kumoon kaatunut kuusi, jonka yli Knutin täytyi kiivetä päästäkseen suolle. Mutta kun hän paraiksi ehti keskelle sen tiheitä tuuheita oksia, nousikin kuusi Knutin suureksi kauhuksi pystyyn ja tiuskasi äreästi: "Kas, hyvää päivää, Knut Soittelija, miksi sinä tänään niin huonolta näytät?"

Knut oli jäänyt korkealle maasta kuusen latvaan, mutta hän rohkasihe ja sanoi: "Miltäpä minä muulta näyttäisin, kun en ole eilispäivällisestä asti saanut muuta syödäkseni kuin kuumaa kankirautaa, jäätynyttä elohopeaa, kastepisaran ja itikan jalan?"

"No, miksi häiritset minun päivällisuntani?" kysyi kuusi. "Etkö tiedä, että minä olen metsän kuningas ja hallitsen kaikkia puita ja soita seitsemän peninkulman alalla? Tässä on minun linnani; eikö ole asuntoni hyvä?"

Knut ei nähnyt mitään muuta kuin autiota saloa, mutta uskalsi kaikkein nöyrimmästi kysyä, eikö hän saisi laskeutua alas poimimaan muutamia muuraimia.

"Mitä siinä lörpöttelet? Muuraimiako?" ärjäsi kuusi. "Ota honka kauhaksesi ja ammenna poskeesi seitsemän kuormaa sammalsuota; se vasta on tukevaa ruokaa ja minun mieliruokaani."

"Enkö saisi sen sijaan yhtä kuormaa omenapuuroa ja kohtuullisen suuren kuopan täyttää metsähunajaa?" kysyi Knut.

"Omenapuuroako? Kyllä minä sinusta teen omenapuuroa, kun häiritisit minun päivällisuntani. Kuningaskotka, minä annan pojan sinulle, hakkaa hänet kalopsiksi pojillesi!"

Nyt vasta Knut huomasi suunnattoman kotkan istuvan kuusen latvassa ja katselevan häneen ahneilla silmillään. Alas hän ei päässyt hyppäämään, kun kuusi piti häntä kiinni käsistä ja jaloista; kohta oli hän joutuva kalopsiksi. Knut Soittelija ei ollut koskaan syönyt kalopsia, mutta vaikka hän itse paljon pitikin ruoasta, ei hänestä lainkaan ollut hauskaa joutua kotkain ruoaksi.

Silloin hän tunsi jotakin hienoa kuin kukka kiipeävän pitkin käsivartta, mekon kaulusta, leukaa ja ylös suuhun asti. Se oli pikku keijukainen, joka oli unohtunut hänen taskuunsa ja nyt suunnattomalla vaivalla veti ylös ruokopilliä, joka oli kuusi kertaa pitempi häntä itseään. "Puhalla!" kehoitti keijukainen.

Knut tunsi suussansa pillin ja alkoi puhaltaa *puu puu*. Kuusi alkoi haukotella, ojensi oksiansa ja mutisi jotakin päivällisunen häiritsemisestä sekä heittäytyi pitkäkseen sammalikolle, musertaen allensa sen suuren kuningaskotkan. Knut hiipi pois oksien välistä, kuuli metsän kuorsaavan ja läksi juoksemaan pakoon, min enemmän kerkesi. "Nyt minä kyllä pidän varani", ajatteli Knut. "Näkyypä täällä olevan vaarallista metsässä; no, astunpahan ennemmin rantatietä veden vieritse."

Pian hän pääsi hyppelemällä kaatuneiden, makaavien puiden ylitse aidan luo ja nousi sen yli rantatielle. Suuri, aukea meri levisi siinä hänen silmäinsä eteen paljon avarampana kuin Helmikarin rannalla. Länsituuli puhalteli, ei kovasti ja raivoisasti, niinkuin se useinkin puhaltelee merellä, pikemmin vain sellaisella keveällä, vaan kuitenkin hyvällä voimalla, josta purjehtijat niin paljon pitävät, se kun miellyttävästi tanssittelee heidän veneitensä. Ja nuo pienet mykeväharjaiset aallot, miten ne näyttivät sieviltä, siinä iloisesti hypiskellen ajaessaan takaa toinen toistansa! Ne olisivat olleet pienten vallattomain lasten kaltaiset, kun he pulikoivat kylpyammeessa, ell'eivät ne olisi olleet puettuina merenvehreihin mekkoihin ja hameihin, joiden helmat olivat koristetut hienoilla valkoisilla pitseillä. Knut istuutui vuorelle tien laitaan katselemaan aaltoja, kun tunsi olevansa hyvin väsynyt. Aaltoja hän oli rakastanut niin kauan, kuin taapäin muisti; hänhän oli kasvanutkin meren rannalla niiden seurassa. Uiminen tuollaisissa aalloissa oli Knutin suurin ilo, mutta sen jälkeen suurin oli niiden iloisen leikin katseleminen. Jospa hänellä vain ei olisi ollut niin hirveä nälkä!

"Jospa minulla nyt olisi kaikki litteät kivet, joita olen viskellyt pitkin veden pintaa, ja ne olisivat oikeita voileipiä, niin miten minä söisin!" ajatteli Knut itsekseen.

Silloin vierä eräs aalto kauas rannalle ja kasteli Knutin paljaita jalkoja; vaahdosta nousi valkoinen olkapää, ja samassa jo istui sievän sievä pikku tyttö Knutin vieressä vuorella. Tyttö oli melkein yhtä pitkä kuin Knutkin, hänellä oli yllä vaaleanvehreä leninki, käsissä hopeiset rannerenkaat, pitkässä kullankeltaisessa tukassa kultakampa ja päässä seppele kauneimmista valkoisista lummekukista. "Kas, hyvää päivää, Knut Soittelija!" sanoi hän äänellä, joka kuului puron solinalta kivikossa keväällä. "Miksi sinä näytät niin huonolta tänään?"

Knut katseli tyttöä kummastellen ja vastasi: "Miksipä en näyttäisi huonolta, kun en ole eilispäivällisestä asti saanut muuta syödäkseni kuin kuumaa kankirautaa, jäätyynyttä elohopeaa, kastepisaran, itikan jalan ja seitsemän kuormaa sammalsuota?"

"Poika parka!" sanoi ystävällinen pikku tyttö, sivellen pehmoisella kädellään hiukset pois hänen otsaltansa. "Tuleppas minun kanssani, niin saat syödä kylliksesi merenvaahtoa ja oikeita helmiä!"

"Kiitoksia paljon, mutta kyllä minä olisin tyytyväisempi, jos saisin vadillisen paistettuja kampeloita ja viisitoista voileipää mateenmädin kanssa."

Tyttö nauroi. "Etkö ole koskaan syönyt hyytelöä paljon sokurin kanssa? Minäpä sanon sinulle jotakin. Minä olen Aallottaren rakkain kammarineitsyt, ja Aallotar on Ahdin rakkain lapsi, hän, joka asuu kauniissa korallilinnassa tuolla meressä ja leikkiessään aaltojen kanssa astuskelee kauniita jälkiä hiekkaan. Eilen olimme 'haukkasilla' Helmikarin rannalla, ja silloin Aallotar pudotti taikapillinsä. Maininki sanoi minulle sinun löytäneen sen. Jos lähdet minun kanssani ja annat pillin takaisin Aallottarelle, niin saat palkinnoksi kokonaisen vuoren kauneimpia meren helmiä."

"Ei, kiitoksia pyynnöstä; minua on kutsuttu päivälliselle Harjulaan, enkä minä ole syönyt mitään eilisestä asti."

"Enkö minä sinun mielestäsi ole kyllin kaunis?" sanoi merenneito, otti häntä kiinni molemmin käsin ja katsoi aivan läpi hänestä välkkyvillä sinisilmillään. "Etkö suutele minun ruususuutani?"

"Ruma et kyllä ole, mutta mieluisemmin minä suutelisin hyvää lintupaistia."

"Kuuleppas sitä!" sanoi merenneito nauraa heläyttäen. "Minä sanon sinulle vielä jotakin, Knut Soittelija! Jos lähdet minun kanssani ja annat pillin takaisin, niin saat ruveta minun rakkaaksi sulhokseni, minä tulen sinun rakkaaksi morsiameksesi, ja me elämme tuhat vuotta onnellisina silkissä ja helmissä."

"No, kaikkiapa täällä kuullakin saa!" vastasi Knut. "Minä en ole syönyt mitään kelvollista eilisestä asti, ja nyt minut on kutsuttu Harjulaan päivälliselle. Hyvästi nyt, vetinen neiti. Minä lähdän matkoilleni!"

"Sinäkö kerskaillet?" sanoi merenneito viekkaasti. "Eipä sinulla olekaan pilliä."

"Eikö ole?" virkkoi Knut ja otti pillin taskustaan. Samassa tunsu hän suuren aallon vierivän päänsä ylitse, niin että hän kaatui pitkäkseen vuorelle. Enempää hän ei tiennyt, ennenkuin jälleen heräsi vuorella, ja silloin aurinko jo oli lännen puolella, niin että arvattavasti oli jo iltapuoli päivää.

Knut hieroi silmiään ja ihmetteli, missä hän olikaan. Tuossa oli Kiikkalan metsä kaikkine noitakuninkaineen, jossa hän oli nähnyt niin monta hullutusta ja hänelle oli tarjottu niin kummallisia aamiaisia. Tuossa oli avara meri, joka yhä vielä lainehti ja viskoi kuohuaan aina hänen luoksensa asti. Mutta missä oli Aallottaren kammarineitsyt? Häntä ei näkynyt, hän tietysti oli uinut pois sen suuren laineen mukana. Ja missä oli taika-pilli, missä pikku keijukainen, joka oli jäänyt hänen taskuunsa ja niin uskollisesti pelastanut hänet kuningaskotkan kynsistä? Vuorella hänen vieressään oli vanha, taittunut ruokopilli, mutta siitä ei lähtenyt mitään ääntä, ja mekon taskussa tuntui pieni märkä paikka, mutta kukapa osasi arvata, oliko se tullut veden roiskeesta vaiko pikku keijukaisesta, jonka Knut oli ehkä pusertanut mäsäksi vuorta vasten. Knut alkoi jo luulla, että hän olikin ehkä paneutunut nukkumaan päiväpaisteeseen ja siinä unissaan nähnyt kaikenlaisia hullutuksia.

"Minuthan on kutsuttu Harjulaan päivälliselle!" virkahti hän,

Yht'äkkiä hän oli jaloillaan ja läksi juoksemaan tietä metsän läpi. Mutta eipä se ollutkaan niin helppoa. Katajapensailla oli paljo tekemistä hänen housujensa kanssa, kuusenvarvut pitelivät häntä kiinni mekosta, mustikanvarvut ja kanervat hakata nakuttelivat hänen paljaita jalkojansa. Mutta eteenpäin piti Knutin päästä ja hän pääsikin perille ilman sen enempiä seikkailuja, väsyneenä, nälissään ja punakkana, juuri kello 4 iltapäivällä.

"Terve tuloa, Knut Soittelija!" sanoi herra Petter. "No, tänäänhän sinä näytät oikein iloiselta."

"Miksipä en olisi iloinen, kun minulle on tarjottu välipalaksi kuumaa kankirautaa, jäätynyttä elohopeaa, kastepisaraa, itikanjalkaa, seitsemää kuormaa sammalsuota, merenvaahtoa ja vuoren kokoista kasaa helmiä?"

"Olipa siinä monta ruokalajia yhdeksi ateriaksi. Ei pidä niin paljon ajatella ruokaa tässä maailmassa. Kun alinomaa ajatellaan sellaista, joudutaan taikojen valtaan, jotka vain tekevät pilaa ihmisille. Eikö sinulla ole nälkä, poikaseni?"

Knut vilkutti silmää, puristeli lakkiaan käsissänsä ja arveli, ett'ei hän nyt toki vielä kuollut juuri nälkään.

"No, hauskaa kuulla", sanoi herra Petter. "Minä söin myöhään aamiaista, eivätkä nuo palvelijat vielä ole ehtineet kyniä lintuja. Odottelehan kello 8:aan asti, niin saat illallista sitte."

"Tämäpä oli pahempaa kuin kuuma kankirauta ja seitsemän kuormaa sammalsuota", ajatteli Knut itseksensä, mutta pureksi vain kynsiänsä ja vastasi saattavansa odottaa. "Voinpahan ajatella katkismusta sill'aikaa", mietiskeli hän.

Herra Petter oli aika veitikka. Hän oli ennen ollut köyhä poika, niin että tiesi kyllä, miltä tuntuu odottaa nälkäisenä neljä tuntia. "Knut Soittelija", sanoi hän, "kylläpä huomaan sinun osaavan muutakin kuin ajatella ruokaa. Tiedätkö, että sekin on sankarillisuutta, kun voittaa itsensä ja tulee toimeen ilman välttämättömiäkin tarpeita, joita mieleemme tekee tässä maailmassa? Minä pidän sinusta, poika, ja toimitan sinut kouluun, että sinusta tulee kunnan mies. Mutta mitä tämä on? Ihanhan tuntuu nenääni lintupaistin käryä. Astu sisään, poika! Nyt saat istua oikein minun omassa pöydässäni ja syödä kylläiseksi."

"Mitä se on?" Tuo kysymys kuului melkein kuin katkismuksesta. Ovet avattiin ruokasaliin, suuri, katettu pöytä odotteli paistista tuoksuvana vieraita. Herra Petter talutti Knutia kädestä ja Knut sai istua kuin herra pöydässä, ja siellä hän ehkä istuisi vielä nytkin, kun niin nälissään oli, ell'ei olisi aika sitte vienyt taskussaan juustopalaa mummolleen ja päässyt kouluun.

VASARAMIES.

Saliin saapuvi — eikä lakkaa —
Kaikenmoistakin kaupus-akkaa.
Myöjää kuivan ja marjankin,
Vanhaa tättiä, äijääkin,
Pilkkahintoja vartooaista.
Luona serviisin — hei! — on naista;
Köyhä tuoss' ylioppilas;
Neito, palvelija myös, no kas!

Saapaspari! Se uljas vasta,
Ei saa vertaista Europasta:
Korko vino, ei anturaa,
Uusin kuosi! No, tarjotkaa!
Markan puolikas! Lisää siellä!
Penni!... Kymmenen!... Vielä, vielä!
Yks... kaks... Vielä! No, kolme! Hei,
Kas, sen kisälli helppoon vei!

Monta pulloa tyhjää! Anna
Vaikka viinejä täyteen panna!...
Lintuhäkkejä!... Kynttilän pää,
Huutakaatte, ken ennättää!...
Ruukku — korvaton —!... Lippulakki!
Vaunusilat!... Kah! hännystakki!
Välttämättömät!... Yksi!... kaks!...
Oiva tavara!... Kolme! Naks!

Vanha vakkanen!... Seula!... Seili!...
Rouva, tässä on teille peili.
Puitteet poikki, las' halki sen!...
Ken sai saapasten vetimen?...
Kahvipannu, kas, neitsyt Anna!
Nehtaria se suo ja mannaa,
Kuohuu piipusta koskenaan!
Papua neljä ja sakkaa vaan!

Minä vasaramies näin jauhan,
Painuksiin täten kurkun pauhaan...
Kaikkein kynnet on kurkollaan
Toisen kalua kaappaamaan.
Toimi mulla on poloisella
Onnen pirstoja paloitella...
On kuin uunissa paistuisin.
Kultaa rauhasta hetkenkin!

YÖVAHTI.

Minä kurja, kun työtä
On mull' yli yötä!
Saan kylmässä kulkee,
Muut silmät kun sulkee.

Minä mälliä puren,
Tulen syttyvän suren:
Kun torvea soitan,
Niin huomion voitän.

Putos näppini tuohon:

Se jäi kuni suohon,
Kun en näe. No, en piittaa:
Toisen neulovi Riitta.

Mikä nurkassa hohtaa?
Joko toivotan kohta?
Joku sauhuja vetää,
Jos ei silmäni petä.

Uni — ah! — olis paras...
Kah, kynttilän varas:
Neiti lukuhun nukkuu,
Tuleen — voi! — talo hukkuu.

Ylioppilas Keikka,
Kas, tutkivi kreikkaa.
Hyvää yötä! ja soma
Näe armahas oma!

Hotellissa tässä
Taas vierahat mässää.
Lasi punssia mulle!...
Jopa mar sitä tullee!

Mitä tehdä nyt tuosta?
Hevon täytyvi juosta.
Joka vain kotosalla
Olis vällyjen alla!

POIKA, JOKA KUULI ÄÄNETTÖMYYDEN PUHUVAN.

Oli kerran kuuromykkä poika Paavo. Hän olisi niin mielellään tahtonut osata suurta kuulemisen ja puhumisen taitoa, vaan ei osannut. Hän näki muiden lasten liikuttelevan huuliaan ja ymmärtävän toisiaan, mutta Paavon täytyi tehdä merkkejä käsillään. Isä ymmärsi, mitä hän aikoi sanoa, sisar ja veli ymmärsivät paremmin, vaan äiti ymmärsi kaikkein paraiten. Muut kylän lapset eivät ymmärtäneet hänen merkkejensä; he matkivat käsillään Paavoja ja nauroivat.

Pahin oli pitkä Penttu. Hän narrasi Paavoja, ja kun Paavo sattui näkemään poikain lyövän kiekkoa maantiellä, määki Penttu "pää pää!", ikäänkuin Paavo olisi ollut pässi. Se oli kylän lapsista hyvin sukkelaa, mutta niin ei ajatellut pikku Liisu. Hän vei Paavon kanssansa tupaan ja lohdutteli häntä viilipiimällä, ett'ei hän rupeaisi itkemään.

Äiti oli merkkipuheella kertonut Paavolle taivaan Jumalasta, miten hyvä hän on kaikkia luotuja olentojansa ja varsinkin onnettomia pikku lapsia kohtaan. Paavo tiesi, että Jumala voi kaikki ja tahtoo mielellään auttaa niitä, jotka oikein sydämestänsä rukoilevat häneltä jotakin. Mutta Paavo oli myöskin nähnyt, että kun joku auttoi isää tai äitiä, niin hän tahtoi avustaan maksua. Siispä Paavo ajatteli itseksensä: "jospa minulla olisi jotakin maksaa Jumalalle, niin pyytäisin häntä opettamaan minua kuulemaan ja puhumaan."

Paavo oli jo kuuden vuoden ijässä, mutta ei hän vielä ollut koskaan käynyt kirkossa. Mitäpä hän olisi tehnytään kirkossa? Ei hän ymmärtänyt papin saarnaa eikä osannut kuulla messua eikä veisua. Mutta kun isä valjasti hevosen jouluaamuna ison laitareen eteen ja sisar ja veli valmistautuivat lähtemään kirkkoon, tuntui äitistä ikävältä jättää Paavoja yksin kotiin. "Tahdotko lähteä kirkkoon?" kysyi äiti.

Tietystihän Paavo tahtoi päästä niin harvinaiseen huvitukseen kuin ajamaan kirkkoon jouluaamuna. Ja kun muut sisarukset saivat kukin kymmenpennisen pannakseen kirkonkukkaroon, sai Paavokin rahansa, mutta äiti ei muistanut sanoa, mihin sitä oli käytettävä. Se oli suuri raskas raha, paljon raskaampi pennin, jopa viidenkin pennin rahaa, jollaisen Paavo välistä oli saanut matkustavaisilta, kun avasi heille maantien porttia. Paavo ajatteli siinä olevan hirveän paljo rahaa; niin rikas hän ei vielä koskaan ollut; nyt hänellä oli, millä maksaa Jumalalle.

Koko matkan kirkkoon mennessä ajatteli hän vain yhtä asiaa; mennä Jumalan luo ja sanoa: "Rakas

Jumala, minä tahtoisin niin mielelläni kuulla ja puhua niinkuin muutkin ihmiset. Ja koska sä olet niin hyvä kaikkia kohtaan ja olet kaikkivoipa ja tahdot auttaa niitä, jotka sinua rukoilevat, niin auta nyt minua, että kuulen, mitä pappi sanoo. Kyllä minä apusi maksan, rakas Jumala: saat koho rahani, kymmenen penniä."

Sitte hän ajatteli: "Tietysti Jumala asuu kirkossa, mutta mitenkähän minä tapaan hänet, että saisin puhua hänen kanssansa, kun on niin paljon väkeä kirkossa? Ja tokkohan hän ymmärtää, kun minä vain käsilläni puhun?"

Paavo tuli murheelliseksi, mutta hän ei voinut kysyä muilta reessä olijoilta; kun oli pimeä, niin eiväthän he nähneet hänen käsiänsä. Hän istui hyvin miettiväisenä ja katseli, kun isä ajoi hevosta. Ruuna oli nopsa hevonen ja kulkusia sillä oli, niin että metsä ja vuoret kajahtelivat. Kirkolle oli kotoa puoli peninkulmaa, mutta reki luisti kuin kiekko maantiellä. Kaikki lumiset koivut ja kuuset näyttivät Paavosta juoksevan vastaan, ja merkillisintä oli, että kuukin juoksi muiden mukaan, tuo sama kuu, joka muuten niin vitkalleen luntusteli pitkin taivaan kantta.

He tulivat kirkolle. Monta hevosta ja rekeä seisoivat ulkona; ovet avattiin, ja siellä sisällä oli valoisaa kuin taivaassa. Ihmisten hengitys höyräsi heidän suustansa kuin uhrisavu Jumalalle. Olipa hyvin ihmeellistä nähdä elävää henkeä ihmisestä.

Pääkäytävällä oli ahdinko, ja siinä väentungoksessa häipyi Paavo omaisistansa. Hän oli pieni, häntä puristettiin ihmisten välissä ja kuljetettiin eteenpäin hänen tietämättänsä minne. Kohta hän seisoivat ensimmäisenä valkolinaisen alttarin edessä, jolla seisoivat paljon palavia kynttilöitä, ja sen päällä riippui suuri taulu, jossa oli kuvattuna Vapahtaja riippuvana ristissä. Alttarinkehyksen sisäpuolella seisoivat pappi valkoisessa messupuvussa, joka oli kullalla kirjaeltu. Paavo parka yksinkertaisuudessaan luuli pappia Jumalaksi, pani rahansa alttarin kehykselle ja merkitsi käsillään sen, mitä hän niin sydämmestään oli halunnut pyytää Jumalalta.

Pappi ei nähnyt häntä, hän messusi ja luki rukoukset eikä Paavo kuullut mitään. Äiti penkistään katseli etsien Paavo, meni käytävälle ja toi Paavon pois luoksensa. Mutta olipa siellä toinenkin, joka ymmärsi Paavon merkkipuheen, ja se oli suuri, näkymätön Herra, taivaan Jumala, joka näkee kaikki ja joka kyllä tiesi, ett'ei Paavo ymmärtänyt parempaa.

Paavo istui äitinsä vieressä penkissä, katseli kynttilöitä, katsoi pappia ja kirkkoväkeä, korkeata kattoa ja kauneita kuvia. Mutta kun hän ei mitään voinut kuulla, sattui hän viimein nukahtamaan. Silloin Jumala lähetti hänen luoksensa unessa enkelin. Ja enkeli puhui Paavolle, mutta enkelit eivät puhu pikku lapsille sanoilla, vaan ajatuksilla. Ja se pitää lasten muistaa, että kun hyvä ajatus nousee heidän sydämmeensä, silloin juuri enkeli puhuu heille.

Enkeli sanoi: "Paavo!"

"Tässä minä olen", vastasi Paavo unessaan.

"Jumala on kuullut rukouksesi", sanoi enkeli. "Sinä saat *kuulla äänettömyyden puhuvan*. Mutta tiedä, ett'ei kukaan ihminen voi palkita Jumalaa rahalla, sillä Jumala on niin rikas, että hänellä on koko maailma. Sentähden kun lähdet kirkosta, ota rahasi alttarilta ja anna köyhälle mummolle tuolla oven luona. Sillä jos tahdot maksaa Jumalalle pienen pikku osan hänen hyvydestään sinua kohtaan, niin rakasta häntä enemmän kuin mitään muuta maan päällä, tottele hänen käskyjäänsä ja ole hyvä kaikkia ihmisiä, jopa eläimiäkin kohtaan. Katsos, ken hyvästä sydämmestä antaa roposen köyhille, hän lainaa Jumalalle."

Samassa heräsi Paavo, sillä jumalanpalvelus oli lopussa ja ihmiset alkoivat lähteä pois kirkosta. Silloin muisti poika enkelin sanat ja pyysi äitiltään lupaa mennä alttarin luo. Äiti luuli Paavon tahtovan katsella kuvataulua ja salli mielelläänkin hänen nähdä jotakin niin kaunista. Mutta Paavo otti vain rahansa ja antoi sen mummolle, niinkuin enkeli oli sanonut.

Kun ihmiset pääsivät kirkosta rekihinsä, alkoi siinä huima kilpa-ajo, sillä kaikki luulivat, että ken jouluaamuna ajoi kaikista muista edelle kotimatalla, hänen pellossaan kasvoi seuraavana kesänä pisintä pellavaa. Ja moni löi hevostaan piiskalla, mutta Paavo kuuli hevosten sanovan: "miksi lyöt minua? juoksenhan minä ilmankin, min enemmän kerkiän."

Paavosta oli hyvin ihmeellistä, että hän kuuli ja ymmärsi hevosten puheen. Hän ei vielä käsittänyt saamaansa lahjaa: kuulla äänettömyyden puhuvan. Mutta kohta oli hänen ihmeensä kasvava vielä suuremmaksi.

Kello oli kohta 8 aamua, mutta vielä oli aivan pimeä ulkona, ilma oli kylmä, tähdet välkkyivät kirkkaina taivaalla. Silloin Paavo, ajettaessa jäätä myöten hiljaisten vesien yli, kuuli kaikkein kauneinta soittoa, kuin kukaan ihminen on kuullut aina ensimmäisestä jouluaamusta asti, jolloin paimenet kuulivat

enkelein laulavan Betlehemin edustalla. Mitähän se oli? Paavo ei sitä silloin tiennyt, hänhän ei ollut vielä koskaan kuullut mitään soittoa eikä laulua; mutta sittemmin hän sen kyllä ymmärsi. Kointähdet siinä ylistivät Jumalaa.

Se kaikui ilmassa taivaasta tullen ja siihen vastasi toinen kaiku maasta. Luminen vuori, jäätynyt järvi, kaikki metsän puut, kuusessa istuva orava, aidalla hyppelävä pakkastiainen, yksinpä valkoinen jääkin, jossa reki vieräi kuin lasikatolla, kaikki sanoivat toinen toiselleen: "kuulehan, miten tähdet ylistävät Jumalaa Vapahtajan tulemisesta maailmaan! Laulakaamme heidän kanssansa kaunein ylistyslaulumme!"

Sen kuuli Paavo, mutta ymmärsikö hän sen myöskin? Ei, hänellä oli nälkä, hän ajatteli tuoreita jouluvehnäsiä, jotka niin makealta tuoksusivat uunissa eilen, ja mietiskeli, annetaankohan hänelle oikein paljo siankinkkua päivälliseksi. Kun kotiin saavuttiin, paistoi äiti eilistä puuroa aamiaiseksi, ja Paavo kuuli puuron sanovan puulusikalle: "älä kaikkea syö, jätä vähän isällekin!"

Se huvitti Paavoja sanomattomasti, ja sen hän ymmärsi paremmin kuin tähtien ylistyslaulun. Hän nauro i niin, ett'ei syödessä puuro ollut pysyä lusikassa, ja puhui merkitsemällä äitilleen: "puuro sanoo: jätä vähän isällekin!"

"Senpä puuro puhuu viisaasti", vastasi äiti, "sillä onhan nälkä isälläkin."

Paavo aikoi juuri ottaa lusikkansa oikein täyteen siitä vähäisestä, mitä vadin pohjassa enää oli, kun hän sisällään kuuli merkillisen selvän äänen, joka tuntui tulevan sydämestään ja sanovan hänelle: "isä nousi niin aikaisin ylös ja kyyditsi sinua kirkkoon; kuinka raaskit syödä loppuun hänen niukan aamiaisensa?"

Paavo punastui häpeästä ja pani pois lusikan. Hän ymmärsi olleensa vähällä tehdä vallan väärin, mutta ei vielä ymmärtänyt, kuka häntä varoitti. Ehkäpä sinä sen paremmin tiedät. Suokoon Jumala, että kaikki ihmiset kuuntelisivat sitä äänetöntä ääntä, joka puhuu heidän sydämissään, milloin he tekevät väärin. Se on *omantunnon* ääni.

Tästä alkaen Paavo yhä paremmin tottui kuulemaan äänettömyyden puhuvan. Hän kuuli auran sanovan pellolla kiville: "siirryppä syrjään, että saan tehdä sarkani hedelmälliseksi!" Muikku löi päänsä jäähän ja sanoi: "täällä on järvestä niin pimeä!" Pajupensas sanoi pilvelle: "miksi pimität aurinkoa, ett'en saa auaista untuviani?" Aita sanoi vieressä seisovalle kuuselle: "lainaas minulle seiväs tueksi, etkö näe, että aivan kohta muuten kaadun?" Kaivo sanoi kiululle: "jos vielä kerran sysäät minua sivuun, niin et pääsekään enää ylös." Vuokko sanoi Paavon jalalle: "ole niin ystävällinen, ett'et tallaa minua kuoliaaksi!" Karpalo sanoi Paavon kädelle: "kyllä saatat poimia minut, en minä ole liian hapan, kun vain saan vähän siirappia sekaani." Ja lakki sanoi Paavon päälle: "jos heität minut puroon, niin karkaan minä pois."

Kesän tultua kuuli Paavo ruohon sanovan niityllä: "nyt minä kasvan, että riittää!" Peltö sanoi ojalle: "hyvä oja, annas minulle vettä, kun minulla on niin kova jano!" Metsä sanoi kaskelle: "varo tulta, kärvennäthän tukkani!" Vesi sanoi veneelle: "tekeekö mielesi kiikkua?" Ja suuri avara maa, Paavon maa, meidän maamme, sanoi taivaan auringolle: "rakas aurinko, lue iltasiunauksesi, kun menet maillesi, ja rukoile Jumalaa, että huomenna saisit paistaa oikein lämpimästi ja antaa lihavia laihoja minun rakkaille lapsilleni!"

Paavo oli jo niin tottunut tähän kaikkeen, ett'ei se hänestä enää ollut vähääkään ihmeellistä. Mutta omantunnon puhe häntä ihmetytti. Joka kerran, kuin hän yritti tekemään jotakin pahaa, sanoi omatunto: se on "*väärin*!" Ja joka ilta, milloin hän oli tottelevainen ja ahkera, nöyrä ja kuuliainen, sanoi omatunto: "se on *oikein*!" Vaan jos hän milloin yritti valehtelemaan, oli hän pahimmassa pulassa; silloin omatunto itki. Ja milloin muut olivat hänelle olleet hyvät, vaan hän sen sijaan kiittämätön, silloin äänetön ääni hänen sisällänsä myöskin itkeä nyyhkytti. Sitä ei Paavo jaksanut kuulla. Hänen piti olla rehellinen, kiitollinen ja hyvä kaikkia kohtaan, muuten hänellä ei ollut rauhaa siltä ijankaikkiselta ääneltä, joka lakkaamatta varoitti, rankasi tai hyväksyi kaikkia hänen tekojansa.

Paavo mietiskeli, kuulivatkohan muutkin ihmiset sisällänsä sellaista merkillistä ääntä. Hän melkein arvasi joka ihmisellä olevan jotakin samankaltaista, mutta se oli syvällä isän sarkamekon ja äitien villaliivin alla, ett'ei Paavo oikein voinut kuulla niin syvälle. Muistipa hän sentään yhden tapauksen, kun pitkä Penttu viskasi kissan kaivoon ja kumartui katsomaan, miten kissa hukkuu. Silloin sattui Penttu itsekin putoamaan kaivoon ja olisi varmaankin hukkunut, ell'ei Paavo olisi suurella vaivalla laskenut alas raskasta ämpäriä ja pelastanut sekä Penttua että kissaa heidän pahimmasta hädästään. Silloin luuli Paavo kuulevansa Pentun omantunnon sanovan: "muistatko, miten usein olet tehnyt pilkkaa kuuromykkä raukasta ja nyt hän pelasti sinun henkesi!"

Toisen kerran oli Paavo huomaavinaan Liisun omantunnon puhuvan. Liisulla oli kana, jota hän hyvin

rakasti, ja Paavo oli asettanut kanakopin viereen suuren, raskaan rotanpyydyksen, koskapa rotat niin usein söivät kanain munia. Eräänä aamuna oli Liisun kana astua riputellut ulos saamaan suuhunsa jotakin hyvää, ja kun Paavo meni katsomaan pyydystänsä, oli sen alla kana kuolleena ja ihan litteänä. No, tietysti Liisu siitä hyvin pahastui ja harmistui; niin hän pahastui, että yritti lyömään Paavoja. Mutta samassa kuuli Paavo Liisun omantunnon sanovan: "mitäpä löisit kunnan pojasta, hänhän vain tahtoi avittaa sinua ja suojella munia rotilta?" Liisu häpesi, halasi Paavoja kaulasta ja lohdutteli sanoen: "älä ole pahoillasi, Paavo; kyllähän minä tiedän, että tahdoit hyödyttää meitä rotanpyydykselläsi."

Paavo kasvoi suureksi pojaksi. Satuttipa silloin Jumala niin, että pappi tuli lukusille Paavon kotikylään ja näki taitamattoman Paavo raukan. Ja koska äskettäin oli kaupunkiin perustettu koulu kuuromyhillä lapsille, lähetti pappi Paavon kouluun. Siellä sai Paavo oppia lukemaan ja kirjoittamaan, oppia parempaa tietoa taivaan Isästä ja Jumalan Pojasta Vapahtajastamme, kuin hänellä pikku poikana oli, jolloin hän oli niin ymmärtämätön, että luuli 10 pennillä voivansa palkita Jumalaa. Ja sitä paitsi sai Paavo myöskin oppia hyvän käsityön. Hän oli ahkera, tarkka ja taitava, ja pian hänestä tuli niin kätevä puuseppä eli nikkari, ett'ei kukaan koko pitäjässä osannut tehdä niin kauneita tuoleja ja kunnollisia pöytiä kuin Paavo. Kaikki pitivät hänestä, kun hän oli hyvä ja rehellinen mies, aina armelias ja aina totinen. Paavo kyllä tiesi, ketä hänen tuli kiittää siitä, ja hän ylisti Jumalaa, että omatunto on Jumalan ääni ihmissydämissä.

Kun hänellä oli oma työhuone, arveli hän, ett'eipä hän suinkaan voisi saada parempaa vaimoa kuin Liisu, jos vain Liisu huoli hänestä raukasta, joka oli kuuromykkä. Mutta kas, Liisu ei ollutkaan taipumaton tulemaan hänen vaimoksensa; hän kyllä tunsipa Paavon ja tiesi voivansa tosin saada miehen, joka olisi vähemmin vaiti, mutta ei parempaa miestä. Hyvin onnellinen pari heistä tulikin. Heidän lapsensa osasivat kaikki kuulla ja puhua, ja kun heidän vanhempansa ja sisaruksensa usein kävivät heitä tervehtimässä, oli Paavon äitillä tapana sanoa pikku pojalle, kun näki paistettua puuroa pöydällä: "ettekö kuule, kun puuro sanoo lusikalle: älä syö kaikkea, jätä vähän isällekin!" Silloin nauroi Paavo ja merkitsi, niinkuin hänen äitinsä oli ennen muinoin merkinnyt hänelle: "sen puhui puuro hyvin viisaasti!"

Eräänä päivänä tuli köyhä juopporenttu ja pyysi yösijaa työhuoneeseen. Se oli Penttu. Paavo otti hänet rengikseen, opetti hänelle käsityötä ja sai viimein ilokseen nähdä Pentusta tulevan kunnan miehen.

No, mitä nyt enää olisi kertomista Paavosta? Se, että kun ihminen oikein sydämmestään jotakin rukoilee Jumalalta Jesuksen nimeen, niinkuin Jumalan sana meitä opettaa, niin saa hän aina varmaan uskoa, että Jumala kuulee hänen rukouksensa. Mutta Jumala ei kuule meitä aina, niinkuin itse ajatteleme, vaan antaa sen sijaan jotakin vielä parempaa. Eihän ketään kummastuta, että kuuromykkä poika raukka rukoilee Jumalaa opettamaan häntä puhumaan ja kuulemaan. Ne ovat kaksi suurta Jumalan lahjaa, joista kaikkein, jotka ne ovat saaneet, tulee kiittää ja ylistää Luojaansa. Mutta Jumala antoi sen sijaan Paavolle jotakin, joka oli vielä parempaa kuin kuulo ja puhe: *kuulla äänettömyyden puhuvan*, joka Paavolla merkitsi samaa kuin alinomaa ja minkään häiritsemättä kuunnella omantunnon ääntä. Kun Paavo sellaisesta Jumalan armosta tuli hyväksi ihmiseksi, oli se hänelle parempi kuin kuulla ja puhua kuinka paljon hyvänsä maailmassa ja tulla rentuksi kuin Penttu.

Mutta jos sinua kummastuttaa, että Paavo, vaikka olikin kuuromykkä, kuuli metsän ja veden ja tähtein ja kaiken muun äänettömän puhuvan, niin tiedä, ett'ei se olekaan mitään harvinaista tai tavatonta, sillä kuulevathan samaa melkein kaikki lapset. Kun sinä leikittelet nukkiesi kanssa tai leikit kivillä vuorella ja kuusenkävyt ovat sinulla lehminä ja puutikut vieraina, niin kuulethan niiden aina puhuvan ja vastaavan. Ikäänkuin ei muka koivu osaisi puhua sinulle kevätiltana tai puola huutaa mäeltä hyvää huomenta! Eihän se ole kummallista ollenkaan.

SIPI ILONON

"Kuka tahtoo nähdä kaappiani? Eikö kukaan huoli katsella koko maailman merkillisintä kapinetta?" huuteli Sipi Ilonen. Ja hän asetti kaappinsa neljän seipään päähän portin eteen. Kaikki, mitä talossa oli ihmisiä, suuret ja pienet, ukot ja ämmät, pojat ja tytöt, juoksivat kumoon toinen toisensa, huutaen: "Sipi Ilonen on tuolla kuvakaappinensa!"

"Huomatkaa jo!" huusi Sipi Ilonen, "nyt alkaa näytäntö!" Ja hän väänsi kampia kaapin sivusta; sen etusivu aukesi, koko joukko kauneita nukkeja astui esiin ja teki kaikenmoisia sukkeloita temppeja. "Lakit pois päältä, pojat! Tässä tulee keisari Napoleon suuren kotkansa, kenraaliensa, sotamarskiensa ja rosvopääällikköjensä keralla. Huomatkaa, miten suuri hän on, kuusi tuumaa pitkä, päätänsä pitempi Espanjan kuningasta ja kuuhun tarttunutta ukkoa. Varokaa, sotamiehet tulevat, pyssyt olkapäällä; pois

tieltä, pojat, nyt tulee sota! Trrrm, rummut pärisevät. Näettekö tuota pientä rummuttajaa, joka astuu suorana kuin rautanaula keisarin henkivartiaväen etupäässä, noiden, joilla on karhunnahkalakit päässä? Hänpä vasta näyttää uljaalta. Ja päärummuttaja tuossa, hän puhalttaa kumoon kokonaiset rykmentit; tehkääpäs perästä, jos osaatte!... Hih hei, tuolla englantilaiset purjehtivat laivastollaan tänne päin... jum! jym! kanuunat paukahtelevat..."

"Hyvä Ilonen, antakaahan niiden paukahdella vähän kovemmin", pyyteli vanha Kaisa, päässänsä punainen myssy. "Merkkillistä, ett'en minä kuule mitään, vai lienenkö tullut umpikuuroksi."

"Niin, en minäkään kuule mitään", ärähti Laiska-Jaakko, joka oli istunut nurmikolle, kun ei ollut tuolia käsillä. "Onhan minulla aika pitkät korvat enkä kuitenkaan kuule mitään."

"Olkaa vaiti!" tiuskasi Sipi Ilonen. "Luuletteko te kuuluvan kanuunain äänen, kun ihmiset surisevat kuin paarmat kaapin ympärillä?"

"Mutta minä en näe mitään", nyyhkytti torpparin pikku Reetta, joka oli vain kelpo vispilän pituinen ja seisoi räätälin Antin takana, jolla oli yllään leveä sarkatakki. "Minä en näe mitään, minä!"

"Pankaa suunne lukkoon!" torui Sipi Ilonen taas. "Minä sanon, että nyt tulevat englantilaiset ja kanuunat paukkuvat; ell'ette sitä kuule, niin ainakin näette kanuunat. Nyt kaalaa pikku Napoleon koko armeijansa kanssa veteen..."

"Eihän tuossa mitään vettä näy", huomautti Kaisa.

"No, ell'ette näe vettä, niin kuulette sen ainakin", sanoi Sipi Ilonen äkeissään. "Huh, miten meri pauhaa ja aallot kohisevat ja laivat varustautuvat taisteluun! Ja nyt keisari Napoleon sieppaa yhden linjalaivan kumpaankin kainaloonsa ja marssii rannalle."

"Enhän minä näe mitään rantaa", virkkoi räätälin Antti.

"Vaiti siellä! Voipihan pikku lapsikin ymmärtää, että ranta on kaapin takana. Tässä tulee turkkilaisia, tattareja, mamelukkeja, melumestareja ja muita ihmissyöjiä. Nyt he sivaltavat pitkät sapelinsa ja ryhtyvät tappelemaan. Niksis! tuossa juuri löi eräs pään poikki toiselta..."

"Mitä?" huusi Kaisa, "rupeavatko he tappamaan toisiansa?"

"Viekää sana nimismiehelle!" virkkoi Laiska-Jaakko ruoho-istuimeltaan, itse edes hievahtamattakaan.

"Minua pelottaa, niin hirveästi pelottaa", parkui pikku Reetta ja alkoi kohti kurkkuaan itkeä.

"Mitä melua tämä on?" ärjäsi Sipi Ilonen. "Sellainenko täällä on järjestys, ett'ei saada toisiaan surmata rauhassa? Huomatkaa, nyt tulee jotain muuta! Tuossa astua sipsuttelee kolme räätäliä pitkin tietä, riidellen, kuka heistä on raskain mies. Heidän jäljestänsä ajaa talonpoika ja saavuttaa heidät. Onko sinulla puntaria, ukko? Ei muuta kuin luotipuntari, hyvät herrat. Ota esille; riittää sekin. Ja talonpoika punnitsee räätälit luotipuntarilla; yksi painaa yhden, toinen kaksi ja kolmas kolme luotia. Niin, tiesihän minä olevani raskain mies, sanoo hän, joka painoi kolme luotia. Ei, malttakaahan, huutaa talonpoika, ottakaa pois taskustanne rauta ja sormustin! Ja raskain räätäli punnitaan uudestaan, mutta silloin hän painaa ainoastaan puoli luotia."

"Se ei ole totta!" väitti räätälin Antti suuren sarkanuttunsa sisältä.

"Se ei ole totta, sillä nuo ovat vain puukuvia. Räätäli on toki toista. Ettekö ole lukeneet siitä urhollisesta räätälistä, joka löi seitsemän hengettä yhdellä iskulla?"

"Nyt tule kaunist", sanoi Sipi Ilonen. "Tässä tulee Suuri Mogul hovinensa. Hän on niin lihava, että hänellä on neljä vannetta vatsansa ympäri, kaikki puhtaasta kullasta. Hänen jälkeensä tulee rouva Mogul, hänen äitinsä, ja on niin laiha, että hän katketa ripsahtaa kuin oljenkorsi, ja jäljestä kaikki hovilaiset astua sipsuttelevat varpaisillaan, sillä sellainen on tapa siinä hovissa. Nyt alkaa tanssi: Suuri Mogul tarjoaa käsivarttansa prinsessa Sinitaivaalle, pyytäen häntä polskaan. Ei, kiitoksia, sanoo hän, minulle on sattunut puikko jalkaan. Ei siitä lukua, sanoo Mogul. Soittaja soittaa ja he tanssivat. Mutta nyt yht'äkkiä katkeakaan yksi vanne Mogulilta."

"Ei, nyt minä lähden tieheni", sanoi suutarin Leena. "En minä kärsi tuota nähdä, hän aivan halkeaa."

"Ei hätää", lohdutteli Sipi Ilonen. "Tässä tulee kultaseppä palkeineen ja pihtineen; hän liittää vanteen jälleen eheäksi. Nyt koko hovi tanssii fandangoa. Jättiläinen Kamilas pyytää tanssiin prinsessa Kultakutrin ja Knut Soittelija on saanut Rikkaan Arabian sata rouvaa yhden kuhunkin kainaloonsa."

"Mitä hullua?" ihmetteli Kaisa. "Onko hänellä yksi kussakin kainalossa?"

Mistä hän on saanut niin monta kättä?"

"Hän on tehnyt ne makkarapuikoista", vastasi Sipi Ilonen. "Nyt on kaikki, niinkuin olla pitääkin, mutta ei ole muistettu kutsua kuusta ukkoa, joka on tavallisesti kaikkein paras tanssittaja kaikissa häissä. Niinpä hän yht'äkkiä tuo koko armeijan kuun asukkaita..."

"Onko kuussakin ihmisiä?" kysäsi räätälin Antti ja kumartui kaapin päälle paremmin näkemään.

"Tietysti", sanoi Sipi Ilonen. "Kuussa on aivan samanlaista kuin maan päällä, paitsi että siellä on kuutamoa lakkaamatta. Se myöskin on merkillistä, että kuussa kaikki on ylösalaisin tämän maan suhteen. Tuossa näette kuun ukon kaiken väkensä kanssa. He seisovat pääläellaan ja astuvat käsillensä; tehkääs perästä, pojat!"

"Ei se mikään konsti ole", sanoivat pojat.

"Nyt he tulevat tanssialiin", jatkoi Sipi Ilonen selittelyään. "Ettekö huomaa, että heillä on päällyssaappaat käsissä ja hatut jaloissa? Neljä kertaa neljä ja neljäkymmentä tuhatta heitä on. Nyt he kääntävät mullin mallin Suuren Mogulin ja koko hänen hovinsa..."

Riks! raks! Siinä makasi kaappi maassa. Sipi Ilonen aivan hurjistui.
"Kuka uskalsi sysätä minun kaappini kumoon?"

"Räätälin Antti sen teki", vastasi Laiska-Jaakko. "Hän kumartui katsomaan kuun ihmisiä ja hoipertui kaapin päälle..."

"No eihän; kuuluihan se asiaan, piti hän kaikki kääntää ylösalaisin!" ilvehti Kaisa.

"Ottakaa kiinni varas!" kiljui Sipi Ilonen. "Antti, Antti, vanteet ovat pudonneet Suurelta Mogulilta ja hänen äitinsä on katkennut aivan keskeä poikki!"

"Niin, ottakaa hänet kiinni!" kehoitti Laiska-Jaakkokin, ojentautuen vielä pitemmäksi nurmikolle. Mutta Antti oli jo matkan päässä pakosalla.

"Kuulkaas nyt, hyvät ihmiset", sanoi Sipi Ilonen, "oletteko kuulleet puhuttavan luonnon järjestyksestä? Nyt on Antti tehnyt pahan häiriön luonnon järjestykseen. Ymmärrättehän, minun pitää astua kaupunkiin ostamaan korumessinkiä kruunuksi keisari Napoleonille. Tässä on hattuni; pankaa ropo kuun ukolle ja muutamia parsinneuloja mastoiksi Englannin laivastoon! Kas niin, noin sen pitää helisemän! Kiitoksia, hyvät ihmiset! Älkää huoliko positiivin vääntäjistä, se on vain tyhjää vingutusta, joka ei maksa rikkinäistä nappiakaan. *Minä* tulen toistekin, *minä* tulen neljäntoista keisarin kanssa. Jääkää hyvästi, miehet ja vaimot! Jääkää hyvästi, pojat ja tytöt! Minä palaan ensi keskiviikkona."

Sipi Ilonen läksi astumaan kaupunkiin, kaappi seljässä. Mutta sinnepä olikin matkaa runsaasti puoli peninkulmaa, ja ennenkuin hän ehti puolitiehenkään, tuli iltahämärä. Varsin pimeä ei ollut, sillä täyskuu paistoi kirkkaasti puiden ylitse. "Yö on kaunis", ajatteli Sipi Ilonen; "minä käyn makaamaan tähän maantien vierelle." Ja niin hän tekikin, pannen kaapin päänsä alle.

Väsyksissä Sipi Ilonen kyllä oli, mutta maata hän ei kuitenkaan voinut, sillä hänestä tuntui olevan liian korkealta kattoon. "Tämäpä on kummallista", sanoi hän itsekseen, "kun tuo pyöreän palleroinen, juustonaamainen kuu minua noin katselee. Aivanhan minä selvään näen ukon ja akan. Heidämpä pitäisi kiittää minua, että minä niin kauniisti valehtelin heistä yksinkertaiselle kansalle." Kuun ukko ja akka eivät vastanneet. Oli niin hiljaista, hiljaista, hiljaista taivaassa ja maan päällä. Yön suuri lyhty vaelsi äänettömästi pitkin sinitaivaan kantta, himmentäen tähtien loistoa.

Sipi Ilostä harmitti, että kuu alinomaa vain katseli häntä eikä antanut hänen nukkua. "Miksi minua yhä katselet?" kysyi hän.

"Vetelys raukka!" sanoi kuu.

"Mitä? Rupeatko minua vielä hävyttömyyksillä solvaamaan? Enkö minä ole taiteilija? Enkö minä ole rikkain ja mahtavin mies maan päällä? Minun kaappiini mahtuu kaiken maailman ihanus ja kunnia; armeijat ja laivastot tottelevat minun käskyjäni; kuninkaita ja keisareja minä korotan valtaistuimille ja niiltä jälleen sysään alas aivan mieleni mukaan..."

"Vetelys raukka!" sanoi kuu uudestaan. "No, tuollapa vain ei ole ymmärrystä senkään vertaa kuin messinkinapilla!" ihmetteli Sipi Ilonen. "Kukapa jaksaisi kuunnella moista tyhmää puhetta? Kas siinähan oletkin, pohjantähti, melkein suoraan pääni päällä. Älä vain tipahda minulle keskelle naamaa; kerro ennemmin kuulle, mikä mies minä olen."

"Ilvehtijä!" vastasi pohjantähti.

"Vai niin, räpyttäjä, luulitko nyt olleesi hyvinkin sukkela? Kysyppäs auringolta, eikö minun korumessinkini ole yhtä hyvä kuin hänen kultansa. Mutta kas, tuossahan lentää kotka. Hoi, kotka, sanos kuulle ja tähdille, mikä mies minä olen!"

"Sinä olet minulle aivan sopiva aamiainen, onkimato", vastasi kotka, löi suoraa päätä alas Sipi Iloseen, iski kyntensä hänen repaleiseen mekkoonsa ja nosti hänet korkealle yli puiden latvain.

"Ei, maltahan!" huusi Sipi Ilonen, "odota tulevaan kevääseen, minä olen niin laiha kesällä. Tuolla kylässä asuu hyvin pehmoinen räätäli ja lihava laiskiainen. Uskallanko kysyä, kuka te, herra, olette, ja mihin matka vetää?"

"Minä olen keisari Napoleonin kuuluisa kotka ja nyt juuri matkalla kuuhun etsimään keisarin kruunua. Sen sanotaan olevan siellä hyvässä tallessa."

"No, sepä sopii oivallisesti", arveli Sipi Ilonen. "Minäkö en tuntisi keisari Napoleonin kruunua? Antakaa minulle vain vapaa kyyti kuuhun ja sieltä takaisin; minulla on siellä muutamia tuttuja ja me lunastamme kruunun, jos se ehkä on pantattuna." Mutta itsekseen ajatteli Sipi Ilonen: "toivoisinpa, herra kotka, että olisit kiinni naulittuna tallinoven päälle."

"Olkoon menneeksi", sanoi kotka, levitti tummat siipensä, kohosi yli pilvien tähtitaivaalle, ja kohta hän jo syvään hengähdellen istahti täyskuun äärimmälle reunalle.

"Mene nyt lunastamaan kruunua!" käski kotka.

Sipi Ilonen läksi; oli niin ihmeellisen keveä kävellä siellä kuussa. Hänestä tuntui aivan kuin olisi hän lentänyt. Se oli kullasta loistava maa, täynnä korkeita vuoria ja syviä laaksoja, mutta kaikki ylösalaisin. Puiden latvat olivat alhaalla ja juuret yläpäässä; ja talojen savupiiput olivat maata kohti. "Kukapa olisi arvannut, että minä osasin valehdella ihan oikein?" ajatteli Sipi Ilonen.

"Nyt pitää katsoa, onko kuu Hollannin juustoa", ajatteli hän edelleen, istuutui, leikkasi palasen maasta ja maisteli. Niin, se todellakin oli Hollannin juustoa. "Tähänpä pian syntyy aika kuoppa!" mietti Sipi Ilonen.

Hän tuskin ehti leikata irti aika kimpaletta, kun näki merkillisen miesjoukon marssivan laaksoon. Se oli armeija kuun väkeä, kaikki päällellaan, astuen käsillänsä ja pitäen kivääriä varpaillaan. Ja etupäässä astui itse kuun ukko. "Missä se konna on, joka meistä sanoi, että me kävelemme alassuin?" komensi kuun ukko.

"Kukapa uskaltaisi puhua niin ilmeistä valetta?" kysyi Sipi Ilonen vavisten. "Hullunkuristahan tuo on astuakin jaloillaan, kun kerran on olemassa kädet astumista varten."

"Sinä se juuri oletkin sitä kertonut", tiuskasi kuun ukko. "Katsokaas tuota lurjusta, hän astuu jaloillansa!"

"Minäkö?" sanoi Sipi Ilonen. "Enpä suinkaan. Enkö minä astuisi käsilläni luonnon järjestyksen mukaan?" Ja hän asettui päällelleen, mutta kaatua romahti.

"Ei", sanoi kuun ukko, "et sinä kelpaa muuksi kuin ilvehtijäksi minun eukolleni. Hän tarvitsee jotakin huvia, eukko parka, kun on jo istunut tuhat vuotta, nenä taottuna kiinni kuuvuoreen. Sen hän sai rangaistuksekseni, kun, kuten tiedät, houkutteli minut yrittämään tervaamaan kuuta. Hän ei pääse irti, ennenkuin tänne tulee suurin narri maan ja taivaan välillä, ja minä tunnustan suoraan, että minä soisinkin hänen ennemmin siinä pysyvän kiinni. Hän on liian tarkka järjestyksen noudattaja, hän lakasisi ja siistisi koko kuun, jos kerran pääsisi irti. Minä suosin hiukan viatonta epäjärjestystäkin, olen vähän tiputellut tuhkaa piipustani sinne tänne, ja hauskaapa on hiukan likaella äsken pestyjä lattioita. Katso vain, kun ilvehdit eukolle, ett'ei hän pääse irti!"

"Suokaa anteeksi", pyyteli Sipi Ilonen, "minulla olisi vähän kiireenlainen takaisin maan päälle; minä lupasin Napoleonin kotkalle lunastaa keisarin kruunun."

"Vai sen leikkikalun!" virkkoi kuun ukko. "Minä annoin sen pojilleni keilapalloksi. Mars palvelukseesi, maan ukko!"

Ei siinä apua, Sipi Ilosen täytyi marssia käsillään armeijan mukaan, ja hän saapui suuren hiilikeltaisen vuoren luo, jonka vieressä kuun mummo aivan oikein istuikin, nenä kallion rakoon kiinni tarttuneena. "Huolitko nuuskaa?" kysyi kuun ukko ja kylvi sitä vuorelle. — "Ttsi!" aivasti mummo, ja samassa aukesi rako ja mummo pääsi irti. — "Nyt hukka perii!" pahoitteli ukko. "Tänne on tullut suurin narri maan ja taivaan väliltä, eikä se voi olla kukaan muu kuin sinä, Sipi Ilonen. Hyvät ystävät, nyt pakoon, sillä joll'ei nyt tule kuun pimennystä tomusta ja rikoista, niin epä toden totta ole enää ainoatakaan lautaa tallella

koko kuun valtakunnassa."

Koko armeija läksi käpälämäkeen. Sipi Ilonen yritti myöskin pakenemaan, mutta ei ollut vielä oikein opastunut käsillä kävelemistaitoon; hän kaatua kellahti seljälleen, nousi luonnollisille jaloilleen ja juoksi minkä suinkin käpälästä pääsi. Katsahtaen taaksensa näki hän suuren tomupilven ja kuuli kuun mummon äänen: "mitä muurahaisia ja matoja tässä on likaamassa minun tarhaani ja pihaani? Puhdasta pitää olla, ihan puhdasta kuun pihassa."

Ennenkuin Sipi Ilonen ehti lukea neljääntoista asti, oli hänen päällensä jo suunnaton joukko kaikenlaista väkeä ja eläviä jotka pakenivat luutaa. Kaikki riensivät hänen päällitsensä, kaatoivat hänet kumoon, poljeksivat ja tukistelivat häntä. "Tuossa saat kruunustani!" tiuskasi keisari Napoleon, nipistäen häntä korvasta. — "Tuossa saat meidän linjalaivojemme nuppineuloista!" hurrasivat englantilaiset, lauaisten kanuunansa häntä kohti. — "Tuoss' on sulle minun vanteistani", puhkui Suuri Mogul ja nipisti häntä nenästä. — "Tuosta saat siitä, että minä katkesin kuin oljenkorsi!" huusi Mogulin äiti, pistäen häntä neulalla poskeen. — "Tässä saat tikun pistämisestä minun jalkaani!" nyyhkytti prinsessa Sinitaivas, puristaen hänet melkein puolikuoliaaksi. — "Tuoss' on luotipuntarista!" ärjyivät räätälit silitellessään häntä kuumilla raudoillansa. — "Tuoss' on sinulle siitä ja tuoss' on sinulle siitä!" huusivat sadatkin yht'aikaa, yhä vain pureksien, nipistellen, näpistellen ja tukistellen Sipi Ilos-parkaa, niin ett'ei hän enää kuullut eikä nähnyt mitään. Kaikki tuo tapahtui yht'äkkiä, ja heti kaikkein noiden kiusankappaleiden jälkeen tuli kuun mummo suurine luutineen. Sitä ei kukaan kyennyt vastustamaan: hän lakasi kuun puhtaaksi ja kirkkaaksi kuin messinkikattila; kaikki roskat laistiin alas kuun laidalta: keisarit, sulttaanit, prinsessat, linjalaiivat, kanuunat, räätälit, rummuttajat, torventoitottajat, kotkat, kruunut ja luotipuntarit; kaikki ne kiertelivät hetkisen avarassa sini-ilmassa ja hajosivat sitte lentotähtinä yön hämärään.

Tämän romun joukossa, joka laistiin pois kuun levyltä, oli myöskin Sipi Ilonen. Hän turhaan katseli kotkaansa, tipahti pois, teki kuperkeikan tyhjässä avaruudessa, putosi, putosi putoamistaan yhä, ja viimein heräsi siitä, että muurahainen matoi matamistaan hänen korvaansa. Missä hän oli? Maantien laidassa nurmikolla, kaappi päänsä alla. Aamu oli valjennut, mutta täyskuu katsoi yhä vielä häntä kellertävän harmaana ja kalpeana yönvalvonnasta. Ihan oikein! Siellä vielä näkyivät entisellään ukko ja akka; suureksi helpotukseksen Sipi Ilonen ei huomannut merkkiäkään tuosta hirmuisesta luudasta. Arvattavasti akka vieläkin istui, nenä kiinni kallion raossa. Sipi Ilosen ei vielä tarvinnut katsoa itseään suurimmaksi narriksi maan ja taivaan välillä.

"Tästä tulee hyvä historia yksinkertaiselle kansalle", sanoi hän miettiväisesti itsekseen ja nosti hihnoista kaapin selkäänsä. "Missäpä onkaan minun vertaistani, joka yhtenä yönä tekee sellaisen matkan? Ja minua on kuitenkin uskallettu sanoa vetelys raukaksi."

"Vetelys raukka!" sanoi metsän kaiku.

"Sinäkö se olet, neiti Suuton?" pilkkasi Sipi Ilonen. "Olkoon menneeksi vetelys; kaikkiahhan nerokkaita miehiä sanotaan suuremmiksi tai pienemmiksi hulluiksi. Mutta sanoa minua, taiteilijaa, ilvehtijäksi..."

"Ilvehtijä!" kertoi kaiku.

"Kuuleppas nyt, lörpöttelijä; kyllähän olet tunnettu kieleväksi, mutta pyydänpä sinua kuitenkin olemaan ryhtymättä mihinkään persoonallisuuksiin. Vai tahdotko päästä minun kaappiini? Minäkö muka olisin ilvehtijä? Minä, joka tässä kaapissani esittelen maailman suurimmat merkillisyydet, olenko minä sellainen henkilö, jota vain noin ilman mitään saataisiin pitää narrinaan?"

"Narri!" sanoi kaiku.

"Jopa tämä nyt alkaa käydä sietämättömäksi. Minä lähden kaupunkiin. Pidä kiinni suusi, varis!"

"Suuvaris!"

"Ole vaiti!"

"Vaiti!"

"Minä sinulle annan hyvän päivän."

"Hyvää päivää!"

MYLLÄRI.

Tuo säkkisi, Pouru,
Ja rattihin paiskaa!
Nyt puro, se houru,
Ei vain ole laiska:
Se pilvien maljaa
Niin joi kuni kaljaa
Nyt hampahat ruskaa
Ja kivill' on tuskaa.
Jos myllyttämistä en saa, tulen
Kivet voi sytyttää.

 Mi tullut on Mattiin.
Kun kuhnivi aina?
Ei kaataissa rattiin
Saa silmiä painaa,
Kun silmät ne turtuu,
Ja mielikin murtuu.
Pois, jauhoinen Juha,
Nyt aivasta nuha:
Kas, saapuvi vouti jo kartanon
Ja tuimana on.

 Tuo naapuri Työri
Hän tuulella jauhaa.
Kas, siivet ne pyörii;
Ei siin' ole rauhaa!
Kun ärjyvi pohja,
Niin siiven se ohjaa,
Kuin poikanen pallon,
Vain myllärin kalloon.
Tuon kunnian perähän en palakkaan:
Paras on vesi vaan.

 Öin aavehet rissaa.
Vaan liekö se totta?
Kenties se on kissa,
Mi etsivi rottaa;
Tai onpi se rotta,
Mi jauhoja ottaa,
Tai ratas, mi alla
Käy lotajamalla.
Sama on se, kun vain minä tullini saan.
Vie säkkisi vaan!

TUKKIJUNNARI.

Mies honkia kaas, joki kuljettaa
Ne pois sahan hampahin raastettaa.
Mä vain lykin niitä
Pois rannalta raumaan
Ja kahlehin liitän
Ne yhtehen laumaan;
Pojat rannan kaarnoista laivoja saa.

 On siltani pyörivä pölkkyäni tää;
Se notkuvi, vaipuvi, vierähtää.
Saan hyppiä, juosta,

Ja saan kavutakkin;
Puu horjuvi tuosta:
Mun kastuvi takkin'...
Oh, uppoan... ainakin kenkäni jää.

Joki joskus suuttuvi sitehistäin:
Se katkovi kahlehet; särkyvi näin
Koko kahlittu lautta.
Ajelehtivat pirstat
— En voi sitä auttaa —
Monet matkat ja virstat.
En keksi mä keinoa keksilläin.

Mut pölkyt kun kiinnitän vain tukevaan.
Vie virta ne kuin hepo sukkelaan;
Mun myös mukavasti
Se kulkea antaa
Ja rantahan asti
Mun syömähän kantaa:
Saan nukkua, voin kuni ruhtinas vaan.

OPPINUT POIKA.

"Äläpäs, kuinka tuo Hegesippus on viisas ja ymmärtäväinen!" — huudahti Justina mamseli, käsiään yhteen lyöden. "Hän se vasta tietää kaikki. Kas, sepä on jotakin, kun on niin oppinut. Toisin on laita Knut paran, joka ei mitään tiedä."

Hegesippuksella ei ollut aikaa vastata: hän tarkasteli sontiaisen takajalkaa suurennuslasilla. Hän oli kaksitoista-vuotias ja kävi korkeassa koulussa, sentähden tiesi hän kaikki; mutta Knut raukka oli nelitoista-vuotias ja kävi reaalikoulua, sentähden ei hän mitään tiennyt.

Justina mamseli oli hyvänluontoinen taloudenhoitaja, joka ansaitsi 200 markkaa vuodessa paitsi ruokaa, huonetta ja rantikenkäparia toukokuun 1 päivänä ja pumpuliesiliinaa jouluna. Hegesippus oli hänen lempilapsensa ja Justina oli aina siitä asti, kuin Hegesippus mekko yllä tepasteli, joka päivä kertonut hänelle, että hän oli muita lapsia viisaampi ja varsinkin paljon ymmärtäväisempi kuin Knut parka. Mitä joka päivä kuulee, sitä rupeaa viimein uskomaan, ja Hegesippus oli vakuutettu siitä, että hän oli oppinein koulupoika, kuin ikinä on kielioppiinsa koirankorvia taivutellut.

Nyt rypisti hän toisen silmänsä kiinni, pani hiuksensa pörrölleen ja sanoi: "Oletteko, Justina, nähnyt minun munakokoelmaani?"

Justina oli nähnyt hänen munakokoelmansa seitsemänkymmentä seitsemän kertaa, mutta hän vastasi: "no, kaikkea hän ennättääkin, tuo rakas poika!"

"Justina, tulkaa tänne, niin saatte nähdä!" sanoi Hegesippus, ja sitte hän näytti hänelle paperilaatikon, johon oli pantu pumpuliin suuria ja pieniä munia, kukin osastoonsa säännöllisillä päällekirjoituksilla varustettuina. Siellä oli kaikenlaisten lintujen munia, suuresta kotkasta aina pieneen lehtokerttuun: sinisiä, harmaita, valkoisia, ruskeita, kirjavia, variksen, harakan, kottaraisen, rastaan, keltasirkkusen, peipposen ja muiden, ja kaikki olivat ne onttoja kuoria, pieni reikä kummassakin päässä. Se oli aivan parihuoneen näköinen, täynnä kuolleiden linnunpoikien kirstuja.

Kun nyt Justina parhaallaan ihmetteli, tulla tyllerti siihen Lotta. Hän oli kymmenvuotias eikä käsittänyt vielä munakokoelman arvoa, vaan kysyi, mistä Sippus oli nuo kaikki saanut. Sippus vastasi alentuvasti, että hän oli saanut muutamia lahjaksi ja toiset oli hän ostanut muilta pojilta.

"Mutta eikö ole synty tehdä pahaa pikku lintusien pesille?" kysyi Lotta viattomasti.

Hegesippus niisti nenäänsä; hänellä oli melkein aina nuhaa, sillä hän käytti aina päällysnuttua ja kalosseja, ja sitä paitsi kuuluu nenässä puhuminen niin oppineelta. Hän ei viitsinyt vastata noin yksinkertaiseen kysymykseen. Mutta Lottapa ei säikähtynyt tuosta.

"Kyllä ymmärrän, että tuollaisesta oppii jotakin", sanoi hän. "Mutta onhan sinun kirjoissasi kuvattuna kaikki nämä munat. Opettelisitpas tuntemaan lintujen pesiä ja munia metsässä, niille pahaa tekemättä. Knut tuntee kaikki linnut viserryksistensä."

"Knut on tuhma", sanoi Hegesippus ylenkatseellisesti.

"Mutta Knut suojelee pieniä lintuja ja ampuu haukat", vastasi Lotta säikähtymättä.

"Onko hän lukenut niiden siipisulkia?" kysyi Hegesippus ylpeästi. "Sanon sinulle, Lotta, että linnuilla on erilainen luuranko kuin nisäkkäillä, ja linnun luiden yleinen ominaisuus on niiden edellämäinnittu lujuus ja keveys; sitä paitsi on niillä kolmiosaiset raajat ja toisenlainen ruuansulatuskanava ja paljon erilaisempi pääkoppa ja ympyriäinen niskakyhmy ja joku määrä mielikuvitusvoimaa ja taito valmistaa suppilomaisia pesiä..."

"Eipä toki", sanoi Lotta, "kaikki linnunpesät, joita minä olen nähnyt, ovat olleet pyöreitä kuin nauriit."

"No, niin, suppilomaisia tai naurismaisia, sepä nyt on yhdentekevää. Petolinnuilla on ehkä nauriinmuotoisia pesiä, mutta löytyy varpuislintuja eli tiitisiä ja kiipeejöitä ja kanalintuja ja kurkia ja kahlaajia ja vesilintuja ja..."

"Ja kukko!" keskeytti Justiina mamseli, lempipoikansa äärettömään oppiin ihastuneena. "Rakas Lotta, ei löydy mitään, mitä ei Hegesippus tietäisi. Hän tietää kaikki."

"Hän kerää munia eikä ole koskaan nähnyt linnunpesää!" nauroi Lotta.

Hegesippus suuttui. "Linnunpesän löydän, koska vain tahdon", sanoi hän. "Minulla ei ole vielä tilhin eikä satakielen munia. Mutta minä etsin ne itse. Saat nähdä iltasella, kunhan tulen kotia."

"Mutta ethän sinä käy koskaan metsässä, katukäytävillä vaan kävelet, koska lääkäri on sinua kävelemään käskenyt", muistutti Lotta.

"Ei, Hegesippus poikaseni, älä mene metsään, voisit vilustua siellä", varoitti Justiina mamseli. "Muista, että siellä on käärmeitä."

"Käärmeet kuuluvat matelijoihin, niillä on pitkäveteinen ruumis ja ruuansulatus käy hitaasti", jatkoi Hegesippus suuressa viisaudessaan.

"Hän ei ole koskaan nähnyt elävää käärmettä!" nauroi taas Lotta.

Tämä suututti Hegesippusta. Hän otti yllensä paksun talvinutun ja kainaloonsa Lütkenin Zoologian, josta hänen viisautensa oli kotoisin. Sitä paitsi otti hän isänsä kepin, jolla saisi lyödä kuoliaaksi käärmeet, joilla on niin pitkä selkä ja huono ruuansulatus. Sitte läksi hän kaupungin ulkopuolelle etsimään satakielen munia, sillä hänellä sattui olemaan lupa tänä iltapäivänä.

"Odotas hiukkasen! Pane kiinni alimmainen nappi!" huusi Justiina mamseli hänelle.

Hegesippus oli jo etäällä. Hän käveli ylevänä kaupungin läpi, tullin sivu, sillan, tien ja ojan yli, ja siten hän tuli metsään. Siellä oli hankalampi kävellä: oli mättäitä, sieniä ja kiviä, katajapensaita ja hämähäkin verkkoja, muurahaispesiä ja itikoita. Hegesippus väsyi ja hänelle tuli kuuma. Hän istahti kivelle levähtämään. Hän ihmetteli, ett'ei sille kivelle ollut mikään satakieli eikä tilhi pesäänsä tehnyt.

Hänen tässä istuessaan suhisi ilmassa jotakin, suuri kyyhkyishaukka tavoitti oravaa lähimmästä puusta. Mutta haukan kynnet tarttuivat kuusen oksiin, orava hyppäsi, pudoten suoraan Hegesippuksen syliin, ja sitte se pelosta vavisten hiipi kiven taakse.

Suurempaa ja parempaa huvitusta ei löydy kuin elävän luonnon tarkasteleminen ja sen salaisuuksien tutkiminen. Se on kuitenkin tehtävä luonnossa eikä löpöteltävä kirjoista, joita ei yhtään ymmärrä. Kirjat ovat tosin hyviä tien ohjaajia, mutta ne eivät kelpaa mihinkään, joll'ei niitä voi oikein käyttää. — Hegesippus oli nyt metsässä ensimmäistä kertaa. Sen sijaan, että olisi tarkastellut kasvia, eläimiä ja muurahaisten teitä ja opetellut tuntemaan lintuja niiden viserryksestä, tuli hän tänne täysin oppineena ja luuli tietävänsä kirjoista kaikki. Voi sinua, viisas Hegesippus!

Ei hän edes hämmästynytään. Hän otti kirjansa esille ja etsi sieltä jotakin oravan näköistä eläintä; "Virtahepo on suuri, kömpelö, paksumahainen, lyhytkaulainen ja hyvin matalajalkainen eläin."... "Ahaa! Nelijalkainen eläin, joka syliini putosi, oli kömpelö ja lyhytkaulainen; se oli varmaankin virtahepo. Mikä lienee puussa oleva lintu! Pitääpä katsoa..."

"Papukaijat tunnetaan nokastansa, joka on hyvin lyhyt, korkea ja paksu.'... Todellakin. Se on papukaija. Mutta, jos se olisikin satakielinen?... Sillä on lyhyenlainen nokka luullakseni. 'Pieni hammas yläleuan sisäpuolella.'... No, se käy päinsä. Siis on lintu varmaankin satakielinen. Sepä nyt oli

merkillistä. Se täytyy panna muistoon."

Hegesippus otti muistikirjansa — oppineet miehet eivät mene koskaan metsään ilman muistikirjaa — ja kirjoitti siihen suurilla kirjaimilla:

Toukokuun 1 päivänä. Oli Lotta taas tuhma. Menin metsään. Näin satakielen, joka tavoitti virtahepoa.

"Piste. Voi, kuinka on hauskaa tietää kaikki kirjoista."

"Ah", jatkoi Hegesippus, "kuinka metsä on tuhma ja kuinka minä olen viisas! Tuo suuri metsä ei tiedä, mitä minä tiedän. Tuolla suurella metsällä ei ole kirjoja: siellä ei ole ainoakaan oksaa, ei ainoatakaan eläintä, joka tuntisi edes aakkoset; vielä vähemmän voivat ne tavata ja selvästi lukea sisästä. Metsä kasvaa ja kasvaa tietämättä, että kaksi kertaa kaksi on neljä. Mutta minä tiedän paljon enemmän, minä tiedän kaikki. Jos on vielä jotakin, jota en tiedä, niin tiedän sen sitte, kuin tulen ylioppilaaksi. Sitte tiedän kaikki, mitä olemassa on ja ehkä vielä vähän enemmän, ja kun tulen maisteriksi, tiedän kaikki, mitä ei ole olemassa ja ehkä vielä vähän enemmän. Kas niin on asia, metsä parka!"

Metsä parka ei vastannut mitään. Hän kuunteli vaan ihmetellen tuota käsittämätöntä oppia. Hän seisoi siellä niin hiljaisena ja vakavana, kuin olisi hänkin tahtonut tuosta suuresta viisaudesta jotain oppia. Ehkä tahtoi mänty oppia, kuinka hänen tuli kasvaa; ehkä tahtoi tuomi oppia kukkimaan, pilvi satamaan, puro tasaisesti pikkukivien yli hyppimään ja satakieli tahtoi kenties oppia virtahepoa tavoittamaan.

"Ei, nyt tahdon etsiä linnunpesän", sanoi Hegesippus ja alkoi kulkea eteenpäin. Kun hän oli kulkenut hetkisen, tuli hän niitylle, jossa oli lato. Ladon oven yläpuolella lähellä kattoa riippui jotakin, joka varmaankin mahtoi olla linnunpesä, sillä se oli harmaan paperin näköistä ja melkein suppilomainen. "Enkö jo sanonut, että kaikki linnunpesät ovat suppilomaisia?" arveli Hegesippus. "Ajatteles, jos tuo olisikin satakielen pesä!"

Ja hän alkoi isänsä kepillä harmaata tötteröä kaivella.

Tuskin oli hän saanut harmaasen paperiin reiän, kun sieltä ryömi jotakin ulos: ensin yksi, ja sitte taas yksi, ja sitte kymmenen ja kaksikymmentä, ja niin, kenties satoja. Mutta ne eivät suinkaan olleet satakielisiä, ne olivat mehiläisiä, ja kohta tunsivat Hegesippus pistävän käteensä, poskeensa, nenäänsä... hänen ympärillään oli koko ärtynyt mehiläisparvi. Viisaan miehen oli nyt paha olla, hän alkoi juosta kaikin voimin ja hosui ympärilleen isänsä kepillä. Mutta mehiläisparvi lensi yhä kiivaammin, seuraten häntä niin hirveästi, ett'ei hän kuullut eikä nähnyt. Hän juoksi juoksemistaan, ja yht'äkkiä oli hän suuressa, liejuisessa vesiojassa.

Hyvä oli, ett'eivät mehiläiset osanneet uida. Kun he näkivät vihollisensa ojassa, alkoivat he vihdoinkin suristen liidellä takaisin rikkinäistä pesäänsä paikkailemaan, ja jos poika olisi ymmärtänyt heidän puheensa, olisi hän kuullut heidän sanovan toisilleen: "siinä on rangaistus; kyllä hän toiste jättää pesämme häiritsemättä."

Märkänä ja turvonneena ryömi Hegesippus ojasta. Nyt ei hänellä ollut vähääkään halua linnunpesän etsimiseen. Kotiin tallusteleminen oli nyt viisainta, mitä hän tehdä voi. Mutta asia oli huokeampi sanoa kuin tehdä. Hän oli metsässä ensimmäisen kerran elämässään, ja hänellä ei ollut vähääkään aavistusta siitä, mitä teitä hän oli kulkenut. Kuitenkin kävellä rehki hän oman nenänsä mukaan, ja nenä on huono tienosoittaja, sillä kääntypä minne hyvänsä, niin on nenä aina eteenpäin osoittamassa. Eteenpäin kulki Hegesippus, ja nenä kulki edellä, mutta kuitenkin eksi hän ja tuli yhä etämmälle suuressa metsässä. Puiden varjot venyivät pitemmiksi männiköllä, aurinko laskeutui kuusen latvojen taakse, hyttyset tulivat yhä kärtyisemmiksi, lintujen laulu hiljeni puissa, ainoastaan punatulku ja talitiainen visertelivät surullisia säveliään, ja ruisrääkkä pellow ojassa käheästi äänteli. Kaikeksi onneksi ei toki tullut pimeätä, sillä nyt oli kesäsydän. Hegesippus oli väsynyt, nälkäinen ja märkä, mutta kuitenkin kapuili hän eteenpäin mättäiden ja kivien yli, ja kun hän täten oli monta tuntia harhailut, tuli hän juuri samalle ojalle, josta oli matkansa alottanut.

Silloin loppui häneltä rohkeus; hän istahti ja rupesi itkemään. Hetkisen itkettyään nukkui hän väsyneenä ojan reunalle.

Nyt lienee Hegesippus varmaankin uneksinut, sillä kuinka muutoin tällaista olisi voinut tapahtua niin oppineelle pojalle? Hänestä oli kuin pieni orava, jota hän oli luullut virtahevoseksi, olisi tullut hänen luoksensa ja kysynyt: "miksi itket?" — "Oi", sanoi poika, "pitäneehän itkeäni, sillä en löydä tietä kotiin tästä suuresta metsästä."

"Mutta sinähän tiedät kaikki", sanoi orava, joka oli virtahepo.

"Enhän minä nyt kaikkea tiedä, mutta *melkein kaikki!*" huokasi poika.

"Hyvästi, poika", sanoi orava. Kului hetkinen, —kuului suhinaa ilmassa, ja kanahaukka, joka oli satakielinen, kysyi: "miksi itket?" "Enkö itkisi", sanoi Hegesippus, "kun en tiedä, miten voisin osata kotiin metsän läpi?"

"Mutta sinähän tiedät melkein kaikki!" sanoi kanahaukka, joka oli satakielinen.

"Niin", sanoi poika, "enhän minä juuri kaikkia tiedä, mutta tiedänhän kuitenkin *koko joukon*."

"Hyvästi vaan", sanoi kanahaukka.

Nyt tuli mehiläisparvi ja kysyi samaten: "miksi itket?"

"Enkö nyt itkisi sellaisen ja sellaisen asian tähden?" sanoi Hegesippus niinkuin ennenkin.

"Mutta tiedäthän sinä koko joukon", surisi mehiläisparvi.

"Enhän minä juuri kovin paljoa tiedä, mutta tietäenähän kuitenkin *vähäsen*."

"Hyvästi", sanoivat mehiläiset.

Taas oli poika aivan yksin. Mutta silloinpa tulikin koko suuri metsä hänen luoksensa: korkeat kuuset, solakat koivut, matalat pajapensaat, pienet pihlajantaimet, puolukankukat, kanervat, harakanvarpaat ja kaikki kysyivät ystävällisesti: "miksi itket?"

"Enkö itkisi? Niin ja niin on asia laita", selitti Hegesippus.

"Mutta tiedäthän sinä kuitenkin vähäsen", sanoi koko metsä.

"Kyllä", sanoi poika, "mutta en tiedä kotitietä."

"Hyvästi", sanoi metsä.

"Ei, odotas hiukkasen", huoautti Hegesippus unissaan. "Olepas hyvä ja näytä minulle tie kaupunkiin! Päälystakkini, kalossini ja isäni keppi jäivät ojaan, minä kuolen vilusta."

"Mutta tiedäthän sinä kuitenkin vähäsen", toisti metsä.

"En, metsä rakas, minä vakuutan sinulle, ett'en tiedä *en niin mitään*", huokasi poika sydämen tuskassa.

"Todellakin, oletko niin äärettömän tietämätön?" kysyi metsä.

"Olen, mitä vaan tahdot, kunhan neuvot minua kotiin", sanoi poika.

"Ei, odotas", sanoi metsä, "pois kiertelemiset! Tunnusta rehellisesti, ett'et mitään tiedä luonnon todellisesta elämästä ja laadusta, vaikka lörpötteletkin kirjoista koko joukon ulkoläksyjä! Tunnusta tietäväsi vähemmän kuin muurahainen pesässään tahi pienin neulanen kuusen oksalla."

Hegesippus vetäsi niin pitkän huokauksen kuin seinähirren. Kyllähän se koskee, kun täytyy tunnustaa itsensä niin oppimattomaksi, juuri kuin on ollut niin äärettömän oppinut. "En tiedä mitään muuta kuin sitä, mitä on Lütkenin Zoologiassa", huudahti hän.

"Vai niin, tahdotko tinkiä?" keskeytti itsepäinen metsä. "Lausu totuus! Huuda niin kovasti, että jokainen kuulee: Hegesippus on tuhma!"

Hiki kihosi pojan otsalta, vaikka hänellä siinä maatessansa olikin kylmä.

"Kyllähän se on totta, rakas metsä", sanoi hän, "olenhan minä vähän tuhma."

"Suora totuus! Hyvin tuhma!" sanoi metsä.

"No, koska sitä tahdot kaikin mokomin tietää, niin *minä olen tuhma*... oikein tuhma!..."

"Hegesippus on tuhma!" vastasi kaiku joka haaralta metsästä. Siellä syntyi verraton riemu. "Kuules, mitä poika sanoo?" sanoi harakanvarvas katajapensaalle. "Kuinka voi ihminen olla niin äärettömän tuhma, että itsekin sitä kertoo?" sanoi muurahainen männynkävyille. Kaiku istui vuoren reunalla kertoen joka sanan, kunnes jokainen oksa, joka mätäs ja joka linnunpesä kaikui samoja pilkallisia sanoja: "Hegesippus on tuhma... tuhma... tuhma... tuhma... tuhma... tuhma!"

"Mitä sipinää se on?" kuului ääni aidan takaa sanovan, ja siinä seisoi Knut pyssy olalla. "Hegesippus!" huusi hän.

Hegesippus heräsi. "Sinäkö se olet, Knut?"

"No, sepäs nyt oli hauskaa, että viimeinkin sinut löysin. Justiina oli levoton, kun viivyit ja lähetti minut jo aikaisin jäljestä päivällisen sinua etsimään. Olen etsinyt sinua joka talosta, puistosta ja puutarhasta. En koskaan luullut sinua niin tuhmaksi, että näin pienessä metsässä eksyisit."

"Hiljaa, Knut, elä siitä enää virka: koko metsähän sen jo tietää!" huokasi Hegesippus. "Rakas Knut, auta minua nyt kotia, jalkani ovat jäykät, en voi kävellä."

"Vähätpä siitä, minulla on sääriä molempien tarpeeksi, kulku käypi kuin reipas tanssi. Kiipeä selkääni, mars! eteenpäin, pannukakku!"

"Mutta kaupunkiin on pitkä matka. Ethän sinä voi minua koko matkaa kantaa."

"Pitkähkö matka? Tulliportille on tuskin sataakaan askelta. Jos olisit noussut lähimmälle pikku kiville, olisit nähnyt edessäsi koko kaupungin."

"Näyttääpä todellakin siltä, kuin olisin ollut hiukan tuhma", huokasi Hegesippus noustessaan veljensä selkään ja nähdessään kaupungin aivan lähellä pensaikon takana. "Mitä sinulla on jahtilaukussasi, Knut?"

"Siellä on petolintu. Vähän aikaa sitten ammuin sen."

"Ahaa, kyllähän sen tunnen. Lyhyenlanta nokka ja pieni hammas yläleuassa lähellä nokan kärkeä. Elä luule, Knut, ampuneesi papukaijaa; minä olen tuon otuksen tutkinut, se on satakielinen. Minä näin sen tavoittavan virtahepoa."

"Mitä sanot? Satakielinenkö? Oivallinen kanahaukkahan tämä on! Tallin oven päälle minä sen naulaan. Minä näin sen vainoavan pientä orava raukkaa. Se on ahnas rosvo, tuo tuossa; se elää enimmittään pikku linnusta, vaikka kyllähän sille kelpaa kaikki, mitä sattuu saamaan: rotat, sammakot, jäniksenpojat, oravat..."

Nyt näki Hegesippus parhaaksi pitää viisautensa itsekseen. Mutta kun hän onnellisesti pääsi kotia veljensä hartioilla ja Justiina mamseli taas alkoi kiittää hänen ääretöntä oppiansa, kuiskasi Hegesippus hänelle korvaan: "älkää kertoko kenellekään siitä, että olen tuhma!"

"Kultamuruseni, mitäs puhut? Olisiko *hän* tuhma, joka tietää kaikki."

"Niin, katsokaas Justiina, sepä se juuri onkin tuhmaa!"

SOKURILEIPURI.

Vispaa tahdas! Munat tähän!
Ei, nyt menee mäntyyn päin.
Jauhoja! mut voita vähän!
Tuhma työn teit, ystäväin!
Lisää, lisää — ei saa surra
Liitua — niin kestää purra!
Konvehdithan kullataan,
Tuhmin lausein laitellaan.

Tilaukset katsokaamme!
Jäätelöitä, hyytelö;
Häät von Hellerillä saamme,
Tanssit laittaa Lehtiö;
Päiväkseen saa kaakun Miina,
Aino, Alma, Karoliina;
Kahvileivät hienot saa
Arpajaisiin toimittaa.

Ristiäiset Riemusella,
Punaväriin leivokset!
Hautajaiset Huolisella,

Värit mustat, valkoiset:
Ihmistunteet maalaan tarkoin.
Myötäväksi pennein, markoin.
Surut, riemut suorastaan
Konvehdein ne nielastaan.

Koulut kohta, tietääkseni,
Luvan saa; niin, tosiaan!
Kyllä tunnen tuttuseni.
Sanoi äiti pojistaan:
Tarjottimet tyhjentyvät,
Haihtuu torttuvuoret hyvät,
Kunnes raunioitakaan
Syötävistä ei olekkaan.

Olis leipurina, silloin
Kelpais! lapset tuumailee;
Aamuin, puolipäivin, illoin
Hilloa hän kauhailee...
Hui, hai! Hätäpäivää eipä,
Kun saa silliä ja leipää,
Tai kun tästä muuttuisi
Vielä pikku pojaksi!

KIRKONKELLLOT.

Ne soivat ja kaikuvat nuo kauniit, suuret ja heleäääniset kellot, ne soivat kuolleille viihdytystä ja eläville kehoitusta rukoilemaan Jumalaa kaikkivaltiasta, jonka henki liikkuu temppelein holvissa ja koko maailman lävitse. Ne soivat ja soivat uudelleen kehoittaen rukoukseen ja rauhaan, muistuttaen ja herättäen ihmisiä; — kuuleppas, kuinka kauas niiden äänet kaikuvat kirkkaassa kesä-ilmassa laajalle ympäri maiden ja järvien! Kun niitä kuuntelet, soikootpa surussa tai ilossa, niin kiitä Jumalaa sydämesi pohjasta siitä, että hän niin alinomaa kolkuttaa sydämesi ovea ja sanoo sinulle: "tule luokseni!" Sillä mitäpä muuta kellot joka päivä sanoisivat kuin juuri nämä sanat: "tule Jumalan luo, tule, tule köyhä, kadonnut lapsi, tule Jumalan luokse!" Niiden ääni kuuluu korviisi ylhäältä ilman avaroilta aloilta, samoin kuin valo, lämpö ja kaikki hyvä ja kaikki kaunis tulee ylhäältä Jumalalta taivaasta. Kuuntele siis kellojen ääntä ja muista, mitä ne sulle sanovat, niin niiden helinä sinulle anoo siunausta korkeudesta, jospa sitte soivat elämää tai kuolemaa.

Oli kerran vanha kirkko, minä kyllä tiedän, missä se oli, mutta te sen saatte arvata. Se oli pienempi, kuin kirkot tähän aikaan ovat, ja oli rakennettu kivistä; olipa siinä kivet niin suuret, ett'ei kukaan ihminen voinut käsittää, että kukaan oli ollut niin väkevä, että nosti niin suuret möhkäleet ylös kirkon seinään. Hyvin jyrkkä katto siinä oli ja naakat tekivät pesänsä sen halkeamiin, ja kirkon ikkunat olivat matalat ja pienet ja niissä oli maalattuja ruutuja siltä ajalta, jolloin Suomenmaassa vielä oli paavin oppi valloillaan. Kirkossa oli tauluja, jotka olivat niin kuluneet, ett'ei kukaan enää voinut saada selkoa niiden väreistä; ja neitsyt Maria lapsen Jesuksen kanssa, sekä kaksitoista apostolia oli veistetty puusta; ja muutamat niistä olivat ennen olleet kullatut, mutta nyt tuskin enää näkyi muuta kuin hämähäkin verkkoa pyhimysten kuvien ohimoilla ja pikkunen kultaa apostolin parrassa. Pyhää ei saa palvella puussa eikä kivessä, vaan hengessä ja totuudessa.

Sen kyllä arvaa, että kirkko oli hyvin vanha. Ei kukaan tiennyt, milloin se oli rakennettu; sukupolvi toisensa jälkeen muutti lepäämään kuoleman unta kirkkomaalla eikä toinen sukupolvi ollut toistansa viisaampi. Kun kysyi, kuinka vanha kirkko on, niin sai vastauksen, ett'ei se varmaankaan ollut paljon nuorempi maailman syntyä, sillä jättiläiset olivat sen rakentaneet. Sepäs oli vastaus; siitä ei tullut hullua hurskaammaksi!

Mutta puhukaammepa nyt kelloista.

Kirkossa oli torni, joka oli niin korkea, että kun kiipesi kirkonkukon selkään ja seisoi varpaillaan, niin taisi nähdä seitsemän muuta kirkonkukkoa naapuripitäjissä. Kellotapuli oli vähän matkan päässä erillään ja oli paljon pienempi, sillä harvoinhan tässä maailmassa kaksi suurta sopii yhdessä olemaan. Tapuli oli punaiseksi maalattu ja puusta ja oli kerran muutettu pyörien päällä, joka tapaus oli pidetty

erinomaisena ihmeenä ja sitä puhuttiin vielä pitkät ajat eteenkin päin. Tapulissa oli kaksi kelloa: isokello ja pienikello. Samoin kuin kirkkokin, oli isokello niin vanha, ett'ei kukaan tiennyt, milloinka se oli alkanut soida. Sen laitaan oli valettu raamatunlause ja kellonvalajan nimi, joka olikin oikeus ja kohtuus, sillä kun ihminen on kuollut, niin hänestä pysyy muisto hänen hyvissä töissäänsä. Isolla kellolla oli ollut kummalliset vaiheet. Puolitoista sataa vuotta sitte oli se ison vihan aikana upotettu järven pohjaan, että se siten pelastuisi vihollisen käsiin joutumasta, ja ne, jotka sen sinne veivät, kuolivat, ennenkuin rauha tulikaan maahan, niin ett'ei kukaan voinutkaan enää sanoa paikkaa, johon se oli upotettu. Kansa sillä seudulla oli köyhä, eikä sillä ollut varaa itsellensä kustantaa uusia kelloja; etsittiin siis entistä kelloa joka paikasta pitkin järveä, mutta ei kukaan löytänyt kadonnutta isoa kelloa. Yhdellä ainoalla ihmisellä koko pitäjässä oli vähän tietoa kellosta, nimittäin kirkonvartian pienellä tyttärellä, pikku Liisalla, joka oli vain kuuden vuoden vanha. Hänen isänsä asui järven rannalla, ja kun Liisa kesällä välistä tuli isänsä venheesen ja kulki kaukana järvellä sunnuntai-aamuina, niin hän luuli kuulevansa kellon soittoa järven pohjasta. Niin hän sanoi tullessaan kotiin, mutta ymmärtäväisemmät pitäjässä vetivät suunsa nauruun koko jutulle. Sittepä eräänä juhannus-aamuna, kun aurinko nousi tumman petäjikön takaa järven toiselta puolelta, sattui niin, että Liisa venheessä kuuli kellon soivan selvemmin kuin koskaan ennen. Ja kirkonvartia, hänen isänsä, souti monen miehen kanssa järvelle ja löysi kellon ja asetti suurella riemulla sen kellotapuliin, joka silloin rakennettiin. Siitä saakka se on soinut heleimmällä äänellä, mutta heleimmästi se soi silloin, kuin joku hyvä ihminen kuolee, sillä kelloilla on myöskin sydän, vaikka se on malmista; ne iloitsevat Jumalan enkelien kanssa, kun ihmissielu tulee taivaan valtakunnan omaksi.

Olipa pienelläkin kellolla oma kertomuksensa, vaikk'ei se ole niin kummallinen. Kun sota oli loppunut ja ihmiset taas kokoutuivat vanhaan kirkkoon, ei ollut yhtään kelloa kehoittamassa hartauteen ja rukoukseen, sillä siihen aikaan oli iso kello vielä unhotettuna järven pohjassa. Mistä silloin saataisiin rahoja uuden kellon ostoon? Kaikki miehet siinä olivat neuvottomina ja kaapasivat senkin seitsemän kertaa korvansa takaa, niinkuin täällä maassa on yleisenä tapana, kun jotakin asiata oikein tarkoin mietitään. Mutta muijat ja tytöt älyivät keinon. He rupesivat kehräämään ja kutomaan. Siinäkö kehruurukit surisivat yöt päivät, ja yhtä ahkeraan lenteli sukkula nuolen nopeudella hienojen loimien välitse ja siten he saivat monta sataa kyynärää mitä hienointa ja valkoisinta palttinaa ja tuumasivat, että tottahan se mahtoi riittää kellon ostamiseen. Köyhät ihmiset, he eivät tienneet, että malmi oli kallista ja mestari kenties oli ottava vielä kalliimman palkan. Kun he tarjosivat palttinaansa kellonvalajalle Tukholmassa, niin hän heille tarjosi puurokelloa, sellaista, jolla tavallisesti soitetaan laivassa, kun puuro on keitetty ja keittäjä punaposkisena seisoo kauha kädessä kajuutan ovella. Mikäs neuvo nyt tuli eteen? Eihän puurokelloa sopinut tapuliin asettaa. Mutta siihen aikaan hallitsi Tukholmassa kuningatar, nimeltä Ulrika Eleonora. Hän kuuli puhuttavan koko jutun palttinasta ja kellosta ja hänen kuninkaallista mieltänsä miellytti suuresti, että hän sai kuulla Suomen muijien ja tyttöjen olevan niin reippaita. Hän pani heti hovineitonsa kehräämään ja kutomaan, ja kehräsi itsekin, ja mahdollista on, että ylhäiset rouvasihmiset vähän rypistivät hienoja neniänsä, mutta siihen aikaan monta asiaa kävi laatuun, jota ei nyt enää voisi millään tavoin tehdä. Kaikki, mitä sillä tavoin kehrättiin ja kudottiin, sen osti kuningatar ja rahat lähetettiin heti kellonvalajalle. Sillä tavoin saatiin kello, joka ei ollut paljon pienempi kuin isokello ja se oli paljon kirkkaampi, ja se on ihan varma, että kun kellon kaikuva malmi ensi kerran äänteli, silloin kaikki vaimot itkivät ilosta ja kaikki tytöt laskivat kätensä ristiin ja jokainen kiitti sydämissään Jumalaa ja lempeätä kuningatarta; mutta mitä he itse olivat tehneet, siitä heidän mielestään ei ollut muistelemista.

Tällainen oli kellojen juttu. Puhukaamme nyt kirkonvartian Liisasta.

Hänen isänsä oli väkevä iso mies, joka oli seurakunnan kirkonvartia ja kellonsoittaja. Joka sunnuntaina, kun hän oli avannut kirkon ovet, jätti hän kirkkoväen omiin valtoihinsa, ja meni pitkällä askelilla kellotapuliin. Hei, sepä kävi rivakasti, kun hän pani ison kellon heilumaan. Silloin pikku Liisa tuli hänen jäljessään korkeita rappusia myöten, ja alussa hän sai isältänsä tukkapöyryä sellaisesta uskaliaisuudesta, mutta hän tottui kohta ja kiipesi vaan rohkeasti katsomatta oikealle tai vasemmalle. Sitte hän istui ääneti ja katsoi, miten tuo raskas suuri kello alkoi heilua, ensin lyhyissä heilauksissa ja sitte pitemmissä, ja kuinka kömpelö kieli kellon keskessä alkoi heilua niinkuin heiluri seinäkellossa, ja pau! silloin kellon kieli paukahti laitaan ja malmista helähti kirkas ääni, joka kaikui kauas ylen ympäri. Yhä korkeammalle ja korkeammalle nousi kello heiluessaan, kunnes se viimein oli melkein ylösalaisin ja seisoi kannallaan heilahtamisillaan ja viimein heilahti alas ja taas ylös toiselle puolelle. Hei hoi, siinäkö koko ilma kumisi ja koko tapuli natisi, niin että olisi ollut sen seinien kokonaan kaatuvan. Mutta harmaankellertävän kellon alapuolella istui pikkuisella rahilla kellotapulissa pieni vaaleatukkainen tyttö ääneti ja hymyillen, eikä kertaakaan ajatellut, että kello voisi kerran niin raskaana kuin vuori syöstä hänen päällensä ja musertaa hänet ihan murskaksi, niin ett'ei kukaan koko maailmassa voisi sanoa, kuka sillä paikalla istui, mihin kello putosi.

Liisa rakasti kellojansa niin paljon kuin kukaan maailmassa voi jotakin kaikista mieluisinta tavaraa rakastaa, lähinnä Jumalaa ja sydämensä valitsemaa omaa kultaansa. "Ole varoillasi", sanoi hänen

isänsä, "kun niin alinomaa kuuntelee kellojen soimista, niin tulee kuuroksi." — "Mitä se merkitsee, isä?" sanoi Liisa. "Se merkitsee, ett'eivät sinun korvasi enää kuule mitään kaunista maailmassa, virsien laulua, ei lintujen viserrystä, eikä ihmisten puhetta; ja sitte olet yksinäsi äänettömyydessä, joka ikäänkuin yön hiljaisuudella ympäröi sielusi." — "Kuulevatko kuurot kellojen soittoa?" kysyi Liisa jälleen. "Kyllä", vastasi isä, "luulenpa, että useimmat kuurot korvat kuulevat kellojen äänen." — "No mikäpä sitte on hätänä?" tuumasi Liisa.

Mutta niinpä kävikin, kuin isä oli sanonut. Kuta vanhemmaksi Liisa tuli, sitä hiljaisemmaksi ja äänettömämmäksi maailma muuttui hänen korvissaan hänen ympärillensä. Alussa hän kuuli hyttyisten hyminän metsässä kesä-iltoina, ja hänestä tuntui, kuin olisi kuulunut kaukainen kellon soitto. Vähitellen kaikki äänet hänen korvissaan muuttuivat kellon soimiseksi: lintujen viserrys koivun oksilla, kosken pauhina ja ihmisten iloinen puhe, kun he kokoutuivat kirkkomäelle sunnuntai-iltoina leikitteleinään, kaikki soi Liisan korvissa kuin helisevä malmi, eikä hän kuitenkaan voinut erota rakkaista kelloistansa. Viimein kaikki näkivät, että Liisa oli kuuro, ja moni oli siitä suruissansa, mutta enimmänsä sitä suri hänen isänsä, kirkonvartija, sillä lempeämpää ja parempaa tyttöä ei ollut koko kylässä. Mutta sitä ei enää voinut auttaa, eikä kukaan enempää ruvennut sitä miettimään. Kun pieni tyttö hiljaa ja äänettömänä meni tavallista menoansa kellotapuliin, niin kaikki ihmiset, jotka hänen näkivät, sanoivat: "kas tuossa menee kirkonvartijan Liisa, joka ei kuule mitään muuta tässä maailmassa kuin kellojen soittoa!"

Liisa oli siihen aikaan kymmenen vuoden vanha, ja hän leikkeli niinkuin lapsilla on tapana, mutta hänen leikkikalunsa olivat isot kellot tapulissa. Niitä hän hyväili kuin nukkeja ja kirkasti ne niin välkkyviksi ja kirkkaiksi, ett'ei vähintäkään tomua niissä saanut näkyä. Hän nimitti kellot isoksi kullaksi ja pieneksi kullaksi. Hän torui heitä, kun ne soivat pahasti, ja kehui, kun ne soivat hyvin. Hän puheli heille ja he vastasivat metalli-äänellensä; Liisa ymmärsi heidän puheensa paremmin kuin ihmisten puhetta; eihän Liisa mitään muuta kuullutkaan kuin heidän kaikkunsa.

Ei pidä kenenkään luuleman, että Liisan elämänvaiheet olivat mitenkään erinomaisempia, ja että minä sen vuoksi niitä kerron. Hänen ulkonainen elämänsä ei ollut paljon erilainen kuin muidenkaan ihmisten, jotka maaseudun hiljaisessa rauhallisuudessa viettävät koko elämänsä. Mutta hän oli yksi niistä, joita kirkonkellot suuremmassa määrässä kuin muita olivat saaneet kutsutuiksi Jumalan luo jo elämän kukoistuksen aikana, ja sen vuoksi muistamme hänen, kun puhumme kelloista.

Kuta enemmän ulkonaisen maailman portit sulkeutuivat hänen sielultansa, niin että kaikki nämä tuhannet sävelet ja äänet hänelle vaikenivat, ja vähitellen hiljaa lakkasivat, niin että viimein ainoastaan kellojen muistuttava ääni huusi hänen korviinsa: "tule Jumalan luo! tule Jumalan luo!" — sitä enemmän hänen ajatuksensa ja mielensä kääntyivät sisäänpäin tarkastamaan sielun korkeinta sisällisintä elämää Jumalassa, niin että kaikki maallinen hänen mielestensä muuttui ikäänkuin näkyksi ja unelmaksi, mutta Jumala yksin näytti hänestä olevan korkein hyvä, kaunis ja yli kalkkien rukoiltava. Elämässensä kotona ihmisten kanssa oli hän hyvä ja nöyrä palvelukseen, hän askaroitsi ja teki työtä enemmän kuin kukaan muu; mutta hänen paras ilonsa ja halunsa ei kuitenkaan ollut sinne päin. Hän oli niinkuin tyyni vesi, joka kirkkaassa syvyydessään kuvastaa taivaan auringon ja yön tähdet ja aina povessansa kantaa kuvaa korkeuden äärettömästä ihanuudesta.

Ja kellojen kaiku seurasi Liisaa koko hänen ikänsä, niinkuin se seuraa niin monta muutakin, vaikk'ei moni sitä tarkasta. "Jospa tietäisin, mikä pientä kelloa vaivasi sinä päivänä, jolloin sinut vietiin ristittäväksi!" sanoi hänen isänsä, kirkonvartia. "En ole ikänäni kuullut sen soivan niin heleällä hopeanhelähtävällä äänellä. Jos se olisi ollut isokello, niin olisin tajunnut sen helisevän kumajamisen, siinä on hopeaa, sen kuulin isäni ennen aikaan sanovan; kellonvalaja on malmiin sulannut Roomasta saakka tuodun pyhimyksen kuvan. Siinä on joku taika siinä kellossa, sen kuulen sielukelloa soittaessani. Joka kerran kuin jollekin roistolle tahi ilkiölle soitetaan sielukelloa, niin siinä kuuluu räminää ja valitusta, niin että luulisi sen olevan halki. Mutta kun soitetaan jonkun hyvän ihmisen sielulle, kas silloin siinä on niin ihanan kaunis kaiku kuin virsi ja rukous; sen saat kuulla, kuin kerran sinulle soitetaan, rakas lapseni."

"Mutta tässä nyt puhelen hullutuksia", lisäsi kirkonvartia naurahtaen.
"Ikäänkuin joku voisi omaa kuolonsoittoansa kuulla."

Liisa arvasi isänsä suun liikkeestä, mitä hän sanoi, ja vastasi lempeästi ja kauniisti tapansa mukaan: "kelloilla on kyllä ymmärrys ja sydän, eikä isän tarvitse taikvoja syyttää olevaksi. Kun hyvä sielu pakenee pois maasta, niin se tarttuu kellojen ääniin ja nousee niiden kanssa taivaasen. Ja silloin sielu henkii oman kauneutensa ääniin, niin että ne heleinä ja kirkkaina kohoavat ylös kirkkaaseen siniseen ilmaan Jumalan luo."

"No niin, saammehan kuulla helluntaina, kun ensi kerran pääset ripillä käymään", sanoi kirkonvartia, ja puhe jäi sikseen.

Sitte tuli helluntai. Kirkonvartian Liisa oli nyt kuudentoista vanha ja hänen piti muiden

rippikoululasten kanssa menemän ensi kerran Herran Ehtoolliselle. Sinä päivänä tahtoi kirkonvartia soittaa oikein kauniisti ja kellot tahtoivat myöskin. Oli aamu aivan kesän ensimmäisessä alussa, jolloin kaikki luonnon olennot näyttivät nuorilta ja terveiltä kuin kukoistavaiset lapset. Ja kellot soivat pyhemällä ja hartaammalla äänellä kuin ennen; niin syvällistä ja puhdasta ääntä niistä ei ollut milloinkaan kuultu lähtevän, ja kaikki ihmiset, jotka maantietä pitkin tulivat kirkkoon, kantaen kenkiä kädessään ja virsikirjaa käärittynä nenäliinaan, kiiruhtivat käyntiänsä ihmetellen ja sanoivat: "Herra Jumala, kuinka ne kellot tänään soivat kauniisti!" Sisällä kirkossa kaikui virsiä ja valkoisiin vaatteihin puettu nuoriso astui pitkissä riveissä esiin alttarin eteen. Siellä oli hurskas ja jalo pappi; hän rukoili siunausta nuorisolle ja he saivat nauttia Vapahtajamme pyhän aterian hartaudella ja liikutuksesta itkusilmin. Kaikista viimeisenä tuli kirkonvartian Liisa. Hän oli ainoa, joka ei kuullut virsien laulua eikä papin siunauksia; hän kuuli vain kellojen kumisemisen, mutta sepä olikin hänen mielestään sekä virsi että siunaus. Hän näki Jumalan sanan papin huulilla, ja ymmärsi sen varsin hyvin; kiittipä hän Jumalaa enemmän kuin kaikki muut, ja se päivä oli sen jälkeen hänen elämänsä kauniimpia päiviä. Kaksi vuotta sen jälkeen oli Liisa morsiamena, ja hänen sulhasensa oli lukkarin poika, joka usein soitteli pientä kelloa kirkonvartian vieressä, kun Liisa ompelutöinensä istui kellotornissa. "Nyt soitetaan aika vauhtia ja ilolla", huudahti kirkonvartia ja oli niin iloissaan, että hän varmaankin olisi hyppinyt toisella jalalla, joll'ei hän olisi ollut niin vanha. "Varo vaan", huusi hän naapurillensa, joka sinä päivänä soitti pientä kelloa, "varo vaan, ett'et laske sarkatakkisi liepeitä kellon kielen ja laidan väliin, sillä silloin se halkeaa ja silloin kuningatar Ulrika Eleonora vielä kääntyisi haudassaan. Hei, nytpä soitetaan!" ja samalla hän koko voimallansa pani kellon liikkeelle, niin että isokello äkkiä nousi melkein ylöspäin ja antoi äänen, joka kaikui yli vuorien ja laaksojen. Piu, pau, nytkös iloinen soitto alkoi, ja sitte tuli koko morsiusseura juhlasaatossa kirkkoon, soittaja etupäässä, ja kirkonvartian Liisalla oli kukkaseppele ja kruunu päässänsä, ja hän kuuli kellojen soiton, mutta muuta hän ei kuullut hääpäivänensä, ja kuitenkin hän oli niin iloissaan.

Sitte kului vuosi. Silloin Liisa vei ensimmäisen lapsensa kirkolle ristittäväksi ja taas kellot soivat hauskaasti ja iloisesti ja taas hän ei muuta kuullut kuin niiden soiton. Mutta hän näki sitä enemmän, hän näki pienen hymyilevän lapsensa. Ja kellot soivat kirkkaana aamuna nuoren äidin ilolle.

Taas kului muutamia vuosia; silloin Liisan nähtiin vievän esikoisensa, aikaiseen hautaan. Hänen pikku lapsensa oli niin kalpeana, äänetönnä valkoisessa ruumisarkussa, jonka kannella oli viheriäinen sepele. Ja nuori äiti itki. Mutta kellot soivat sumuisen syyspäivän myrskyssä — niiden kaiku oli niin lempeä kuin lapsen rukous, mutta surullinen kuitenkin kuin pettynyt toivo, ja kaunis mutta kadonnut tulevaisuuden unelma.

Sitte kului taas monta vuotta, ja tuli se päivä, jolloin kirkonvartian Liisa vei vanhimman tyttärensä Herran pöydän luo. Ja taas kellot soivat niinkuin ennenkin ja taas oli kesä ensimmäisessä kukoistuksessaan ja kuunteli tunnettuja ääniä malmin sydämmestä. Onnellinen äiti kuuli ne sielussaan ja itki ilosta.

Vuosia vieri yhä eteenpäin ja vanhoja keräytyi hautaan, mutta nuoria ja terveitä tuli lakastuneiden sijaan. Ja yhä kuuluivat kellojen kumajaiset sitrassa ja ilossa. Kirkonvartian Liisa saattoi ikuisen lepoon isänsä, kirkonvartian, miehensä, jota hän suuresti suri ja kaipasi; hän kätki maan poveen neljä lastansa ja melkein kaikki nuoruutensa aikuiset ystävät. Nuori sukupolvi kohosi kukoistamaan; hän vei tyttärensä morsiamena vihittäväksi, ja vei hymyilevän lapsenlapsensa pyhälle kasteelle. Ja joka kerralla hän sydämensä pohjasta kiitti Jumalaa suurusta ja ilosta.

Viimein tuli joulu, jolloin kirkonvartian Liisa oli vanha ja harmaatukkainen ja oli nuorison keskellä ikäänkuin elävä rakas muisto muinaisilta ajoilta. Silloin hän muisteli nuoruutensa, jolloin joulu oli niin rakas ja pyysi lapsiansa viemään häntä kirkkoon aikaisin joulu-aamuna. Ja niin he tekivätkin, vaikka sen tekivät vastahakoisesti hänen tähtensä, sillä talvi oli kylmä ja taivaan tähdet loistivat säihkyvän kirkkaina lumen peittämään maahan pimeänä jouluaamuna.

Kun silloin kulkuset kauniisti helisivät ja reet kilvassa kiittivät kirkolle maantietä myöten, ja kynttilät paistoivat kuin päivä kirkon vanhoista maalatuista ikkunoista, silloin Liisa vielä kerran kuuli rakkaiden kellojensa soivan. Hänestä näytti kellojen soitto olevan kaikista kaunein ääni maailmassa ja hänen hengittämistänsä talvisessa ilmassa syntyvän höyryn kanssa nousi hänen kiitollinen huokauksensa Jumalan luokse. Mutta kun hän tuli valoisaan kirkkoon, kääntyi hän hämmästyneenä ja iloisena lapsiansa puoleen, jotka häntä seurasivat, ja sanoi heille: "minä kuulen virren laulun!" Ja he sanoivat keskenänsä: "mitä se merkitsee, että äiti kuulee virren laulun, jota hän ei ole kuullut sitte kuin kymmenen vuoden ijässä ollessaan?"

Mutta kun jumalanpalvelus oli päättynyt, ja kellot taas alkoivat soida, niin he huomasivat, että vanhus ristissä käsin oli nukkunut pois elämästä ja muuttanut parempaan maailmaan. Silloin he taas sanoivat: "nyt me tiedämme, miksi äiti kuuli virren laulun. Kun ikuinen aamu loistaa tämän maailman yöhön, silloin viimeisellä tunnilla selkenevät hyvien ja hurskaiden aistit, niin että he voivat nähdä ja kuulla mitä

eivät pitkään aikaan ole nähneet eivätkä kuulleet. Sillä he ovat jo puoleksi taivaan äänettömässä kirkkaudessa."

Ja kellot soivat vielä kerran ja se oli heidän kuolonsoittonsa sille, joka niin kauan oli heitä rakastanut eikä kuullut mitään maailmassa muuta kuin heidän äänensä. Ne soivat kaikista heleimmällä äänellensä, se humisi niin hopean kirkkaasti kuin siunaus ja rukous kylmässä talvi-ilmassa ja kaikki ihmiset, jotka seisovat ympärillä kirkkomäellä, laskivat kätensä ristiin ja sanoivat: "kuules, nyt kellot soivat kirkonvartian Liisalle! Hyvä Jumala, kuinka onkaan kaunista, kun kellot soivat!"

PUUTARHURI.

Penkki suoraks nuoralla!
Puikko merkiks, pieno!
Poikanan' on Porkkana,
Papu tyttö hieno.
Kummiks herra Kaalinen,
Paksu täti Kurkkunen,
Perheet Laukka, Lilja,
Neitiset Persilja.

Jos syöt tästä, varpunen,
Kissa niskaas karkaa.
Kierry, Herne, seipäälleni
Kasta parsasarkaa!
Punajuuri punottaa.
Retiisiä illaks saa.
Salattia maistin
Kanssa lihapaistin.

Halvan kansan syrjähän
Huonompahan muutin:
Perunan ja Räätikän,
Nauriin, Piparuutin.
Heidän armons' Asterit,
Georgiinit, Jasmiinit,
Ruusut ja muut suotta
Ei saa vettä vuottaa.

Kyll' on tässä tuskaakin,
Vahdintaa niin että:
Pomppe paksuin käpälin
Polkee penkerettä;
Kanat, kukko kuoppivat.
Penkeissäni peuhaavat;
Tuolta lapset kulkee...
Kummaa kuin he julkee!

Vaivat tässä nähdä saa,
Puuhat monenlaiset:
Rotta kuorta karruttaa,
Mato karviaiset.
Varas vie mun omenain,
Halla kukka-umppujain,
Luodetuuli muistaa
Puista kukat puistaa.

Riemuin kylvän kuitenkin;
Jumalaan voi luottaa.
Toivo virkoo keväisin,
Syksy sadon tuottaa.
Päivä elon siemenen

Idättääpi, talvinen
Lumi kuolettaa sen;
Vaan se virkoo taasen.

End of Project Gutenberg's Lukemisia lapsille 4, by Zacharias Topelius

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUKEMISIA LAPSILLE 4 ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before

downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in

writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to

the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.